

П Л А С Т О В И Й Ш Л Я Х

ч. 3 (167) 2011

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

Любомир Онишкевич Починаються святкування століття Пласту3

ОФІЦІЙНЕ

Запрошення на ЮМПЗ в Австралію5

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

Старий Вовк Вітайте, пластові писарі!6

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

80-літній ювілей пл. сен. кер. Ореста Гаврилюка, ЧМ8

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Марина Шелудешева Новаки станиці Слов'янськ на паланковому таборі «ТАЗ-2011»9

Зіна Беланюк Кримський сезон весна-літо 2011 року10

Руслан і Руслана Фецик Свято Весни в Британії11

Тетяна Переверзева Трипільське коло донецьких пластунів12

Ліда Чир, Софія Гарбузюк, Квітослава Пасічник Крайовий мандрівний вишкільний інструкторський табір УСП «Плаї»15

Ірця Добрянська-Райндл, Михайло Добрянський Пластова спільнота святкує: Ювілейна зустріч у Німеччині18

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

Анатолій Свідзинський Чи маємо ми думати та діяти заради майбуття людства?20

Я ТАК ДУМАЮ

Василь Карпенко Хочеш змінити світ — зміни себе24

ПЛАСТ І СКАВТІНГ

Оксана Кузишин Читаючи «Пластовий Портал»26

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Андрій Ребрик, Володимир Токач Крок за кроком до 100-річчя Пласту!27

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

Форум української молоді діаспори «Київ-2011»29

Марічка Артиш, Юлія Джугастрянська «Коронація слова»30

В'ячеслав Стебницький: «Золотий хрест» — не лише моя нагорода, ай усіх, хто працював над створенням альбому»32

Володимир Мисак 5 тисяч кілометрів в домашніх капцях, або автостопом в Грузію34

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Андрій Сова Ще одна сторінка нашої історії. «За тебе, Україно...»39

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

Юрій Леськів До історії таборування ВСУМ40

Яро Гладкий Ідея й суть фізичного виховання43

Пластовий однострій і відзнаки44

Так формувався Пласт44

Олексій Оніщук Печатки куреня «Ті, що греблі рвуть»46

Музей-архів Пластового руху рекомендує47

Конкурс публікацій «Мій гурток», «Мій курінь»47

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

Галя Єременко Лист до редакції48

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

Леся Храплива-Щур Наш отець Филимон49

НА ВІЧНУ ВАТРУ

Леся Бойко Пам'яті нашої подруги пл. сен. прих. Люсі Малкович.....51

Мотря Мілянчич Наша сестричка Стаха Гойдиш.....53

Корнелія Штадлер Пам'яті Олі Ткаченко54

Відійшов на Вічну Ватру пл. сен. Юрій Тарасов55

пл. сен. Микола Попович (Лукин Назарук)55

пл. сен. Ірина Левчанівська55

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Андрій Сова «Ех, пригадаємо минуле, яке ми трохи призабули...»56

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

Сіроманець-Філателіст Пластові картки і конверти60

В'ячеслав Стебницький З нагоди 100-ліття Пласту60

с. 7

с. 12

с. 18

с. 29

с. 31

с. 43

с. 54

ПЛАСТОВІЙ ОСЕЛІ «СОКІЛ» — 85 років

(фотозвіт від управи «Сокола»)

Сокіл, 1920-ті роки

Командний та господарський курінь: від фундаменту до будівлі

Відновлення «Сокола»: від фундаменту до майбутньої світлиці

Мешкальні курені, Сокіл, 2011

НАЗУСТРІЧ 100-ЛІТТЮ ПЛАСТУ

«Будь іскрою, як мрієш бачити багаття»

Гасло 100-ліття Пласту

■ Пластове запряження. Торонто, Канада, 1949

■ Цьопа Паліїв іде до будинку команди. Сокіл, 1936

■ Пластуни з Берхтесгадену на мандрівці, Німеччина, 1945

■ Карлсфельд в околиці Мюнхена, Німеччина, 1945

Дорогі Друзі!

Журнал «Пластовий шлях» продовжує публікувати давні пластові фотографії. Ця рубрика присвячена 100-літтю Пласту. Від 2008 року ми подаємо фотографії, інформація про які нам відома, з надією, що це збагатить наші знання з історії Пласту і заохотить молодь до її дослідження.

Будемо і надалі чекати на ваші листи. Інформацію просимо надсилати на адресу: В'ячеслав Стебницький, аб.скр. 65, Головна пошта, м. Львів, 79000 або на електронну пошту: vmsteb.plsh@gmail.com

Дякуємо усім, хто подав підписи до пластових фотографій, що були надруковані в попередніх числах журналу.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

пл. сен. Любомир Онишкевич

ПОЧИНАЮТЬСЯ СВЯТКУВАННЯ СТОЛІТТЯ ПЛАСТУ!

Дорогі читачки й читачі!

Влітку 2011 року почались святкування 100-ліття нашої організації. Вже відбулася перша стадія цих святкувань — Міжкрайова Пластова Зустріч пластових країв Америки і Канади. Ця зустріч відбулась на пластовій оселі «Вовча Тропа» в США. Влітку в південній півкулі (себто коли в Америці і Україні буде зима) має відбутись подібна велика Пластова Зустріч в Австралії. А на наступне літо, 2012 року, запланована найбільша Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч в Україні.

Це є частини «Ювілейного року» Пласту, який починається восени 2011 року — за сто років відтоді, як почали формуватися перші пластові клітини в Україні, — і триватиме до осені 2012-го року.

Це є дуже важливі річниці для нашої Пластової організації. І ми повинні їх належно відзначити. Тому ми організуємо Зустрічі в різних краях, видаємо пам'яткові марки, конверти, листівки, журнали, книги, відзначки тощо. Але це все є лише ознаки зовнішньої, матеріальної «пам'яті» про наше бурхливе минуле. Багато важливішою є пам'ять в наших серцях. Першою чергою ми мусимо собі здати справу, як важко було нам і нашим попередникам витримати тих сто років. Через які надзвичайні труди довелось пройти нашій організації, які небезпеки пережити, з якими ворогами боротися і виграти. Наша доля не була легкою!

Ми ж бо пережили дві епохальні криваві світові війни, в яких майже кожна сторона старалася знищити українців, а з тим затерти будь-яку пам'ять про наш народ, нашу країну, нашу культуру, нашу релігію — так, ніби нас взагалі й на світі не було. Очевидно, Пласт, головною метою якого була і є вірність Богові й Україні, був завжди під обстрілом ворогів.

Але, може, ще гіршими від великих війн були чужинецькі окупації України — Польщею, Румунією, Мадярщиною, Чехословаччиною, нацистською Німеччиною, а вже найгірше — комуністичною Росією. Але, незважаючи на ворожі утиски, Пласт і пластуни витримали і не тільки вижили, а й дали Україні великих воїнів для боротьби за самостійність і незалежність, за волю нашого народу, за існування рідних Церков.

А тоді чекали на нас ще важчі випробування, коли дуже багато українців опинилося поза межами своєї землі, розпорошені по всіх закутках широкого світу, відтяти від свого ґрунту й народу. І все ж таки ті українці зуміли зорганізуватися у різних країнах, на різних континентах світу і розбудувати там громадське життя й організації, а в тому числі і відновити організацію для виховання молоді — Пласт. І тому, навіть в час, коли на рідних землях існування Пласту стало зовсім неможливим, Пласт все ж таки існував і розвивався в українських поселеннях по всьому світу. І навіть в цих незручних умовах Пласт працював, щоб виховати здорову, чесну, характерну, патріотичну молодь українському народові.

У цій праці ми ніколи не мали ніякої підтримки в світі, завжди мусили покладатися лише на себе самих. Світ, в тому числі і світова скавтська організація, завжди дивився на український Пласт з презирством. Для одних ми були «занадто патріотичні», для інших «занадто релігійні», ще для інших «не досить

Ріка Стир в околицях Луцька

релігійні»... Зрештою, не тільки Пласт з українських організацій стояв як «кістка в горлі» широкому світовому суспільству. Наші вороги постаралися, щоб все, що українське, було в світі під знаком «табу».

І тому, коли Україна стала незалежною державою і на її території спонтанно відновився Пласт, світова скавтська організація не схотіла прийняти його в свої ряди. Видумували всілякі дивні причини, і що б ми не робили, вони нас не хотіли і ніколи не допомагали нам ні матеріально, ні психологічно, ні навіть символічно. Все ж таки, вже 20 років Пласт існував в Україні фактично, розвивався та ріс і став взором для інших скавтських організацій, показуючи, як мають виглядати і поводитися справжні скавти.

Коли вільна Українська Держава і Пласт-скавтинг в Україні проіснували вже майже 20 років, світова скавтська організація мусила нас врешті прийняти в свої ряди, бо ситуація стала справді скандальною. Але й тоді Пласт не прийняли просто, як державну організацію, а створили якусь «організацію-парасольку», куди, крім Пласту, має належати ще цілий ряд інших організацій. Пласт на це погодився, бо не мав іншого виходу. Але, практично, це не зробило найменшої різниці в пластовій праці чи методиці.

Так ми існуємо і по сьогодні. Умови не ідеальні, але ми працювали і в значно важчих. Нам треба пам'ятати, хто ми є, яка наша мета, куди ми прямуємо і якими є методи нашої праці. Нам також надзвичайно важливо знати наші ідеологічні підстави і нашу історію, із усіма її проблемами протягом тої останньої сотні років!

А потреба у пластовій праці сьогодні є, може, найбільша за всі інші часи. Молодій українській державі потрібно і працівників, і провідників, щоб виростити «новий люд» для українського народу. Потрібно чесних, відважних і відданих людей, які б працювали на всіх нивах нашого життя: і в політиці, і в Церкві, і в індустрії та економіці, і в громадських організаціях, і в науці, культурі, мистецтві тощо. А головне — Україні потрібно людей, які б змогли виховати нове покоління українських громадян.

А таких людей найкраще може виховати Пласт, який займається тим вже сотню років. Тому наші сьогоднішні столітні ювілейні святкування такі важливі — не щоб пишались нашими колишніми здобутками, а щоб успішно продовжити мандрівку — працю на благо нашої Батьківщині.

Так нам, Господи, допоможи!

Редакція «Пластового шляху» пропонує куреням і осередкам УСП й УПС окремі сторінки в журналі.

На цих сторінках очікуємо:

А. Розповіді про діяльність куреня чи осередку, зокрема виховну працю з УПН і УПЮ.
Наприклад: організували прогульку для новацтва (де? коли? підписані світлини); мали інструктаж про швидку допомогу (де? коли? світлини); організували табір, і т. п.

Б. Визначні колишні і сьогоднішні члени куреня або осередку, активні у Пласті і громаді; непересічні професійні успіхи пластунів (залучити світлини з поясненням).

В. Статті на дискусійні теми, які заторкують пластування, історію Пласту і т. п.

Г. Бібліографія — список наукових праць членів; рецензії на книги, що стосуються України.

Будемо вдячні за поширення цієї інформації серед ваших членів.

Матеріали просимо надсилати електронно, а світлини можна на нашу нову адресу:

Dr. Larissa Onyshkevych
5842 Wyndham Circle, #105
Columbia, MD 21044-3163, USA

**Вітаємо вас із 20-ю річницею відновлення Незалежності України!
СКОБ!**

Лариса Залеська Онишкевич, ПС, співредактор ПШ
Любомир Онишкевич, СМ, головний редактор ПШ

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА АВСТРАЛІЇ
ЗАПРОШУЄ ВСІХ ПЛАСТУНІВ СВІТУ ВІДСВЯТКУВАТИ З НАМИ

100-ЛІТТЯ ПЛАСТУ НА ЮВІЛЕЙНІЙ МІЖКРАЙОВІЙ ПЛАСТОВІЙ ЗУСТРІЧІ

26.12.2011 - 3.01.2012
КАНБЕРРА - АВСТРАЛІЯ

ЗА ДОКЛАДНІШИМИ ІНФОРМАЦІЯМИ
ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ
3 CAROLINE CHISHOLM DRIVE, WINSTON HILLS NSW AUSTRALIA 2153 PH: +61 2 9686 1457
email: umpz2011@plast.org.au / WWW.PLAST.ORG.AU/100AU.PHP

Старий Вовк

ВІТАЙТЕ, ПЛАСТОВІ ПИСАРІ!

У попередньому числі нашого журналу появилася одна стаття, яка мені особисто була дуже цікавою, а саме стаття ст. пл. Іри Вовк з куреня «Степові Відьми» «Як ми вишколювали маленьких писарів» («Пластовий шлях» ч.2/166 за 2011 рік). З цієї статті довідуємось, що навесні 2011 року пластовий курінь «Степові Відьми» та юнацький курінь ім. Івана Виговського організували у Львові юнацький пластовий «вишкіл писарів».

Мені аж серце защеміло, коли я прочитав цю статтю! Відколи я в Пласті, завжди був якимсь «писарем». Пригадую, коли я лиш записався до Пласту і мене призначили до гуртка «Лиси», мене відразу, на перших сходах, обрали гуртковим писарем. Опісля, коли я вже перейшов першу пробу і став справжнім пластуном, на сходах нашого куреня зв'язковий «Дід Марко» (сен. Чехут) запропонував мене на курінного писаря.

І так воно пішло. Був я писарем і в курені, і в гуртку також в Нью-Йорку, коли ми переїхали в землю Вашингтона, був писарем на кожному таборі, де я тільки був, писарем в станиці і в краю, писарем в старшопластунському і сеньорському куренях і де ще тільки можна було. Як «професійному писареві» мені часто випадав обов'язок видавати стінгазету чи одноднівку на Святі Весни, на таборі; редагувати

Фото О. Свідницької

книжки, брошури, летючки, підручники, обіжники чи що там потрібно було.

І так це писарювання зробило з мене «пластового журналіста», редактора, видавця чи й друкаря в часах, коли всілякі видання в Пласті друкувались ще на цикльостилах чи при допомозі якоїсь іншої примітивної техніки.

Тож через те, що мене було обрано на писаря в гуртку, коли я ще був дуже маленьким і необізнаним з Пластом, ціла моя «пластова доля» була завжди пов'язана з писанням, словом, видавництвом...

■ Ілля Рєпін (Ріпа). Запорозжці пишуть листа турецькому султанові. 1891

Ну, гаразд. Але біда була в тому, що мене ніхто ніколи не вчив, як бути «писакою». Сказали мені записувати протоколи, писати звіти, складати програми праці, приготувати накази в таборі, вести листування, запровадити картотеки і ще безліч таких речей, а я навіть не розумів, що це все означає. Доводилось розпитувати, наслідувати інших, розшукувати в книгах — як я це тоді називав, «ставати цапки», щоб щось порядно зробити...

Але було цікаво. І було приємно, коли щось нове вдавалося і за це було признання чи то з боку провідників, чи товаришів в гуртку та курені. А з часом була й гордість, що ось я зумів щось зробити, що іншим не виходило так легко. А зокрема було приємно, коли це не була проста, рутинна робота, а більш творча праця: вести таборову хроніку, видавати гурткову газетку, писати репортажі про пластові події до газет, робити фотознімки з пластових імпрез, творити пластовий гумор (ох, це було найкраще!).

І так від простого секретарювання довелося мені в Пласті перейти до видавничих справ, редагування пластових журналів і книг, одне слово, довелося стати «Старим Вовком», якого Ви тепер читаете. Це визначило моє призначення в Пласті!

Та не тільки в Пласті, а й в житті: в більшості професій в світі треба писати звіти, планувати діяльність, вести кореспонденцію, робити доповіді й презентації, дописувати до газет, публікувати наукові розвідки. Чи ти політик, чи учитель, чи журналіст, чи науковець, чи інженер, чи працюєш в банку, в шпиталі, у війську чи в Церкві, — вміння писати, редагувати, організувати чи планувати завжди потрібне і корисне. Якщо ти цьому навчишся, матимеш знаряддя, яке тобі не раз і не два придасться в житті. Ти справді навчишся чогось в Пласті, що стане в пригоді в цілому твоєму житті!

Тож не дивно, що я вже протягом багатьох років думав над тим, щоб урядити для юнацтва «писарський табір» чи хоч «писарський курс», під час якого юнаки могли б навчитися, як писати протоколи, звіти, накази, як укладати і редагувати газетки, брошури, книги, як готувати дописи до газет, до електронних засобів комунікації і так далі. Вони б там також могли довідатися про українську мову і правопис, дістали б досвід, як робити коректу і складку журналу, як організувати всілякі видання. Очевидно, в нашому модерному часі вони мали б доступ до комп'ютерів, до Інтернету, до різних електронних засобів комунікації. Можливо, вони б мали також доступ до друкарської техніки і могли б робити складку і верстку свого журналіка. Одне слово, треба б було дати їм якнайбільше практичного знання в цій широкій ділянці.

Я пробував декілька разів намовити різних пластових провідників в Північній Америці організувати такий табір чи хоч кількаденний курс, однак не міг знайти нікого, хто був би таким курсом зацікавлений. Проблема, очевидно, в мові — діти чи молоді люди в діяспорі вже не досить добре володіють українською мовою, щоб відважитись піти на такий табір / курс. Вони в основному уникають ситуацій,

Фото Ю. Леськова

■ ст. пл. Ярослав Масяк, СМ, стежовий писар, зачитує наказ під час Малої Ради Української стежі «Сіроманців», 28 серпня 2011

в яких мусили б показати знання своєї батьківської мови, знання, якого вони не є певні. І так з моїх намагань нічого не вийшло, хоч потреба молодих людей з такими знаннями в діяспорному Пласті є дуже велика.

Я все ще мав надію на пластову молодь в Україні, але організувати одній людині таку імпрезу через океан — це було понад мої сили. Тож яке велике було моє здивування і радість, коли я прочитав про цей курс у Львові, місті, в якому я сам народився! Було мені шкода, що я не міг бути там особисто, щоб стати частиною цього заходу. Але найважливіше — що вишкіл таки відбувся, був успішним і сподобався його юним учасникам. Слава!

Дуже сердечно ґратуюю «Степовим Відьмам» і юнацькому куреневі імені Івана Виговського, що цей курс задумали й успішно провели. Також мої ґратуляції всім тим юначкам і юнакам, які цей курс закінчили і, напевно, багато під час нього навчилися!

Думаю — і маю велику надію — що це не буде тільки один раз. Такі курси (або й табори) треба уряджувати щороку в різних частинах України. Може, «видавничий курінь» УСП / УПС «Сіроманці» міг би допомогти в цьому? В цьому курені є багато людей, які знаються на різних аспектах видавництва. Ця справа є настільки важливою, що нам варто цьому присвятитись!

80-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ

пл. сен. кер. Ореста Гаврилюка, ЧМ

Орест Гаврилюк — сеніор керівництва куреня «Чорноморці», невтомний ентузіаст відбудови «Сокола», багатолітній адміністратор «Фонду Сокола». Пластове псевдо — «Йонтек».

Народився 18.07.1931 р. у с. Винятинці, тепер Заліщицького р-ну Тернопільської обл. Зараз проживає у США. Вступив до Виховних Спільнот Української Молоді (легальна форма тодішнього Пласту) 1943 р. в Коломиї. В юнацькі роки як член гуртків «Сокол», «Олень» в курені ім. сотника Ф. Черника (Міттенвальд, Німеччина) виконував різноманітні обов'язки (курінного писаря, судді тощо). Був впорядником, зв'язковим, кошовим, станичним станиці Вашингтон, діловодом морського пластування, крайовим референтом вишколів.

Пізніше обіймав провідні пости в УСП і УПС (був референтом вишколу, членом бурави УПС, крайовим референтом УПН, булавним УПН, провідником Орлиного Кругу, двічі головою ГПБ, головою ГПР, редактором «Вогню Орлиної Ради»). Комендант таборів УПЮ (сухопутних і водних) і УПН, вишколів морського пластування, Рад Орлиного Вогню. Уклав дев'ять збірників методичних матеріалів для новацтва. Ініціатор Акту повернення пластової ідеї й традицій в Україну, як голова ГПБ підписав наказ ГПБ від 8 липня 1990 р. з нагоди відродження Пласту в Україні. Ініціатор встановлення формальних зв'язків зі Світовим Скаутським Бюро. Нагороджений орденом святого Юрія у бронзі, сріблі (двічі) та золоті.

У 1954 р. закінчив Університет св. Людвіга в м. Сент-Луїс, у 1961 р. — Колумбійський університет, здобув ступінь доктора медицини, навчався на студіях у галузі громадського здоров'я в Колумбійському університеті (1965). Від 1962 р. — військовий лікар, від 1987 р. — полковник у відставці Американської армії. Випускник

■ Начальний Пластун Любомир Романків і Голова ГПР Орест Гаврилюк під час посвячення прапора «Сіроманців», 14 Збори КУПО, Київ, 2000

■ пл. сен. Орест Гаврилюк під час 15 Зборів КУПО, Київ, 2003

школи командування й генштабу, ветеран війни у В'єтнамі (був відповідальним за надання медичної допомоги по цілій країні). Колишній шеф відділу превентивної медицини і заступник коменданта Головного військового шпиталю ім. Волтера Ріда у Вашингтоні, радник головного лікаря армії США щодо контролю недуг. За час військової служби був відзначений десятьма медалями. Зараз продовжує працювати як цивільний дорадник у програмі медичного обстеження й кваліфікації новобранців. Крім пластової діяльності відзначився як голова корпорації св. Трійці у Вашингтоні для організації парафії УКЦ та започаткування будівництва церкви для цієї парафії. Член Наукового товариства ім. Т. Шевченка, Українського лікарського товариства Північної Америки (колишній голова відділу Меріленд), інших медичних товариств. Автор кількох наукових праць. Голова Фондації «Добро Творити». Одружений, має трое дітей. Найстарша донька Андріяна належить до куреня «Перші Стежі», обидва сини належать до куреня «Вовкулаки».

Джерело: «20 котячих кроків: Альманах до 20-річчя куреня "Целібат Мурлики"», упор. Іван Гоменюк

ст. пл. Марина Шелудешева

Новаки станиці Слов'янськ на паланковому таборі «ТАЗ-2011»

Від 17 до 28 липня 2011 р. Б. новаки станиці Слов'янськ мали змогу побувати на паланковому таборі «ТАЗ-2011» паланки Чугуїв Харківської округи.

Майже добу добиралися до табору, та вже перші хвилини перебування у сонячному Криму змусили забути важку й спекотну дорогу.

Найекстремальнішими для малечі виявились заняття зі скелелазіння. Справжні кримські скелі привітали рій «Тигренят» спекотним днем і яскравим сонечком, яке забарвило їхні щічки в червоний колір. Майже 20 метрів вертикалі треба було подолати, щоб дістатися вершини, але складнішим за підйом виявився спуск. Це було перше в житті новаків заняття зі скелелазіння.

Мальовничі краєвиди, які відкривалися з вершин, були незабутніми; прозора водичка внизу, в якій було видно крабів та інших морських мешканців; чайки над головою, — все це створювало атмосферу раю.

Найменша новачка Оксана Шелудешева (6 років) виявилась найсміливішою і перша спіймала морську змію. У неї найбільш улюблена тваринка — змія...

Цікавою виявилась мандрівка до Коктебелю, де таборовики відвідали дельфінарій, поїздили на верблюді, порозважалися на водних атракціонах, покаталися по Чорному морю на катері; пропливаючи через Золоті ворота, кидали монетки на скелі та загадували бажання, скупалися у відкритому морі і погодували чайок.

Одним із незабутніх моментів став урок з вітрильництва в школі віндсерфінгу (м. Щолкіно), який проводили морські пластуни Дмитро Щелконогов та Марина Шелудешева. Всі із захопленням стояли на дошках і під кінець занять вже самостійно могли тримати вітрило і навіть пропливти декілька метрів. Найвправнішою ученицею виявилась Валерія Павленко (11 років), яка дуже швидко навчилася піднімати вітрило та самостійно плавала вже в кінці заняття.

Родзинкою усіх занять стала майстерка з виготовлення лялькотанок, яку проводила інструкторка ст. пл. прих. Світлана Загоруйко (ст. Слов'янськ). Дівчатка із

захопленням робили ляльки, які потім виявились дуже схожими на самих майстринь (величезну вдячність інструктору висловлюють новачки з Чугуївської паланки Валерія Литвиненко та Оленка Оспеннікова за цікаву та неповторну майстерку).

Цікавою для усіх таборовиків виявилась гутірка з виготовлення сонячного годинника, яку проводив Дмитро Щелконогов. Новачка Софійка Загоруйко (7 років) сказала, що і вдома хоче з татком зробити такий годинник.

По-особливому веселими були водні естафети, ігри, забави, заняття з плавання... Дуже зацікавив інструктор ст. пл. прих. Олександр Загоруйко заняття із підводного плавання. Діти навчились пірнати з маскою і роздивлялись морське дно.

Усе, абсолютно все сподобалось учасникам табору. Станиця Слов'янськ дуже дякує коменданту табору пл. сен. пр. Наталі Конопльовій, Тис., за запрошення та організацію, начальнику кухні пл. сен. Мар'яні Мишньовій за чудове домашньому смачне харчування, бунчужним — морським пластунам ст. пл. Дмитру Щелконогову та ст. пл. Євгенові Косенку — за дисципліну, морську атмосферу на таборі та гарний настрій усіх таборовиків, духівнику отцю Ігорю за ранкові служби та щоденні духовні бесіди та усім інструкторам, які робили весь час перебування на таборі цікавим і незабутнім!

■ Новацтво Слов'янська з провідниками табору «ТАЗ»

ст. пл. Зіна Беланюк

Кримський сезон весна-літо 2011 року

Від 30 квітня до 2 травня 2011 року в с. Передовому на базі оздоровчого табору «Атлантика» станиця Севастополь провела новацький табір «Лицарі кругового столу», присвячений св. Юрію.

Замість роїв у нас були два ордени: Орден воїнів Сонця і Орден Жанни Д'Арк.

Найнасиченіший день був 1 травня. Пригоди почалися з Брами св. Юрія, після цього потрібно було знайти мапу, сховану десь біля старого загадкового дерева. Відстань до цього дерева новаки мали дізнатися через Окомір і Крокомір. Коли мапа була в руках, було вже легше, а попереду чекали дорога трубадурів, гниле болото, витівки водяника, еколицар, переправа, зустріч з павуком, дерево мудрости, пастка, драконове поле і коридор тиші.

Під час свята було багато забав, а також змагання зі стрільби з лука.

По закінченні табору визначено найкращого лицаря Ланселота, якому була пов'язана стрічка «Без страху і докору», проведено церемоніал посвячення в лицарі.

Найкращій дамі була вручена підвіска.

Після півторамісячної перерви ми знову вирушили назустріч пригод.

Для наших пластунів це було справжнє випробування — їхній перший наметовий табір. Табір «Назустріч пригод» проходив на традиційному місці — в с. Орлиному від 20 до 25 червня 2011 року.

Пластуни-новаки з нетерпінням чекали, коли їх переведуть в юнацтво. Нам хотілося, щоб це відбулося якнайкраще, щоб ця подія запам'яталась

пластунам на все життя. В цьому нам допомогли друзі з куреня УПЮ ч. 59 ім. Степана Ленкавського, які приїхали з Івано-Франківська. Наступного дня після приїзду наших гостей в таборі сталося багато змін.

По-перше, пройшла чудова мирна революція — усунення проводу табору від керівництва. На деякий час комендантом табору став Голова Кримської Округи ст. пл. скоб Микола Яриновський, бунчужним — ст. пл. Андрій Королишин.

Хлопці показали нам елементи правильного таборування. Для учасників табору були проведені гутірки з піонерки, табірництва, мандрівництва та впорядку.

Незабутньою для всіх стала переправа, на якій севастопольські пластуни відчули справжній екстрім.

Звичайно, ніщо так не об'єднує пластунів, як ватра. Вона у нас була з піснями та забавами. Я впевнена, що нас було чути всім навколишнім відпочиваючим.

Але настав час прощатися. Ми дуже раді, що маємо тепер нових добрих друзів!

Деяким севастопольським пластунам пощастило, тому що вони продовжують мандри і зазнають пригод на курінному таборі, на який їх запросили пластуни з Івано-Франківська.

Дякуємо ст. пл. скобу Миколі Яриновському, ст. пл. Андрію Королишину, пл. прих. Сашку Яблончуку, пл. прих. Олегу Грицаку, пл. прих. Олегу Білецькому за допомогу і гарно проведений час.

■ Мандрівка до Фороської церкви

Руслан і Руслана Фецики

Свято Весни в Британії

Як батьки однієї з новачок, яка щойно вступила до лав Пласту, не можемо не поділитися своїми враженнями про традиційне Свято Весни, яке ми провели разом з пластунами станиці Лондон 28—30 травня 2011 року в оселі Союзу українців Британії у Чіддінгфолді.

Усі три дні були насичені різноманітними заходами. По прибутті на місце ми розклали шатра і після Служби Божої у місцевій капличці з отцем Миколою Матвіївським урочисто — пластуни в одностроях, з підняттям прапора — відкрили табір. На вечір гуртом зібрали дрова для ватри, біля якої завершувався кожний день піснями під гітару бунчужного Лесика Яворського. У неділю 29 травня пластуни займалися в гуртках, на які були поділені одразу по приїзді. Вони знайомилися з історією Пласту, вчилися правильно розпалювати вогнище та користуватися всілякими пристроями та речами, необхідними у мандрівках. Окремо навчалися в'язати рятівничий вузол, самостійно готуватися до канатної переправи, використовувати спеціальне спорядження. Після цього між гуртками влаштували змагання, на яких пластуни продемонстрували, як засвоїли вивчене. Переправа, до речі, була найвеселішим і водночас, напевно, найважчим завданням, з яким непросто було впоратись.

■ Учасники Свята Весни

Наступного дня ми здійснили коротку мандрівку по місцевому селищу і околицях, відвідали старовинну церкву і цвинтар, де на наше здивування (бо ми тут вперше) виявилось дуже багато поховань з українськими іменами. Мимоволі задумуєшся, як розкидала доля наш народ по всьому світі.

Діти були дуже дружні, допомагали одне одному, щодня прибирали на кухні і в таборі, але найважливіше — все спілкування, весь побут — все рідною мовою. Треба сказати, що Пласт — саме та організація, яка допомагає нашим дітям (і не тільки дітям) усвідомити себе українцями, дисциплінуватися у таборних вишколах (чого вартують тільки гарні однострої, відзнаки, команди коменданта табору та свистки бунчужного), знайти багато нових, цікавих, потрібних та захоплюючих знань і навичок.

Хочеться скласти велику подяку коменданту табору Оресту Грабовичу та його сім'ї, бунчужному Лесіку Яворському, Денису та Оксані Угринам, Валерії Панчук, організаторам цього заходу та керівництву Пласту, які самовіддано присвячують себе цій безумовно необхідній справі і завдяки старанням яких ми (і, перш за все, наша дитина) провели дуже цікаві і змістовні дні, отримали масу незабутніх вражень. Сподіваємося на наступні зустрічі!

Біля Тарасової світлиці

пл. сен. Тетяна Переверзева, Кн.

Трипільське коло донецьких пластунів

Влітку 2011 року відбувся пластовий мандрівний табір «Трипільське коло», організований пластунами і пластунками двох станиць — Донецьк та Авдіївка.

Протягом тижня після повернення з табору (комендант — пластун сеньйор о. Олександр Воловенко) мої враження все ніяк не могли набутися словесної форми: спочатку було складно дібрати слова, які б передали почуття; потім здавалося, що жодне слово не може описати всієї повноти переживань. Минув певний час, і я відчула, що з'явилася потреба повернутися спогадами в ті заповітні місця, стати, хоча б подумки, на ту стежку, яка вела від історії до історії, від легенди до легенди, ще і ще раз переконуючись в незбагненності України, її неповторності.

Кожен з учасників табору (вік від 10 до 16 років) бодай раз в житті чув слово «Трипілля». А от побачили цю всесвітньовідому землю всі таборовики, крім коменданта, вперше. І потім, під час екскурсій, ми часто чули ці слова «вперше», «перший», що не є дивним, адже Трипілля — це перший хліб, перший метал, початок землеробського світогляду, унікальна кераміка, неповторні скульптурні образи.

Майже у всіх слово «Трипілля» асоціювалося з колом, бо земля, сонце, форма трипільських поселень, гармонія мають таку форму. Коло стало формоутворюючою складовою і нашого табору: коло друзів, маршрут по колу, можливість (як щаслива нагода!) зробити коло, щоб повернутися в одну з

Пластовий звіт на території Трипільського музею

Пластуни вивчають спадщину Тараса Шевченка

те, де «копають» зараз і що знаходять; про красоти місцевого озера; про те, в якому дворі нас пригостять яблуками. Місцевий священик о. Василь привіз до місця ночівлі сухих дров, продуктів і питної води. А зранку в його храмі, який ще будується, він з о. Олександром відслужили молебень за Україну, за розвиток і збереження культури, за подорожуючих і за злагоду в кожній родині.

Ми їхали в напрямку Канева, а в розмовах, що виникали в дорозі, поверталися до побаченого і почутого в Трипіллі.

Юнацтво в музеї Тараса Шевченка. Канів

точок подорожі. Навіть відкривали табір в сакральному трипільському колі музею «Аратта», який знаходиться в селі Трипілля.

Як цікаво було спостерігати за юнацтвом під час екскурсій в трипільських музеях! Спочатку їх погляд просто пробігав по експонатах (здивоване «тільки посуд?»), далі ставав повільнішим і раптом зупинявся: то в одному, то в іншому кінці зали поруч з експонатами утворювалися справжні дослідницькі лабораторії («Дивись, це, певно, земля», «а це схоже на дощ», «а ця драбинка куди веде? до неба?»). Можливо, та драбинка, яку помітили на кераміці діти, і веде від землі до неба. Але насправді ті пам'ятки, ті легенди, що зберігаються на трипільській землі, і є тією уявною драбинкою для сходження людського духа. Слухала ці інтерпретації сакральних знаків прадавньої цивілізації і раділа з того, що мова предків нашим пластунам зрозуміла, значить, і зрозумілою є душа України.

Після знайомства з музейними експозиціями, вже на березі Дніпра, слухали розповіді о. Олександра про Данила Терпила (отамана Зеленого), про трипільців, які на своїй землі ціною життя виборювали незалежність української держави. Ночували в с. Халеп'я, мешканці якого виявили щирю гостинність і відкритість до спілкування. Ще до знайомства з місцевим музеєм від перехожих, продавців в магазині, людей, які сиділи поруч на зупинці, ми дізналися про знахідки Вікентія Хвойки, який у XIX ст. розкопав поселення нікому не відомої культури; про

Може, це когось здивує, але я ніколи не бачила Канева, навіть на світлинах. Тому їхала в місто, створене виключно власною уявою. Канів не розчарував, бо мав риси, ритм і манери, як багато інших провінційних міст України. Юнацтво зраділо з того, що, попри відсутність яскравих ознак в місцевому ландшафті, на нас знову чекала зустріч з Дніпром. Саме він подарував нам по-справжньому дивовижний захід сонця. Думаю, що всі були одностайні в тому, наскільки це було високохудожньо.

А на ранок почалося духовне сходження на Тарасову гору. Ще перед початком табору прочитала в Інтернеті: «Святе місце, заповітне. Сюди треба їхати молитися, думати, відпочивати душею. Чарівний, благословенний Богом край». «Хочу пережити щось подібне», — подумалось тоді. А пережила і подібне, і неповторно особисте, і незабутнє. Ми стояли над самим Дніпром, слухали зворушливу розповідь екскурсовода про те, що саме тут мріяв знайти Тарас тихе пристанище і спокій, про те, як шукав споріднену душу і кохання, про нелюдські поневіряння на чужині, про останній шлях поета на батьківщину, про місце Шевченка, його поетичного слова в серцях українців. Екскурсія тільки починалась, а кожен з нас вже відчув, що це — місце найбільшої концентрації поетового духа. Пластунки учасниці (трохи пізніше на Тарасовій горі вони будуть іменовані розвідувачками) Валентина Крутова та Наталія Шерекіна зі щирою впевненістю висловили намір приїхати сюди ще,

але обов'язково з власними гуртками. Нічим не виміряти того душевного піднесення, що надає справжня краса: на обличчях юнацтва на кожному етапі знайомства з архітектурно-меморіальним комплексом спалахували радість, зацікавлення. Ми побачили могилу Т. Шевченка, літературний музей, хату з Тарасовою світлицею, місце поховання вірного охоронця шевченківської гробниці Івана Ядловського (49 років відданого служіння пам'яті поета!), поклали квіти до могили Кобзаря, вшанували пам'ять Олекси Гірника. Урочистим, несподіваним, дуже піднесеним був момент іменування двох пластунок учасниць. Я дивилась на Валю і Наталку, які стояли біля прапора України і плакали, на їхніх друзів, які всім серцем сприймали неповторність цього моменту, на неймовірної краси краєвид, і мені хотілося одного — щоб ця мить не зупинялась. Можливо, був такий настрій, а можливо, магія місця і моменту, але я почувала себе так... Певно, не доберу слів, якими можна описати цей стан. Просто було надзвичайно добре... Заздрю тим, у кого сходження на Тарасову гору ще попереду.

Знову дорога, і ми в Переяславі-Хмельницькому. Переяслав поповнив нашу колекцію подорожей козацькими місцями. На Переяславщині згадалося нам і Трипілля (в історико-етнографічному заповіднику представлені залишки поселень Трипільської культури), і Тарас Шевченко (будівництво самого комплексу було розпочато на честь 150-ліття Кобзаря; саме в цьому місті Тарас Шевченко написав свої найкращі твори;

■ Покладаємо квіти на Тарасовій горі

половиною години, давав можливість доторкнутися до деяких речей, дивувався, мотивував дітей до пошуку відповідей на поставлені питання. Ця любов до свого діла захопила мандрівників так, що вони забули і про втому після декількакілометрового вимаршу, і про спеку, і про комарів, які поїдом їли нашу групу. Це був сплеск надзвичайної пізнавальної активності. Вклоняюся витримці і знанням екскурсовода, який жодного дитячого питання не залишив поза своєю увагою. У своїх мандрівних записничках всі юнаки і юначки писали про Переяслав як про окрему дивну подорож до краю гетьманів і князів, майстрів і письменників, художників і філософів.

Прощальною, але зовсім не сумною нотою «Трипільського кола» став Київ. Закривали табір у сквері Михайлівського Золотоверхого Собору: золото куполів, блакить неба, заключні точки в наказі і слова подяки коменданта. Хто брав участь у закритті табору, тому знайомі всі почуття цього моменту. І в ту хвилину, коли табір було оголошено завершеним, більшість з нас вже жила мрією про нові подорожі, бо подорожі (як і саме пластування) — це унікальний спосіб життя, це те, завдяки чому воно стає яскравішим. Ми вже зараз знаємо, які землі вирушимо відкривати наступного року!

■ Сльози радощів після іменування

через Змієві вали пролягає шлях, яким колись ступав поет). У той день, коли ми приїхали в Переяслав, в музеї працювала третина виставок, і екскурсовод попередив, що нам вистачить десь півтори години, щоб оглянути діючі експозиції. Натомість пан Микола невтомно розповідав три з

**ст. пл. вірл. Ліда Чир,
ст. пл. прих. Софія Гарбузюк,
ст. пл. вірл. Квітослава Пасічник**

Крайовий мандрівний вишкільний інструкторський табір УСП «Плай»

Мандруємо...

дилось кредо табору: «Терпи, терпи, терпець тебе шліфує».

Протягом тижня 11 старших пластунів та старших пластунок зі станиць Львова, Бережан, Чернівців, Луцька та Червонограда мандрували буковинськими горами по україно-румунському кордоні. Наші мандри почалися у Вишніці та завершилися в Путилі. Щоб було веселіше, час і маршрут табору пробігав паралельно з іншим, не менш цікавим табором «Говерля». Наш табір був поділений на дві команди, які проходили різні категорії складності. «Одиничка» налічувала п'ятьох відчайдухів, що зібралися з Бережан, Львова та Чернівців; її вела ст. пл. Люба Пікулик, Бурх., досвідчена мандрівниця і практикуюча альпіністка. В групі, що проходила «двійку», було шестеро, учасники були львівські, одна червоноградська і один луцький. Провідником «двійки» був комендант табору, ст. пл. скоб Володимир Мисак, ОЗО, досвідчений «гірський вовк» і хороший орієнтувальник. «Одиничка» пройшла,

Гори? Цілий тиждень? Краєвиди? Відсутність душі? Гарна компанія? Новий наплечник? Старі треки? Перевірка свого характеру на витривалість? Недоспані ночі? Збиті ноги? Чудові враження та спогади?

Було багато «за» і «проти», та все-таки ми всі наважились, взяли квитки до Чернівців і розпочали наш табір.

І пішли ми у гори, на широкі полонини, на безкраї гірські хребти, неіснуючі стежки, забуті дороги і непрохідні буреломи.

Табір «Плай» проходив в Путильському районі, на Буковині. Табір унікальний і проводився вперше. Головна мета — популяризація пішого туризму, а також проходження туристичних маршрутів першої та другої категорій складності. Табір організовувався як для старших пластунів, так і для непластунів, але в кінцевому результаті непластуни відмовились від участі.

«Звільнись від упереджень». Таким було гасло цьогогорічного «Плаю». І це правда, адже впродовж усього табору ми чогось позбувались. Табір розпочався з надто (як здавалось) прискіпливої та ретельної перевірки комендантом вируяду учасників, в результаті — на половину менші та легші наплечники, що тоді не здавалось позитивним, але в часі підйомів ми були вдячні за це. Щоправда, деяким найнаполегливішим таки вдалось вибороти укріплювачі для нігтів та пилочки. Так наро-

■ На горі Пleshій

проповзла, пробігла і прошкутильгала 133 км, не враховуючи блукань в пошуках неіснуючих доріг, а «двійка» протопала 165 км.

Кілометри давалися важко, але один за одним ми їх долали. Це потребувало неймовірних зусиль: вставання о 4 ранку, вечери при ліхтариках в наметі, натерті спина, боки, ноги та розтягнуті м'язи.

Весь цей дискомфорт компенсувала гарна компанія, підтримка друзів в складну хвилину, гостинність місцевих людей, свіже молоко, бринза та

■ Скеля Печера Довбуша

гарне слово. Ніщо не могло завадити мегапозитивному настрою учасників, окрім вставання табору «Говерля» на днівці (після днівки народилась цитата дня: «Хто рано встає — того Говерля розбудила»).

Гіперактивність учасників посприяла сходженню ще на дві додаткові вершини та спогляданню неймовірної краси українських та румунських гір.

Табір пролетів навдивовижу швидко. Перед очима тільки встигали пробігати різні топографічні назви і назвиська: перевали Джоголь, Шурдин, Плосківський; гори Ракова, Павлюкова, Обоча, Томнатик, Сена, Випчина; озеро Гірське Око і ще безліч усяких цікавинок. Дорогою у кожного була можливість випробувати себе в ролі провідника і нарешті підучитись орієнтуванню по карті, компасі і годиннику. А також навчитись деяким туристичним хитрощам, як-от ходьбі по хрябчику, себто по гірському хребті, з якого легше вийти на сусідню гору, аніж вічно дряпатись по яругах і падати в потічки. А ще — ходити по стежках чи дорогах, бо хоч здається, що ними довше, зате рівніше і менше перешкод, ніж іти навпростець. Але загалом потрібна

постійна пильність, щоб самому себе не перехитрити. За неоціненну практику і наставництво щиро вдячні нашим досвідченим провідникам.

На таборі учасники здобули нові знання у сфері картографії, психології, мандрівництва, вправлялись у вміннях робити масаж. А на шляху до фінішу, спілкуючись з колоритними жителями села Ріжа, всі збагатилися новими словами та словосполученнями.

О цій порі особливо смачно мандрувати горами, бо вони багаті на лісові гостинці. Ми мали змогу скуштувати найрізноманітніші гірські ласощі, як малина, ожина, чорниця, ґоґодзи. Перехід також відзначився неодноманітністю чагарників, ландшафту та рельєфу. Всім особливо запам'яталися три відтинки дороги. Коли ми йшли по хребту гори Павлюкової, дорога була повністю завалена поламаними деревами і заткана малинником. Це примусило нас згадувати гімнастику і вигадливо перебиратись через нескінченні завали. Також всім вп'явся у пам'ять підйом на гору Ракову, яку долала «двійка», майже по вертикальному кам'янистому схилу, все вгору і вгору. І останній — це лісовий душ. Щоб встигнути пройти весь запланований маршрут, інколи ми вирушали доволі рано, десь о 6 ранку. О такій порі рослини помережані рососою. Нам випало якраз долати перевал, а над стежкою з обох боків звисали віти малини, що грайливо нас зачіпали і струшували на нас ґрона водиці-живиці. Мокрі були ми до нитки.

На днівці ми відіпрались, відсушилились і поспілкувались з проводом «Говерлі». Друзі Жупник і Феник завітали до нас на сухарі та вечерю. Потім 14 людей тулилися в тримісному наметі, щоб послухати оповідки друга байкаря-практика Колобка. Після днівки «одиночка» і «двійка» мали практично однакові маршрути, тому вирішили помандрувати разом, щоб веселіше було.

Ліричні краєвиди недалеко г. Кінашки

Куполи гори Томнатик та Румунські Карпати на обрії

Найзнаменитішою точкою програми була гора Томнатик, що лежить практично на самому кордоні з Румунією. З неї чудовий краєвид на Румунські Карпати. Також вона відома своїми «куполами», себто залишками радянських військових радарів. Місце надзвичайно цікаве, містичне і акустичне. Чи хтось пробував щосили крикнути в отакий купол? Обов'язково спробуйте. Також там є закинуті ангари і цистерна з 3 т води. Дуже холодної і чистої. Після Томнатика дорога пробігла навдивовижу швидко, хіба можна також згадати про найвищий в Україні автомобільний перевал Шурдин та найвище село Випчина, а ще про дорогу до смт. Путила, нашого фінішу, обабіч якої росли неймовірні і в неймовірній кількості ожини. І отак добіг до кінця наш тижневий маршрут. Можна і навіть треба подякувати Небесній канцелярії за чудову погоду і за те, що всі дібралися живі-здорові, а ще один одному — за чудову компанію і незабутні враження.

З Путили ми дібралися до Чернівців, де в нас було закриття, роздача відзначок, посвідок і футболок. За ці десять днів ми стали справжньою командою. Потім була ночівля у гостинній чернівецькій домівці, за що окрема подяка станиці Чернівці, а наступного дня ми почали розбігатись.

П'ятеро нас залишилися ще на день в Чернівцях, де під опікою нашої учасниці і чернівецької пластунки Оксанки Керницької відбули день у найвибагливіших закутках чарівного, до нечемности акуратного, чепурного і ошатного міста. Хто ще не відкрив його для себе, той має всі шанси. Обов'язково відвідайте університет (ви відчуєте себе десь в Оксфорді), центральну площу з ратушею і національним музеєм (ви опинитесь у Відні), оперний театр, що має близнюка у баварському містечку Фюрт, панську вулицю, єдину пішохідну, яку колись замітали трояндами, та ще побачите багато-багато див, які причарують вас назавжди.

Ще п'ятеро учасників мали післятаборову подорож Хотин — Вінниця — Київ, під час якої святкували День Незалежності, мали екскурсії, походи в київські клуби, але це вже зовсім інша історія.

Незабутніх вражень також додала нічна сауна в Чернівцях після закриття табору. Всі гарненько відпарились, відмились, відпочили і були готові знов підкорювати гірські небосхили. Але свої бажання ми залишаємо до наступного року і з нетерпінням чекамо продовження табору «Плай».

■ Після відкриття. Місце початку маршруту, м. Вижниця. На фото провід та учасники: Оксана Керницька, Гандзя Тичка, Валя Єременко, Софія Гарбузюк, Квітка Пасічник, Марічка Чир, Ліда Чир, Люба Пікулик; друга лава: Сашко Струк, Володимир Мисак, Святослав Шургот

І на завершення: хто знає, хто такий «босий на голову», той точно пройшов «Плай», а хто ще не знає, той обов'язково дізнається в наступному випуску табору.

Фото до статті М. Чир

пл. сен. Ірця Добрянська-Райндл,
пл. сен. Михайло Добрянський

Пластова спільнота святкує: Ювілейна зустріч у Німеччині

Члени КПС і КПр Німеччини: пл. сен. Орест М'ялковський, ст. пл. вірл. Марина Крицкалюк, пл. сен. Михайло Добрянський, ст. пл. Максим Геля, пл. сен. Роман Мороз, пл. сен. Оксана Микитчак, пл. сен. Юрій Дубицький

Під час літнього табору УПЮ і УПН пластуни Німеччини розпочали святкування 100-ліття Пласту. Ювілейна зустріч з цієї нагоди відбулася на площі Гохлянд біля Кенігсдорфа (Баварія) в часі від 5 до 7 серпня 2011 р. У цей же час зібралися й маленькі

Відкриття Ювілейної зустрічі в Німеччині й посвячення знамена ЮМПЗ о. В. Смоктуновичем

пташенята та гості, старші пластуни і сеніори з різних міст Німеччини, України, Англії, Бельгії, Швейцарії, Австрії, щоб відчути дух пластової спільноти і поспілкуватися.

При урочистому відкритті зустрічі о. митр. прот. Володимир Смоктунович (УАПЦ) посвятив офіційне знамено ЮМПЗ і благословив його на добру путь до країн, де відзначатиметься 100-ліття Пласту.

Адже це знамено повинно поєднати усі краї, де відбуватимуться святкування.

Секретар КПС пл. сен. Роман Мороз прочитав святковий наказ, бажаючи усім присутнім якомога більше скористатися з такої неповторної зустрічі з друзями-пластунами різного віку та з різних країн. В наказі згадувалося, що знамено вже наступного дня вирушає живим кур'єром до Америки: ст. пл. Максим Геля передасть знамено нашим пластовим подругам і друзям зі США й Канади, щоб і вони мали можливість урочисто розпочати ювілейні святкування.

Голова КПС Німеччини пл. сен. Оксана Микитчак у своєму слові до присутніх особисто побажала всім учасникам таборів та зустрічі гарних днів, насичених цікавими пригодами, плідними розмовами і незабутніми враженнями.

Програма зустрічі була дуже різноманітною, спрямована на зближення молодших пластунів зі старшими і на можливість по-товариськи поспілкуватися. Такий задум вдалося втілити у спільній тереновій грі, адже в командах були представники всіх урядів. Лунав радісний спів, звучали сучасні й давні, можливо, вже призабуті пісні.

Дискусійний форум відбувся в дружній атмосфері. Старші й молодші сеніори дискутували над майбутнім Пласту в діаспорі, важливістю і можливостями збереження української мови та над діяльністю старших пластунів і сеніорів. Якраз в такому колі добре проявлялася особливість пластового життя в Німеччині, де внаслідок довголітнього спільного таборування, дружніх і гармонійних взаємин у

Спільні заняття зі співу для усіх урядів ведуть ст. пл. Тирса Ребет і пл. сен. Андрій Спех

Пласті збереглася ця приємна, невимушена атмосфера спілкування.

Насамкінець були представлені виставки фотографій, матеріали з історії Пласту в Німеччині та виставка праці гуманітарної організації «Допомога дітям Чорнобиля», яку від Пласту провадила св. п. пл. сен. Оля Ткаченко; тепер цю функцію перебрала пл. сен. Маруся Саляк.

Пластуни (і не тільки) з великою радістю та зацікавленням оглядали виставку фотографій, знаходили на них себе, своїх батьків або навіть дідів чи бабусь. То тут, то там можна було почути: «Але ж ти мала смішну зачіску!»; поважна сеніорка на одній з чорно-білих фотографій вгледіла себе малою новачкою; «а це мій тато — маленьким новаком!»; «а тут моя бабуся стоїть біля Дрота!». І почалися жарти, пригадування імен і незабутніх часів на таборах і в Пласті загалом.

Спільні заняття завершилися святочною ватрою, яку підготували проводи таборів та учасни-

Святочну ватру веде пл. сен. Андрій Спех

ки зустрічі. Пташенята, новацтво, юнацтво, старші пластуни і сеніори із захватом представляли свої точки. Навіть погода змилосердилася, бо саме на початок ватри хмари розійшлися, дощ перестав падати, і ватра могла відбутися так, як було заплановано.

У неділю була відправлена Служба Божа. Через сильний дощ офіційне закриття зустрічі було не надто привабливим. Юнацтво й новацтво залишилося ще на тиждень у таборі, а учасники зустрічі й гості роз'їхалися хто куди.

Темно-сині футболки зустрічі залишилися на спогад про чудові дні, насичені враженнями, цікавими розмовами і гарними співами. Не забули згадати і тих пластунів, які відійшли на Вічну Ватру, і тих, які не змогли приїхати на зустріч, але дуже підтримували й підтримують Пласт. Щира подяка всім, що уможливили цю зустріч і вклали багато зусиль в підготовку всіх заходів.

Фото до статті Р. Столяра

Учасники зустрічі та таборівники після відкриття

Анатолій Свідзинський

ЧИ МАЄМО МИ ДУМАТИ ТА ДІЯТИ ЗАРАДИ МАЙБУТТЯ ЛЮДСТВА?

(продовження)

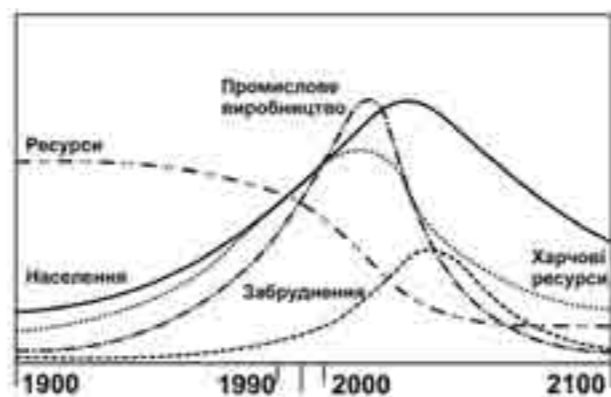
Застосування закону Малтуса до майбутнього приводить до приголомшливих результатів: так, за час всього 560 років на кожному квадратному метрі поверхні Землі мала б знаходитися одна людина, а за час, трохи більший 1540 років, біомаса людства мала б сягнути маси Землі. Очевидно, закон приросту населення мусить радикально змінитися. Сам Малтус вважав, що засоби прохарчування зростають лише в арифметичній, а не в геометричній прогресії. Отже, їхній ріст суттєво відстає від росту населення, що має спричинити його обмеження. Це припущення не є цілком правильним: справді, наприкінці двадцятого століття завдяки успіхам агротехнічної науки зростання продуктивних сил у деяких країнах відбувалося певний час у геометричній прогресії. Так, у 70-х роках з'ясувалося, що один фермер у США міг прохарчувати крім себе ще 75 осіб (до речі, у той же час у Советському Союзі один колгоспник міг прохарчувати крім себе ще лише три особи). Хоча навіть згаданий показник США був згодом у деяких капіталістичних країнах перекрытий, цілком зрозуміло, що наївні сподівання оптимістів, ніби ріст продуктів харчування можна вважати настільки ж швидким і в подальшому, не може витримувати критики. Звичайно, продуктивність сільського господарства може бути і далі підвищена, але виникає питання: якою ціною? Чи може Земля, її природні ресурси витримати таке велике навантаження?¹

Висловлені міркування показують, що насправді при визначенні закону росту народонаселення слід крім показника чисельності народонаселення ввести до розгляду інші показники, розглянувши їхню динаміку в системі.

До речі, тут ми стикаємося з характерною рисою наукових підходів: вони самокритичні, кожне досягнення ставить нові питання, відкриваючи і потребу, і можливості вдосконалення наявних знань.

Таке радикальне вдосконалення проблематики стосовно вивчення динаміки народонаселення і його ресурсів стало предметом досліджень спеціально створеної у 70-ті роки ХХ століття групи дослідників, об'єднаних у неурядову організацію науковців, названу Римським клубом. Безпрецедентну активність у організаційному плані виявив Авреліо Печчеї. Основи потужних математичних методів разом з широким застосуванням обчислювальної техніки розробив видатний американський економіст Джей Форрестер². Уже в 1972 році групою його учнів (подружжям Медоузів та Йоргеном Ран-

дерсом) було представлено звіт Римському клубу у вигляді книги «Межі росту»³, де була розрахована системна динаміка п'яти показників: ресурсів, промислового виробництва, забруднення, харчових ресурсів та народонаселення. На відповідних графіках ми бачимо, що зростання чисельності народонаселення уже у першій третині ХХІ століття, досягаючи максимуму, починає інтенсивно спадати, і це спадання корелює зі спаданням ресурсів, у тому числі й харчових, з ростом забруднення Землі та спаданням промислового виробництва.

■ Стандартний сценарій (Медоузи та ін.)

Орієнтовний час колапсу — 2050 рік.

Ці результати викликали шок і разом з тим критику та спроби спростування. Рекомендації Римського клубу та авторів зазначеної книжки полягали в наголошенні актуальності заходів, які слід було зробити людству, аби не перейти за межі катастрофічного зростання впродовж кінця ХХ і перших десятиліть ХХІ століття. Такі заходи могли б відвернути наступну катастрофу. На превеликий жаль, ці рекомендації не були почуті; уряди найбільш розвинених країн на практиці їх просто зігнорували. Важливо підкреслити, що тридцять років згодом, після появи книги «Межі росту», вийшла нова, критично переглянута книга названих авторів, в якій не тільки були підтверджені прогнози тридцятирічної давності, а й було зазначено, що вказані границі росту впродовж цього тридцятиліття були перейдені, тобто людство уже втратило можливості відвернення негативних тенденцій.

На чому були засновані аргументи «оптимістів»? Передусім на переконанні, що творчі сили людства достатні для того, щоб винайти засоби для відвернення трагедії. Певною мірою переконаність у творчих силах людей мала свої під-

■ Буревій Ірен, США, 2011

стави. Про це свідчить діяльність та досягнення групи видатних авторів Ернста Вайцзекера та братів Ловінсів, які організували науково-дослідний інститут, спрямований на розробку нових, осядних, технологій. Їхній звіт Римському клубу був названий «Фактор чотири» (1997 рік). Назва книги пов'язана з розробкою технологій, які давали б продукцію, як мінімум удвічі ефективнішу при вдвічі менших матеріалах та енерговитратах (в цілому якраз і отримуємо виграв, який визначається «фактором чотири»). Автори піддають гострій критиці марнотратність, притаманну

більше розтрачуємо ресурси, аніж використовуємо їх. Дослідження, проведене за завданням Національної інженерної академії США, показало, що приблизно 93% матеріалів, які ми купуємо і «витрачаємо», взагалі ніколи не втілюються у продукцію, що відповідала б вимогам ринку. Що більше, 80% товарів викидається як непотріб після одноразового використання, а значна частина решти продукції не служить весь належний термін. За оцінкою економіста-реформатора Пола Гокена, 99% вихідних матеріалів, що використовуються у виробництві товарів у США, або тих, що

■ Люди, які працюють на знищення

■ Так людство прокладає шлях до власної загибелі

економіці США. Зацітую великий уривок з їхньої книги: «Насправді ми у десять з лишком разів

містяться у цих товарах, перетворюються на відходи за шість тижнів після продажу.

Більша частина енергії, води, більшість транспортних послуг часто також втрачаються ще до того, як ми їх отримуємо; ми платимо за них, а вони не приносять жодної користі. Тепло, яке розсіюється через горішні поверхні будинків з поганою ізоляцією; енергія атомної чи вугільної електростанції, лише 3% якої перетворюється на світло в лампах розжарювання (70% енергії вихідного палива втрачається до того, як вона дійде до лампи, яка в свою чергу перетворює на світло лише 10% електроенергії); 80-85% автомобільного палива, яке втрачається у двигуні та системі приводу до того, як воно приведе у рух колеса; вода, яка випаровується чи витікає по краплинах, перш ніж дійде до коренів рослин; безглузде переміщення товарів на величезні відстані заради результату, який з тим же успіхом можна отримати на місці, — все це марні витрати».

■ Цивілізація сучасності: були ліси — стали заводи. Що далі?

На противагу до цього автори запропонували близько п'ятдесяти розробок, що задовольняють фактору чотири. На превеликий жаль, ці справді масштабні досягнення винахідників не знайшли належного практичного втілення. Виникає питання: чому? Перш ніж перейти до розгляду відповіді, зауважу, що, на думку вельми авторитетних дослідників, людству починають загрозувати й інші чинники. У зв'язку з цим відзначу надзвичайно цікаву книгу знаного англійського вченого Джеймса Лавлока «The Revenge of Gaia» (Помста Геї)⁴, у якій особливо акцентується загроза глобального потепління. Як завжди, попри глибоку переконаність Лавлока, знайшлися науковці, які поставили під сумнів не лише його висновок про неминучість і згубність потепління на три градуси, а й сам факт можливого потепління. До таких людей належить, наприклад, й знаменитий фізик Фрімен Дайсон. Звичайно, проблема глобального потепління може викликати скепсис, бо за нинішнього стану кліматології ми погано знаємо історію зміни клімату впродовж існування Землі, що і дає підстави припускати, що таке потепління може бути пов'язане суто з природними чинниками, а не спричинене штучно. З іншого боку, беззаперечним є факт неухильного підвищення вмісту в атмосфері техногенних парникових газів, яке таке потепління могло б спричинити. Проблеми глобального потепління та інші проблеми збереження довкілля були предметами широких міжнародних обговорень, які часом завершувалися певними постановами. Однак ці постанови не завжди і не всіма країнами виконувалися. Тому проблема в цілому не знайшла досі задовільного вирішення на практиці.

Інші авторитетні вчені, Ервін Ласло, Станіслав Гроф та Пітер Расселл, у 2003-му році провели знаменитий «трансатлантичний діалог трьох» під назвою «Революція свідомості»⁵, в якому також визнали критичність ситуації. «Оптимісти» Ласло та Расселл висловили припущення, що загибель життя на суходолі неминуча, однак, ймовірно, воно ще збережеться в океані. Але все ж таки найбільше уваги вони приділили обговоренню «революції свідомості», яка могла б врятувати людство. Що малось на увазі? Названі автори вважають кардинальну зміну світобачення людей першочерговою з комплексу необхідних передумов для подолання глобальної кризи. У перебігу дискусії вони висловили чимало цінних ідей, і їхня книга читається з великим інтересом. Особливо слід вітати їхнє однозначне переконання у тому, що матеріалізм як філософський напрям, світобачення і зрештою — спосіб життя нині повністю себе вичерпав.

І все ж шляхи здійснення революції свідомості в широких масах людей за короткий термін залишилися у цьому аналізі незрозумілими.

Видається, що мають рацію російські науковці Данилов-Данильян, Лосев та Рейф, автори кни-

■ Буревій Ірен, США, 2011

ги «Перед головним викликом цивілізації. Погляд з Росії» (рос.), опублікованої у Москві 2005 року. Вони висловлюють скепсис щодо спроможності нинішньої глобалізованої економіки і пов'язаної з нею політичної системи розв'язати вузол проблем, які мали б складатися з цілої низки заходів. Серед них 1) надання з боку розвинутих країн допомоги відсталим, голодуючим країнам; 2) сприяння розвитку економіки у самих цих країнах, щоб забезпечити населення робочими місцями, зняти соціальну напругу і, безумовно, припинити масову міграцію, яка шкодить і добре розвиненим, і слабо розвинутих країнам; 3) сприяння розвитку освіти у цих країнах, що, як відомо, є необхідною умовою для переходу до прийнятної динаміки росту народонаселення за формулою: збільшення безпеки та тривалості життя — зменшення народжуваності. Автори дають собі звіт у тому, що фактично в розвинених країнах панує гонитва за швидкими надприбутками, відбувається тиск на владні структури з метою забезпечити цю гонит-

ву, триває перенасичення ринку непотрібними, а також неповноцінними товарами, залучаються засоби масової реклами, аби згвалтувати свідомість споживача і примусити його придбати той чи інший товар. В цій ситуації автори пропонують створити всесвітній міждержавний орган, наділений авторитарними повноваженнями для виправлення екологічної ситуації та інших болючих проблем. Не можна не погодитися з цими ідеями, але поки що об'єднання найпотужніших країн світу йде доволі повільно. Утворення Європейського Союзу подавало надії, але на практиці воно не вирішує деяких гострих європейських проблем. Що ж до об'єднання зусиль народів, що належать до різних цивілізацій та політичних систем, не кажучи вже про різний рівень економічного розвитку, то важко зрозуміти, як це зробити на практиці. Звичайно, можна уявити пропонований авторами сильний міжнародний орган, але важко подати реалістичний проєкт його утворення.

(Далі буде)

¹ Природно виникає питання, якою мала би бути оптимальна кількість людей на земній кулі. Адже надто мала кількість людей також не забезпечує економічного процвітання. Оцінки, зроблені незалежними авторитетними науковцями, дають близько півмільярда.

² Jay W. Forrester. World Dynamics. Cambridge, 1971.

³ Donella Meadows, Jorgen Randers, Dennis Meadows. Limits to Growth. The 30-Year Update. Vermont, 2004.

⁴ Ця книга є підсумковою у низці праць названого автора; видана у Нью-Йорку 2006 року.

⁵ Ervin Laszlo, Stanislav Grof, Peter Russell. The consciousness revolution. London — Las Vegas, 2003.

пл. сен. Василь Карпенко

ХОЧЕШ ЗМІНИТИ СВІТ — ЗМІНИ СЕБЕ

(продовження)

■ Україна чи Малоросія? Вибір за тобою. Листівки: Привіт з України. Вид. Д. Хромова, М. Бахраха. Москва. 1917 р. Привіт з Малоросії. Вид. Д. Хромова, М. Бахраха. Москва. 1916 р.

Другою зміною в Пласті повинен стати перехід від мілітарних форм виховання до цивільних. Ті патріоти, що відновлювали Пласт в Україні, бачили в ньому інструмент для розвалу СРСР та здобуття Української Незалежності. Сенсом існування Пласту вважалося виховання партизан-повстанців для новітньої УПА — виховання ідеологічного й виховання практичного. Непомітно минуло 20 років. Комуністичний СРСР давно розпався, але так само готуємо повстанців, так само бачимо себе героями збройного опору. Будуємо Україну XXI століття як копію Галичини зразка 1920-х років.

Маємо впоряд, однострої, стійки, нічні алярми, специфічні вмільості, воєнізовані ігри, військову романтику, мілітарний світогляд старшини. Можливо, окремо ці риси не відіграють великої ролі, але в цілому вони створюють табору атмосферу, якій заздрають викладачі військових училищ. Виховуємо навіть не партизан-диверсантів, а солдат масової армії. Це їм виходити за межі табору можна лише через браму, лише колоною, лише за дозволом бунчужного.

Але певні зміни відбуваються, хоча й стихійні, а тому непослідовні. В Україні підрастають юнаки, здатні в пластовий мілітаризм гратися так, як «Могікани» з луками та стрілами граються в індіанців. Мілітаризм втрачає святість і приналежність. Ми на шляху до пацифізму зразка демократичних країн. Дорослі мілітаристи відчули напрямок змін: щоб зупинити пластове «роззброєння», запровадили військове пластування.

Але в світі мілітаризм невчасний. З розвитком техніки виявилось, що мілітаризовані країни неспроможні підтримати матеріально-технічну базу для війни — лише вкрасти чи купити окремі секрети. В разі конфлікту демократичних країн з мілітаристами сили виявляються неспівмірними — війни звелись до міжнародних поліційних операцій. Гарантувати безпеку країни часто дешевше й ефективніше невійськовими засобами.

Сьогодні до мілітаризму ставляться так, як і до тероризму — як до звичаїв варварів. Адже мілітаризм руйнує країну духовно та виснажує її матеріально, як то відбулося в СРСР. Лише в мирний спосіб, завдяки свідомості та творчій праці, країна може досягти успіху — як Америка, Китай, Німеччина, Японія, Швейцарія, Канада, Нова Зеландія, як азійські «тигри» (Південна Корея, Тайвань, Сінгапур), як скандинавські країни (Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія). Успішною державою керує не польовий командир, якого шанують за бойові заслуги, а політик, який уміє переконати виборців. Від війни залишилися комп'ютерні ігри-стрілянки та сцени насильства на телебаченні. Навіть вони заважають формувати здорову особистість. Військове пластування, військові курені, військовий світогляд у Пласті є реліктом злиденного минулого, а не інструментом прориву в майбутнє.

Третя проблема — це існування релігійного Пласту в безрелігійному суспільстві. Був свідком, як делегати XII КПЗ переважною більшістю відкинули ідею членства в Пласті вірних інших релігій. Як відомо, в Пласті є місце лише для вірних православного обряду. Очевидно, Пласт лише їх вважає справжніми українцями, такими собі громадянами вищої категорії, єдино достойними патріотичного виховання. Але якщо Український Католицький Університет навчає студентів незалежно від релігійної приналежності, то чому світський (!) Пласт визначає вірність Богові і Україні за конфесійною ознакою? Якщо глава Католицької Церкви молився разом з мусульманами та юдеями, то чому відмовляємось ми від спільної молитви зі співгромадянами? Якщо держава призначає чиновників незалежно від віросповідання, яку державу будемо ми?

Можливо, хтось вважає, що забороняючи членство в Пласті для іновірців, він таким чином захищає

православний обряд. Але захист релігії світськими методами — то моральна поразка.

У кожній конфесії свої досягнення. Наприклад, методика виховання дітей у протестантів близька до скавтської. Їхня ревність у молитві, активність у церковній праці могла б бути прикладом. Їхня наївність — вірити в те, що сповідують, — могла б перемогти хитромудре візантійство — хоча б відкривали пластові заходи без запізнь.

Четвертою зміною в Пласті мав би бути його вихід із добровільного підпілля.

Українські патріотичні організації ставляться до життя з підлітковим максималізмом. Влада для них від початків «не наша». Патріоти бачать українство як похмурий обов'язок і тяжкий хрест, нести який здатні лише етнічні українці, і то не всі, а лише «свідомі». Всіх інших потрібно українізувати примусово. Якщо влада не українізує примусово, значить, вона не наша. Звісно, що з чужою владою співпрацюють вороги та зрадники. Зручне виправдання власної лінії та безрадности.

Діяльність пластунів також далека від досконалості. Між собою жартуємо: пластун братерський і доброзичливий, він любить усіх людей, навіть скавтів. До власних урочистих декларацій ставимось з іронією, бо з українськими скавтами, навіть україномовними, не хочемо мати ніяких взаємин. Недовіра до інших організацій, до співгромадян, які розмовляють іншою мовою, сповідують іншу релігію, а також елементи мілітаризму формують психіку захисників обложеної фортеці.

Ідея добра та любові лише до «своїх» виснажує найбільше. Чи не тому набула популярності передача Вифлеємського Вогню Миру, єдине пластове дійство, що не зважає на конфесію, етнічне походження та мову спілкування учасників?

Кращі російські університети приймають абітурієнтів — громадян України, навіть свої філії в Україні відкрили. При вступі не цікавляться ні етнічною приналежністю, ні мовою, ні релігією — аби предмет знав добре. А переможців олімпіад ще й навчають безкоштовно. Виявляється, достатньо п'яти років навчання й кількох років аспірантури в Москві, щоб пов'язати долю з іншою країною.

США сприяють навчанню іноземних студентів в американських навчальних закладах. Такі студенти звикають жити в умовах американської свободи й демократії. Навіть батько чинного президента Америки був іноземним студентом.

Державні народи готові перетворити на власну націю вихідців з усього світу, як це роблять США, або представників культурно близьких «братніх» народів, як це робить Росія. Лише Пласт нікого не хоче (не може?) залучити, крім вузького кола «свідомих» українців православного обряду. По старій пам'яті навіть пишаємось своєю закритістю (провінційністю).

■ Так зароджується російський фашизм. Крим, 2009

П'ята зміна була б заміною практики й образу Пласту як організації, що навчає розпалювати багаття з трьох сірників, на організацію, яка навчає жити в суспільстві. Є різні підстави для гордощів. Радянські люди пишалися військовою могутністю комуністичної держави, а росіяни до 1917 року хвалилися кращим у світі російським квасом (так званий «квасной патриотизм»). Американські скавти пам'ятають, що всі недавні президенти Америки (крім Обами) були скавтами. А пластуни пишаються умінням жити в природі. На жаль, це шляхетне мистецтво найбільш затребуване в джунглях Африки. Адже, дякувати Богу, живемо не в лісі, а в суспільстві. Суспільству потрібні чесні політики й завзяті підприємці, а не умільці розпалювати багаття трьома сірниками.

Наші традиції визначають нашу ідентичність. Але традиції — не ікона для поклоніння, не мертва й закостеніла догма, а настанова до дії. Організація, яка живе та розвивається, заклопотана поточними справами та думає про майбутнє. Організація, яка занепадає та зникає, заклопотана минулим і хапається за колишні звершення, як потоплюючий хапається за соломинку.

Але історія ще нікого не врятувала. Вона навіть не може бути прямолінійним учителем, бо обставини змінюються й речі, життєво необхідні в минулому, стають неприйнятними сьогодні. Якщо в минулому політика відмежування українців від поляків і росіян зміцнила нашу самосвідомість і забезпечила перемогу національно-визвольної боротьби, то сьогодні політика відмежування українців від росіян і татар зміцнює самосвідомість меншин і породжує сепаратизм.

Надія на минуле небезпечна ще й тим, що минуле неоднозначне. Ми наслідуємо козацьку традицію демократизму, але відкидаємо козацьку традицію анархії. Якщо до Христа Богообраним народом були юдеї, то після національність втратила значення для спасіння. І кожен обирає своє.

Як відомо, жива істота відрізняється від мертвого каменя тим, що змінюється. І хочемо ми того чи ні, Пласт, доки житиме, також буде змінюватись. Інакше він стане неефективним, смішним і провінційним.

Редакція нагадує читачам, що публікація статті на сторінках «Пластового шляху» (зокрема, в розділі «Я так думаю») не означає, що колектив редакції поділяє думки автора. Радше таким чином ми закликаємо наших читачів задуматися над тими чи іншими аспектами розвитку нашої організації та держави і висловлювати власні думки.

Читаючи «Пластовий Портал»

З «Пластового Порталу» в мережі Інтернет я довідуся про те, що діється в Пласті. Приємно читати про успіхи пластунів в професійних ділянках, про різноманітні літні табори, які організує Пласт в Україні, про акції, в яких Пласт бере участь.

Але в останньому часі мене досить здивували і занепокоїли деякі дописи.

1. Повідомлення про спільну акцію Пласту і Словацької Скавтської Організації (за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження») для розвитку ромських скавтських груп на території усієї України. Це могло б бути корисним і похвальним ділом, якби Пласт в Україні вже був вповні зорганізований, мав досить відповідних людей до такої акції, особливо виховників. Але коли часто чуємо про брак виховників, щоб обслужити українську молодь, яка бажає вступити до Пласту, то нащо починати таку акцію, як ми в себе вдома ще не зробили порядку? Скільки ще можна було б відкрити нових осередків, станиць, роїв, гуртків в різних містах України для нашої української дітвори і молоді? Я не маю нічого проти ромів і знаю про їхнє тяжке життя і дискримінацію їх, але ми також маємо в Україні дуже багато своїх проблем, особливо тепер, за урядування Януковича.

Якщо словакам вдалося зорганізувати близько 600 ромів в себе, то ці зорганізовані роми могли б робити ту саму роботу в Україні серед своїх людей.

2. Друге повідомлення, яке мені не цілком зрозуміле, — це повідомлення, яке подала ст. пл. вірл. Олена Галушка, ЧХ, про святкування 100-ліття «українського скавтіну» 21—22 травня 2011 року у Львові спільно з 800 харцерами з цілої Польщі. Знаю, що поляки закінчили святкування свого 100-ліття, але чому робити окреме святкування у Львові (не Пласту, а «скавтіну») зі Службою

Божою в Латинській катедрі — чому не в катедрі св. Юра? Офіційні святкування Пласту, також оголошені на Пластовому Порталі, відбудуться від 10 до 24 серпня 2012 року. Ці святкування, з точною програмою, подано на Порталі, а також в діаспорній пресі. Прошу мені пояснити: чому є окремі святкування? Чому в травні святкує український «скавтінг», а в серпні Пласт?

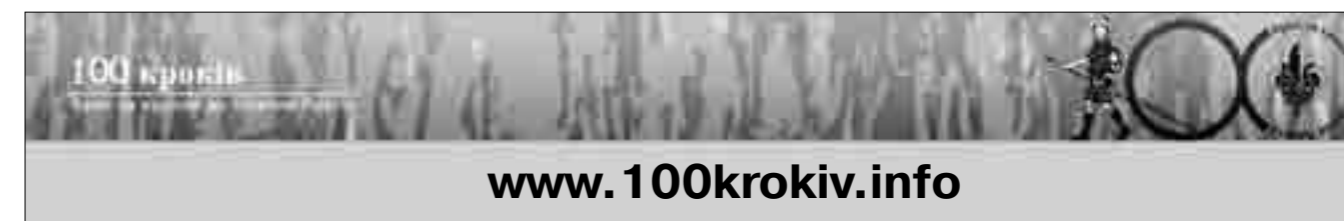
3. Також я прочитала про перший вишкіл Міжнародної служби Пласту, який відбувся 2—3 квітня у Львові. Мені незрозуміло, яка є ціль цієї міжнародної служби, не розумію точку, яка згадується у статті: «як результат вишколу ми запалили ідеєю інтернаціоналізму багатьох пластунів». Чи можете мені пояснити, що це значить? Не мушу тут пояснювати, бо це всім відомо, що Пласт є не інтернаціональною організацією, а українською, і тому взяв назву «Пласт», а не «скавтінг».

4. Не можу не згадати статтю про «Wood Badge: новий і дуже позитивний досвід українських скавтів», яку написала WBT-делегатія з України. Це був Міжнародний «тренінг», який організували німецькі скавти в Леверкузені, Німеччина, від 27 серпня до 4 вересня 2011. Цей «тренінг» мав би підготувати «скавт-лідерів», мав за мету розвиток лідерських навичок, вміння працювати в команді та розуміти інших. Сама думка добра, але як я прочитала програму, відразу подумала, що цей час можна було б використати на потрібні вишколи в Україні — виховників, булав таборів, проводів станиць... Тільки тому, що це було уфундовано іншою країною, не значить, що воно принесло багато користі нашим учасникам.

На кінець, може, повторюся, бо на цю тему писала до «Пластового шляху» і пластового проводу (не дівставши пояснення), але ще раз хочу просити пояснення щодо НОСУ. Хто і скільки з наших пластунів належить до цієї організації, де вони фігурують як українські скавти? Чи це з рамени НОСУ вони їздять на джемборі, «тренінги» і т. д.? Чи тоді скидають свої пластові відзнаки, а носять відзнаки НОСУ?

Пласт проіснував 100 років зі своїми ідеалами, програмою і цілями. Молодь захоплювалася пластовими заняттями, таборами, які з часом усучаснювалися, але вони ніколи не відходили від оригінальних цілей.

Я б не мала нічого проти, якби Пласт був рівноправним членом міжнародного скавтіну, як інші держави, запрошував скавтів різних держав на свої зустрічі, з'їзди і т. д., але не тоді, як тільки частина членства належить до НОСУ, яка має свої вимоги, відзнаки і статут.

ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ, ст. пл. Володимир Токач, ЦМ Крок за кроком до 100-річчя Пласту!

Наближається 2012 рік — рік століття нашої організації, і впродовж цілого року 2011—2012 в Україні заплановано багато акцій, які присвячені цій події.

Щоденник (в середовищі користувачів Інтернету найчастіше вживається слово «блог») «100 кроків» — один з маленьких штрихів до святкування 100-літнього ювілею Пласту. «100 кроків» — це історичний пластовий блог, у якому зібрано нові напрацювання дослідників пластового минулого, а також матеріали, що були опубліковані раніше.

Як виникла ідея блогу

Від листопада 2009 року Пластовий Портал відкрив можливість створювати безкоштовні щоденники (сервіс «МИ»). Ідея цього сервісу така, щоб кожен пластуни, гурток або курінь, інше якесь об'єднання пластунів змогло вести свої офіційні та неофіційні сторінки в доповнення до повідомлень Порталу. Десь наприкінці 2010 року було зареєстровано приватну сторінку Андрія Ребрика. Оскільки власник не знав, про що саме хотів би там писати, порожній блог «висів» кілька місяців, аж до лютого 2011 року.

9 лютого з'явилася перша публікація, присвячена 88-ій річниці заснування Пласту в Ужгороді. І відразу стало зрозумілим, що наповнення цього щоденника має бути історичним, тут мають публікуватися цікавинки з історії закарпатського Пласту. Адже матеріалу є предостатньо, як текстового, так й ілюстративного. Зрештою, закарпатському Пласту є чим похвалитися. З того часу

публікації почали з'являтися чи не щодня. Задум був такий, щоб маленькими «кроками-публікаціями» розказувати та показувати історію Пласту, пластунів, пластових акцій тощо. Це мало б стати свого роду доказом того, що історія буває не тільки офіційною та доволі часто нудною (як це подекуди видно з гурток на сходинах чи таборах).

Одна з перших публікацій сайту

Що історія — наша, пластова — це цікаве, динамічне явище, яке дуже часто відіграло чи не вирішальну роль в житті нашої країни та її людей.

Ці «кроки» були розраховані, в першу чергу, на читачів-непластунів (студентство, учнів, пересічних користувачів соціальних мереж, серед яких можна пропагувати пластову ідею і в такий нехитрий спосіб).

У пластовому середовищі одразу виникло зацікавлення що-

денником, і десь на другий чи третій тиждень почали замовляти публікації. Перше замовлення стосувалося ужгородського старшопластунаського лещетарського табору «ФЕСТ», що його свого часу курінь «Целібат Мурлики» вивів на крайовий рівень.

З появою щоденника з'явилося й кілька критиків (у позитивному значенні цього слова) — людей, які своїми порадами та зауваженнями багато в чому покращили змістове наповнення. В першу чергу належить подякувати Ользі Свідзинській (Львів), Кості Яковчуку-Бесарабу (Київ) та Богдану Олексієві (Тернопіль).

Кілька слів про тематику

Деякі тематичні напрямки окреслилися відразу: публікації про пластові табори, історію станиці Ужгород та Пласту на Закарпатті в цілому. В архівах станиці та архіві пл. сен. Юрія Керекеша містилися доволі цікаві речі, які було оприлюднено для загалу. Так з'явилися записи з категорії «бібліотека». Метою було публікувати не уривки з книг, а все видання, бо це є загальнопластова надбання, і кожен, хто захотів би його використати у виховних цілях, зміг би це зробити безперешкодно.

Вже пізніше додалися фоторепортажі, розповіді про джемборі та ЮМПЗ, про історію інших станиць тощо. Багато було й публікацій пластових відеофільмів, які знаходилися десь у «старих шухлядах». Окремо варто сказати і про категорію публікацій «Вічна Ватра» — здебільшого це

біографічні довідки про недавно померлих пластунів, які й далі своїми вчинками та думками залишаються для нас яскравими дороговказами.

Напевно, цікавими для читачів виявилися публікації про Карпатську Україну та міжвоєнний Пласт на Закарпатті. Основний масив інформації взятий з «Пластового Альманаху» Степана Папа-Пугача, виданого в Римі 1976 року. Проте багато матеріалу знайшлося й в архіві СБУ Закарпатської області, архіві видавництва «Гражда», у сеньйорів, що пластували в 20-30-х роках тощо.

Не менш цікавими були й публікації про пластову символіку — пластові відзначки, однострій та печатки.

Останньою новинкою у тематичі «100 кроків» стали публікації юнацьких проектів на III пробу. Під час 15-го Крайового Вишкільного Табору учасники презен-

чишина, ОЗО, така практика надасть третьопробникам додаткові можливості. Ось що він написав у коментарі до першої публікації з цієї серії: «Часом дуже важко розпочати роботу над III пробую. Здається, що всі твої ідеї щодо проектів якісь пісні та нецікаві. Така ініціатива дає можливість подивитися, що роблять інші, критично це оцінити і запропонувати свій проект, вже спираючись на чийсь досвід. Для тих же, хто реалізовує проект, це ще цінніша можливість отримати зворотну думку — наскільки він цікавий, як його можна вдосконалити та розвинути. Тобто, це підвищує якість роботи тих, хто заслужено називається справжнім обличчям організації, — скобів та вірлиць. Велика подяка ініціаторам та реалізаторам».

100krokv.info

Дуже швидко стало зрозумілим, що наш щоденник «виріс із штанів» сервісу «МИ» — набув унікальних як змістових, так і технічних рішень. Останні було доволі складно і довго втілювати на основі «МИ». Отже, було запропоновано «переїхати» у власну домівку з власною адресою — на окремий хостинг і

зону доменів *.info, що використовується якраз для ресурсів інформаційного характеру.

Кілька слів про статистику

За сім місяців існування блогу «100 кроків» вдалося досягнути певних не лише якісних, а й кількісних результатів. Основа аудиторії сайту з самого початку складала близько 25-30 осіб на день, які регулярно відвідували щоденник на сервісі «Ми». Станом на сьогодні сайт відвідує в середньому 70 осіб на добу.

Найбільше відвідувань зафіксовано 27 квітня, за три дні після переходу блогу на самостійну основу з адресою, яка нам звична сьогодні, — 126 унікальних відвідувачів.

В середньому читачі проводять близько 5 хвилин на сайті, чого, в принципі, достатньо, щоб прочитати один-два повні матеріали. Щодо географічного розподілу відвідувачів, то найбільше читачів з України. У п'ятірці також Сполучені Штати, Росія, Польща, Канада і, як не дивно, Бразилія. Щодо України, то найбільше відвідувачів зі Львова, Києва, Ужгорода. Приємно також, що є багато відвідувань з таких міст як Дніпропетровськ, Донецьк, Харків, Луганськ, Полтава, Кіровоград, Кривий Ріг, Рівне, Луцьк тощо.

Статистика також свідчить, що, в основному, користувачі «приходять» на сторінку «100 кроків» за прямим посиланням на певні публікації в соціальних мережах Facebook, Vkontakte та LiveJournal, що пояснюється активністю сайту в цих мережах.

Певний спад активності спостерігався на початку та в середині серпня, що є нормальним в пластовому середовищі через проведення крайових таборів.

Кількість авторів зросла, сьогодні їх є 9 осіб.

Що далі?

Хочеться вірити, що до проекту «100 кроків» долучиться більша кількість пластунів, особливо з діаспори. Адже дуже багато цінного архівного матеріалу лежить у когось вдома — на полицях, в папках, у шухлядах. Дуже сподіваємося на те, що багато з того «лежачого» матеріалу перекочує на сторінки щоденника і стане публічним надбанням, з якого кожен читач, чи то пластун, чи просто зацікавлений, зможе винести для себе користь.

Часто запитують: «А що буде з блогом, як мине 2012 рік»? Найкраща відповідь: рік мине, а праця — залишиться!

ФОРУМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ДІАСПОРИ «КИЇВ-2011»

Учасники форуму з почесними гостями

Від 22 до 30 серпня 2011 р. в Києві пройшов перший в історії незалежної України Форум української молоді діаспори «Київ-2011», який зібрав 50 провідників молоді з 30 країн світу. Організаторами форуму стали Конференція українських молодечих організацій (КУМО) Світового Конгресу Українців (СКУ) та Всеукраїнська громадська організація «Молодий народний рух».

Офіційне відкриття форуму відбулося 23 серпня в Київському міському будинку вчителя під час конференції «Молодь діаспори — майбутнє закордонного українства». Конференцію привітали Глава Української Греко-католицької Церкви Блаженніший Святослав Шевчук, президент СКУ Євген Чолій, попередній президент СКУ Аскольд Лозинський, 1-й заступник президента СКУ, голова Європейського Конгресу Українців Ярослава Хортяні, голова Комітету з європейської інтеграції Верховної Ради України Борис Тарасюк, український громадський діяч, пластун Богдан Гаврилишин та новообраний голова Української Всесвітньої Координаційної Ради Михайло Ратушний. Під час конференції йшлося про те, що завданням української молоді діаспори є не лише зберегти культурну спадщину і ментальність українства для майбутніх поколінь, а й сприяти розвитку зв'язків діаспори, консолідувати зусилля молоді для об'єднання української діаспори та сприяти становленню незалежної, демократичної, правової Української держави. Учасники форуму звернулися до молодіжних громадських організацій в Україні з ініціативою про налагодження контактів та залучення української молоді діаспори до освітніх, виховних, культурних та наукових програм і проектів в Україні.

Важливим фактом стало святкування 20-ї річниці незалежності України, яке українська молодь уявляла без нарядів міліції та спецслужб, що цього року перекрили вулиці Києва. Ці події, а також

політичні переслідування в Україні викликали обурення серед учасників форуму, про що вони чітко заявили в резолюції: «Для молоді діаспори є дуже важливим, щоб Україна була демократичною і головною — правовою державою. Тому ми, учасники Форуму української молоді діаспори «Київ-2011», висловлюємо свій протест проти незаконної політичної розправи над Юлією Тимошенко, Юрієм Луценком та іншими представниками опозиції. Ми вважаємо такі дії влади неприпустимими та аморальними».

У цей же день Всеукраїнська громадська організація «Молодий народний рух» та Спільнота «Покоління 2020» влаштували до Дня незалежності України етновечірку, на якій виступили гурти «Варйон», «Врода», «Камогрядеши», етно-рок-гурт «Веремій», вокально-інструментальний ансамбль «Українські барви», Руслан Трочинський, лідер гурту «Свята ватра» з Естонії та молоді поети, а також пройшли цікаві конкурси.

Наступні два дні учасники форуму мали майстер-класи з підготовки проектів, оформлення проектної заявки, збірки фінансів, менеджменту організацій тощо від професійного Salto-тренера Андрія Донця. Він також розповів молоді про можливість програм «Молодь в дії» та «Європейський молодіжний фонд». Метою тренінгів було активізувати співпрацю молоді діаспори з різних країн над проектами європейських фондів.

Протягом форуму учасники зустрілися з відомими громадсько-політичними діячами України. Зокрема, у Верховній Раді України молодь зустрілася із заступником Голови Верховної Ради України Миколою Томенком, Головою Комітету з європейської інтеграції Верховної Ради України Борисом Тарасюком та прем'єр-міністром опозиційного уряду Сергієм Соболєвим, після чого відбулась екскурсія приміщенням Верховної Ради України. Також учасники мали зустріч із представниками 23-х громадських організацій України, які презентували свою діяльність. Окрім цього, учасники форуму мали змогу подорожувати Україною. Спочатку делегація завітала до Канева, де вклонилася Великому Кобзарю та побувала в Музеї Тараса Шевченка, потім — до Чигирини, де відвідала Музей Богдана Хмельницького, бастіон Дорошенка та інші історичні пам'ятки. Завершився форум виступом Національного академічного народного хору ім. Г. Верьовки, який нікого не залишив байдужим.

З резолюціями Форуму української молоді діаспори «Київ-2011» можна ознайомитись на сторінці КУМО СКУ за адресою: <http://www.ukrainianworldcongress.org>.

Прес-центр КУМО СКУ

З публікації до ювілею о. д-ра Августина Волошина

тували свої проекти на III пробу, і тоді визріла ідея публікування матеріалів для широкого загалу. Перш за все, так можна буде ознайомити пластунів з багатьма цікавими та перспективними проектами, показати труднощі та позитиви під час їхньої організації та реалізації, оформлення тощо. Така можливість вільного обміну досвідом, цілком ймовірно, може посприяти народженню нових творчих ідей.

На думку Крайового Булавного УПЮ ст. пл. Ярослава Юр-

пл. сен. Марічка Артиш, Гр., Юлія Джугастрянська «КОРОНАЦІЯ СЛОВА»

Катруся Танчак

спорту, вчорашня школярка продемонструвала дуже добрий стартовий результат, адже першу та другу премії отримали вже відомі поетки, які мають власні книги та перемоги у літературних конкурсах «Молоде вино», «Смолоскип», імені Б.-І. Антонича «Привітання життя» та інших.

Всеукраїнський літературний конкурс «Коронація слова», започаткований в 2000 р. колишнім пластуном Юрієм Логушем, був першим кроком до читача для багатьох нині знаних митців слова — як Люко Дашвар, Ірен Роздобудько, Марія Матіос, Василь Шкляр... Розпочинався конкурс з номінацій «Романи» та «Кіносценарії», а віднедавна до них долучилися ще дві — «П'єси» та «Пісенна лірика». Для Пласту ж новина

Виставка нагород дипломантів та лавреатів конкурсу від 2000 до 2011 рр., Івано-Франківськ

Бувають моменти, коли всі слова не такі,
Буває, що хочеться мріяти трішечки більше...
Катруся Танчак

30 червня 2011 р. в Івано-Франківську відбувся перший в історії Всеукраїнського літературного конкурсу «Коронація слова» літературно-музичний вечір «Доторкнися до Коронації!» Чудовим приводом для свята стало отримання ст. пл. прих. Катрусю Танчак III премії в номінації «Пісенна лірика».

Бути на церемонії нагородження в Києві особисто Катруся не змогла: у цей день вона проходила зовнішнє незалежне тестування з української мови та літератури. Тому по нагороду до Києва поїхали її батьки і брат Олекса. Катрусина перемога допомогла зібрати в одній залі всіх іванофранківців, відзначених на «Коронації Слова» раніше: Марію Вайно, Марію Ткачівську, Веселу Найденову, Ярослава Яновського та, звичайно, Катрусю Танчак, 18-річну випускницю Української гімназії №1, яка першою привезла на Прикарпаття, крім диплому, омріяну «короновану» статуетку. Говорячи мовою

про перемогу Катрусі стала символічним дарунком до 100-ліття організації: вперше в історії конкурсу відзначення отримала пластунка! До речі, Катруся є також першим пластовим пташенням в Україні.

Ідея вечора виникла ще напередодні церемонії нагородження лавреатів 2011 р. Багато хто з тих, кому ми розповідали про подію, у відповідь запитував: «А що це таке?» Так ми зрозуміли, що «Коронація слова» для багатьох в Івано-Франківську є далекою, певним чином нереальною подією, «картинкою з екрану». Тому основний акцент вечора вирішили зробити на можливості особисто «доторкнутися до Коронації», в тому числі через спілкування з лавреатами, спробувати себе в письмі, побачити, що можна отримати в нагороду, якщо наважитися взяти участь, та фізично відчути «тягар слави», потримавши в руці статуетку.

«Церемонія нагородження в мініатюрі» проходила у залі ресторану «Глорія» та об'єднала понад сотню політиків, бізнесменів, письменників і кінематографістів, науковців і громадських діячів. Серед гостей свята були народний депутат України Зеновій Шку-

Олекса Танчак і Марічка Артиш отримують Катрусину нагороду на «Коронації слова — 2011», Київ

ряк, директор Благодійної фундації ім. Короля Юрія Віктор Кімакович, регіональний керуючий ОТП Банку Олег Наворенський, голова обласної Спілки кінематографістів Юліан Яковина, представники Пласту, Української гімназії №1, низки місцевих ЗМІ та інші.

У невимушеній, майже родинній і водночас вишуканій атмосфері «короновані» ділилися враженнями від отриманих свого часу нагород, відкривали таємниці власної творчості; гості «усім миром» писали синопсиси двох майбутніх романів, які мають перемогти в «Коронації слова — 2012», і навіть мали змогу відчути себе в ролі експертів — відгадати з-поміж присутніх автора зачитаного уривка.

Для багатьох «Коронація» стає першим кроком на шляху до успіху. Для Богдана Наворенського та пл. розв. Соломії Семенів вечір став доброю нагодою спробувати себе в ролі ведучих. Допомогли створити настрій і виступи ст. пл. Андрія Винницького, Бурл., з товаришами та Йордани Дранчук: виконані ними авторські твори чудово вписалися в програму вечора.

Катруся отримує вітання від журналу «Versal», Івано-Франківськ

У залі під час дійства експонувалася виставка дипломів і нагород усіх запрошених лавреатів і дипломантів конкурсу. Гості могли побачити, як змінився за 11 років дизайн і текст дипломів, зрозуміти провідну ідею конкурсу, сформульовану його ініціатором і засновником Юрієм Логушем: «"Коронація Слова" ство-

рює для вас нову хвилю української літератури — яскраву, різножанрову, захоплюючу, — яка є дзеркалом сьогодення і скарбом для майбутніх поколінь».

Думка наблизити конкурс до іванофранківців знайшла підтримку в середовищі місцевого бізнесу, що стало ще однією особливістю вечора. ТОВ «Місто-НВ» подбало про виготовлення запрошень; ТОВ «Глорія-Імпекс» надало зал та подбало про обслуговування; Центр краси і здоров'я «Живиця», Клуб природного землеробства і здорового способу життя, Виномаркет WineTime, ТОВ «Аріон» («Завод мінеральних вод») забезпечили напоями, ТОВ «Лігос» — солодкою випічкою, а ДП «Ямниця» — м'ясними виробами і хлібом. Допомогли з організацією вечора станиця Івано-Франківськ та Консалтингова група «NOSTRES» (м. Івано-Франківськ). І тут важливими є не сума внеску кожного, а щире зацікавлення та бажання співпрацювати. Адже загалом ми робимо спільну справу — підтримуємо розвиток української культури!

Що ж до винуватиці свята, то і нагорода в конкурсі, і сам вечір мають для неї особливе значення: впродовж останніх 5 років Катруся веде тяжку боротьбу за життя з невідомою хворобою. Але це не заважає їй, як висловився поет Кость Москалець,

Катруся з батьками Ярославом і Марічкою, Івано-Франківськ

«бачити — і показувати нам — аж такі мікроскопічні деталі..., повертаючи сірій і нуднуватій дійсності її справжнє значення та вартість — вартість блискавичного людського життя, в якому, виявляється, стільки див, дощів, сусір'їв і усмішок "у самому кутику губ"».

В'ячеслав Стебницький: «"ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ" — не лише моя нагорода, а й усіх, хто працював над створенням альбому»

Збори Крайової Управи Галицького Братства Колишніх вояків 1-ї УД УНА, які відбулися у Львові 27 листопада 2010 року, стали особливими. І не лише тому, що для участі у цих сходинах у місто Лева прибули побратими-ветерани з Івано-Франківської станиці, найстарший серед яких — дев'яностолітній Михайло Мулик. При цій нагоді голова Крайової управи Братства Дивізії «Галичина» Леонід Муха, від імені Головної Управи Братства, вручив видавцю, багатолітньому членові Пласту львів'янину В'ячеславу Стебницькому «Золотий Хрест за особливі заслуги».

В озвученому Леонідом Мухом подячному листі від голови Головної Управи Братства Мирона Голова-того говориться: «Вельмишановний пане В'ячеславе! Головна Управа Братства колишніх вояків 1-ї УД УНА винесла постанову нагородити Вас найвищим відзначенням Братства — "Золотим Хрестом" — за Ваш

■ Перепоховання воїна Дивізії «Галичина», 2009

вагомий вклад у виготовлення альбому "Українська дивізія «Галичина»: історія у світлинах", щоб ширити історичну правду про Дивізію "Галичина" в Україні».

Відразу по завершенні урочистих сходин власник нагороди погодився відповісти на декілька запитань.

— **Друже В'ячеславе, з якими емоціями ти прийняв цю високу нагороду дивізійників?**

— Направду, був заскочений, бо не сподівався цього, та і не всі ветерани Дивізії особисто знали про мене і про мою працю в підготовці альбому. Тому незвично почувався перед ветеранами, які були учасниками тих далеких подій і з рук яких отримав нагороду. Все ж віком я значно молодший, а тут — така відзнака.

Я розумів цю працю як важливий обов'язок перед громадою, яка сьогодні потребує правдивих історичних фактів, а альбом зі світлинами — ще одне джерело достовірної інформації про події Другої світової війни.

Праця над фотоальбомом підштовхнула мене до поглибленого вивчення цієї теми і збирання світлин тих років. Хоча початком пізнання історії Дивізії стала для мене участь у перепохованні п'яти дивізійників 1994 року. Нині усвідомлюю, що маю ще багато зробити для висвітлення правди про події минулого століття.

«Золотий Хрест» — справді дуже висока оцінка моєї праці над альбомом, і ця нагорода не лише моя. Вона — усім, хто працював над альбомом. Вважаю цю відзнаку авансом для подальшої праці над виданням історичних книжок на тему визвольних змагань українського народу.

— **Які результати праці над альбомом?**

— Перш за все, альбом про Дивізію користується популярністю в Україні. Багато замовлень було як з різних куточків України, так і з-за кордону. Велику кількість альбомів (251 примірник) безкоштовно розіслано бібліотекам у різних областях. Ми отримали подяки від книгозбірень, що стало ще одним підтвердженням потреби цього видання. Особливо приємно отримувати подяки зі сходу чи півдня України. Перша з них надійшла з Республіканської кримськотатарської бібліотеки ім. Гаспринського Автономної Республіки Крим.

Частину альбомів безкоштовно передано ветеранам Дивізії в Україні, які змогли їх отримати у своїх станицях. Плануємо розіслати альбом до музеїв, які висвітлюють події минувшини нашого краю. Це зробити складніше, бо інформації про такі музеї мало. З іншого боку, важливо, щоб альбом не залежувався десь у сховищах, а був доступний широкому загалу читачів.

Фотоальбом було переведено в електронну версію і розміщено в Інтернеті за адресою: voiakudg.com. Це дало можливість багатомільйонній аудиторії користувачів Інтернету, а особливо молоді, ознайомитися з виданням. Зауважу, це не зменшило зацікавлення книжкою.

— **Ти обрав тему визвольних змагань. Чи не вигідніше видавати сучасну літературу?**

— Не йдеться про те, вигідно чи ні. Обрав таку тематику, бо це є одним зі шляхів формування української держави, нації. Так, книжок на тему

■ З ветеранами Дивізії «Галичина»: В. Стебницький (другий зліва), Ю. Міндюк (третій зліва), Т. Павлишин (перший справа), с. Червоне, 1994

визвольних змагань є достатньо, але кількість не може конкурувати з якістю матеріалу і оформленням видання. Це — мій основний принцип підходу до видання книжок чи журналів.

Нині існує багато спекуляцій на тему визвольних змагань та історичних подій, які впливали на формування українців як нації, а це — небезпека для майбутнього. Такі спекуляції чуємо не лише від наших опонентів, а й з середовища так званих патріотів. Наведу кілька фактів. Хтось пише, що українця вбили бандерівці, і як підтвердження наводить слова людини, що була в період війни дитиною. Як можна оприлюднювати не перевірені як слід факти, використовуючи аргументи «баба на вухо говорила»? Або ще одне. Хтось додумався сказати, що, з погляду сучасності, Роман Шухевич і Степан Бандера були ніким іншим як терористами і воювали проти держави. Якої держави? Польщі, яка на той час окупувала українські території?!

Вважаю, деякі сучасні трактування історичних подій є не лише нетактовними, а й навіть небезпечними.

— **Прочитав у числі 3 (2010) журналу «Пластовий шлях» думку, буцімто Твої дії щодо поширення листівки з інформацією про альбом «Дивізія "Галичина" є втягненням Пласту в політику...**

— Знаю, який відгук маєш на увазі. Я підтримую думку автора, пл. сен. кер. Михайла Гереця, про те, що Пласт не може бути втягнений у політику, якісь партійні перипетії, але потрібно відразу з'ясувати, який зміст автор вкладає у слово «політика».

Якщо переглянемо журнали, які виходили в діаспорі до часу відновлення Пласту в Україні, побачимо, що Пласт весь час є в так званій політиці. Участь в акціях проти радянського режиму, протести проти дій влади в радянській Україні, використання символіки (тризуб, жовто-блакитний прапор), яку заборонили у «вільній радянській Україні»... Всі ці дії можна трактувати як політичні.

В пластових журналах того часу можна прочитати про визвольні змагання Першої і Другої світових воєн, про Січових Стрільців, ту ж Дивізію «Галичина», про УПА. Чи це не буде трактуватись як «політика»?

Вважаю, що думка автора згаданого листа теж має право на висвітлення у пластовій періодиці, хоча відреагував він доволі емоційно.

Однак, на мою думку, висвітлювання історичних і сучасних подій та громадянська позиція не можуть трактуватись як «політика». Тому моя відповідь автору цих думок є такою: Пласт має мати свою позицію щодо всіх подій згідно з Пластовою Присягою і висвітлювати моменти нашої історії різноманітними засобами, але на основі фактів та документів.

Для мене як свідомого українця важливо, щоб ми не шукали між собою ворогів, бо і так їх вистачає. А події минулих літ варто оцінювати з позиції боротьби за незалежну Україну.

— **Які творчі плани маєш намір реалізувати у майбутньому?**

— Зараз працюємо над англійським варіантом фотоальбому, що стане ще одним фотодокументом з історії Дивізії «Галичина». Альбом буде доступним для іноземного читача, який зможе побачити нашу історію такою, якою вона була насправді, а не крізь призму радянсько-російської пропаганди.

■ Могили воїнів Дивізії «Галичина», с. Червоне, 2009

Крім того, є й інші проекти на тему визвольних змагань, які маю намір реалізувати цього року. Роботи багато, потрібно встигнути попрацювати, поки живі свідки подій тих років. А на завершення, користуючись нагодою, складаю подяку Управі Братства колишніх вояків 1-ї УД УНА за визнання результату нашої роботи, праці усіх, хто долучився до виходу альбому про Дивізію. Також висловлюю вдячність усьому Братству дивізійників, а особливо Богданові Маціву за довіру до мене, до моєї роботи на етапі підготовки та видання фотоальбому.

Запитував Юрій Леськів
«Вісті Комбатанта», ч. 2, 2011

■ Церква в Ананурі, фортеця і водосховище

Ця розповідь — про поїздки двох пластунів в Кавказьку країну виноробів і чесної поліції. У зв'язку з втратою під кінець подорожі 7 аркушів щоденника і всіх інших матеріалів та карт, розповідь буде коротшою, ніж могла би бути. Якщо вам потрібна корисна інформація, але лінки читати всі подробиці — перейдіть до пунктів «Факти» і «Поради».

Як я туди потрапив? Подзвонив мені друг Спека (ст. пл. Микита Убийвовк) і каже, що вони з кількома нашими друзями збираються на таку авантюру. В мене були інші плани на відпустку, але пропозицію я прийняв. В процесі підготовки виявилось, що насправді їдемо лише ми зі Спекою, який на 2 тижні поїхав в Карпати, тому ніхто ще нічого не готував.

Підготовка. Як вже зрозуміло, її майже не було: в останню ніч перед виїздом я роздрукував з «Гугла» і «Яндекса» кілька карт, кілька відгуків «стоперів»¹, які вдалось знайти в неті, і назви міст, через які нам потрібно було їхати.

День перший, 16 липня. Зустрілись зі Спекотним на вокзалі і о 13.00 були вже на трасі Київ — Бориспіль. Десятки машин в секунду проїжджали повз нас, за 15 хв. з третьої смуги виїжджає жигулька —

¹ Стопери — мандрівники, що подорожують автостопом; автостоп — спосіб подорожей за допомогою попутних автомобілів. Люди, що мандрують автостопом, часто вживають сленгові слова, що походять від англ. «stop», зокрема «стопити», «стопанути» (одноразова дія — зупинити машину), «стопитися» (стан траси, за якого машини зупиняються часто або рідко) тощо. Залишаємо ці характерні слова у цій публікації задля збереження колориту розповіді. — ред.

² Даїшники — працівники державної автоінспекції (дорожня поліція). — ред.

ст. пл. Володимир Мисак

5 тисяч кілометрів в домашніх капцях, або автостопом в Грузію

наша мандрівка розпочалась. В цей день ми проїхали п'ятьма машинами лише 200 км, а тоді нас підібрав чоловік, що їхав через Полтаву до Краснограда. За його рекомендацією зрізати кут Харкова і поїхати маршрутом Красноград — Лозова — Слов'янськ доїхали ми з ним аж до Краснограда. Коли побачили кількість машин і якість дороги, його розповідь про чудове сполучення здалась сумнівною, і ми пішли на вокзал, де нам повідомили, що до Слов'янська легше їхати через Харків, ніж через Лозову. Дочекались електрички і вночі поїхали до Лозової. Також в цей день нас підвозив чудовий чоловік, Андрій з Оболоні, що дав нам контакт Марини в Тбілісі і попросив просто передати привіт.

День другий. Шлях з Лозової до Слов'янська проходив селами і ґрунтовими безлюдними дорогами. Короткими переїздами по 10-20 км ми таки туди доїхали. Різними були реакції людей, які чули, що ми збираємось так доїхати до Грузії, — я навчився по очах читати деякі слова і навіть вирази. Зі Слов'янська їхали на кордон в Шахти. Десь з дві години їхали з українським далекобійником, в якого висів російський прапор. Він розповідав нам, як чудово живеться в Росії і як погано в Україні, щоправда, в наступні дні ми не

■ Автостопимо в Росії, по перетині кордону

знайшли жодних підтверджень його словам: дороги там такі ж погані, люди жаліються на ті ж проблеми, а даїшники² ще гірші, що було навіть важко собі уявити.

■ Кабардино-Балкарія, військовий пост на перетині доріг

Після переходу кордону з Росією пішим способом пообідали і вирішили набрати води на заправці. Показова ситуація: я ходив туди мити руки, після чого Спеці сказали, що води в них нема взагалі і набрати її неможливо. Коли прийшов я, злились і сказали, що за воду вони платять. Після виховної години воду я таки набрав, але залишилось неприємне почуття від в'їзду в цю «братню» країну. Далі знову короткі переїзди по 10 км — і федеральна траса М4 Москва — Сочі. Близько 20 години стопанули веселу сімейну пару з багатим мандрівним і автостопним досвідом, з якою нам було по дорозі 200 км. Заночували за 100 км до Тихорецька.

День третій. Почався важко: близько години нічого не стопилось, далі було кілька машин і врешті — машина до П'ятигорська, 370 км! В П'ятигорську вже відчувається Кавказ — це вже майже Кабардино-Балкарія, російська мова вже з акцентом, навколо видніються гори. Там пообідали і далі — постійні пересадки, постійне спілкування з місцевими на теми ситуації в регіоні і безпеки для життя. На розв'язці стоїть БТР, поговорили з військовими, за їхніми даними — в регіоні щодня сутички з вахабітами. За словами місцевих — можна нічого не боятися, життя в них спокійне. Зі змішаними почуттями проїхали Кабарду. В Нальчику сіли до трьох молодиків, які були впевнені, що ми бандерівські шпіони, тому ситуація була трохи напружена, але зрештою вони нам повірили, купили 2 пляшки води і довели до виїзду з міста. Далі — по 10-15 км проїжджали Осетію, оминули Владикавказ, зустріли прикордонного міліціонера, що відвіз нас по дорозі до Верхнього Валу до їхнього опорного пункту. Там хвилин 10 говорили з загоном міліції, трошки лоскотали п'ятки, коли зачіпались питання Бандери і постачання української зброї в Грузію. Далі з інгушем-пасічником, що запрошував нас до себе, доїхали до кордону. На час нашого прибуття кордон вже був закритий. Мали розмову з двома солдатами-прикордонниками, десь з півгодинки.

Дізнались, що в прикордонній зоні на ніч залишатись не можна, але домовились, що можемо залишитись за 500 м від кордону. Там і заночували.

День четвертий. Прокинулись о 5:45 від гуркоту машин, що проїжджали повз, поспішаючи зайняти місце в черзі. Шукали машину, що перевезе нас через кордон, зустріли першого вірменина (чули потім історію, що жиди покинули Вірменію, коли пожили там кілька років і зрозуміли, що місцеві — такої ж вдачі, як вони самі), який доводив, що без грошей в цьому світі і води не вип'єш. Знайшли машину і поїхали. Місця дорогою казкові. Цю велич, це повітря, це почуття людської незначущості і чуда природи і Божого творіння описати неможливо. Подаємо кілька фото, але щоб відчуті — треба їхати. Першу точку програми, гору Казбегі, ми пропустили, бо не знали, що не буде вказівника. Вийшли аж в Ананурі. Дві старі церкви, оточені мурами, оборонні будівлі розпочали наше знайомство з архітектурою і історією Грузії. Водосховище поряд нас освіжило і поновило наші сили після виснажливої дороги. Далі — Мцхета, дорога на гору, до старовинного монастиря Джварі «напрямку» через поле, ґрунтова дорога, перша в житті зустріч зі справжньою змією (не гадюкою чи вужиком, яких часто можна побачити в Карпатах, а справжньою змією, метр довжиною і діаметром 2-3 см) залишили незабутні враження. Ще годинку після того наша хода була нестандартною, а ночівлі під відкритим небом набули особливого романтизму. З монастиря відкривається чудовий вид на дві ріки, що оминають з різних боків гору і зливаються разом,

■ Монастир Джварі в Мцхеті

утворюючи фігуру, що нагадує острогу. Далі — Тбілісі, столиця Грузії. Ми прибули, коли центр туристичної інформації вже був закритим, але нам ще дали карту міста і ми добре прогулялись, повечеряли. Думали ночувати в гостелі, але гора, що стоїть в місті (нагадує львівський Високий Замок), змінила наші плани, і ми пішли вгору сходами. Заночували в місці, з якого відкривається неймовірний краєвид на освітлене місто.

День п'ятий. Почався з того, що колонія мурах покинула рідну домівку і переселилась до Speki в наплечник. Поряд був потічок, тож ми посиділи ще годинку біля вогню і покористувались потічком. Опісля — парк розваг, центр міста, Національний музей, Центр туристичної інформації, де отримали докладні карти регіонів Грузії, Інтернет, прохолодне приміщення, інтернаціональне середовище, управління в різних мовах. Далі — Президентська канцелярія, мости цікавої архітектури, відпочинок в парку. Підходить до нас грузин з дівчиною, запитує, звідки ми, питає, чи може якось допомогти, кажемо, що ні, а тоді згадуємо і кажемо: «Так, дай телефон подзвонити». Дзвонимо до Марини, вона чудово реагує, пропонує зустрітись. Зустрілись, вона дуже допомогла нам з коригуванням нашого маршруту, багато цікавого розповіла, сказала, що можемо розраховувати на її допомогу. Запропонувала підвезти нас до виїзду з міста. Так підвозила до виїзду, що ми опинились за 30 км від Тбілісі. Щоб підсилити нашу ніяковість, вона ще й подарувала нам кавун. Після поїдання кавуна успішно стопанули машину, що їхала якраз туди, куди нам треба — в Горі. Водій на ім'я Давид виявився дуже відкритою і розвинутою людиною, запропонував нам наступного дня поїхати разом до гейзера за 20 км за Атені, наступною точкою нашої програми. Заночували в саду друга Давида, під Горі.

День шостий. Яблука, груші, кукурудза в саду ще не достигли, тому ми досить рано його покинули. По дорозі до зупинки отримали пакет абрикосів від місцевого мешканця. Доїхали до Горі, де вирішили пообідати. Зайшли в кафешку, рекомендовану водієм, що нас підвозив, а за рекомендацією власника замовили картоплю фрі і котлетки. Як потім виявилось, котлетки ці були сумнівної якості, хоч і добре засмакували, і ще довго давали про себе знати. Далі прогулянка центром, купівля сім-карти з допомогою місцевої дівчини, що не знала ні англійської, ні російської, але дуже хотіла нам допомогти. Розмова складалась, як у Равшана і Джумшута з їхнім прорабом,

■ Парк розваг в Тбілісі

добре всі втрюх насміялися. Зідзвонились з Давидом, поїхали в Атені Сіоні — церква 7-го століття з фрагментами давніх розписів, — чудове місце посеред гір. Далі — місце, де з землі тече гаряча вода з вмістом сірки (за словами місцевих, з неї колись робили зубну пасту). Того місця немає в туристичних путівниках, але там чудово. На повороті на Уплісціхе розпрощались з Давидом і його другом. Перед прощанням друг Давида написав щось по-грузинськи і попросив показати директору на вході в Уплісціхе. З цим листом нас пропустили безкоштовно. Уплісціхе — місце, що заслуговує окремої розповіді. Це печерне місто 4-го ст. до н.е. Повернулись назад в Горі, зустріли дівчину зі Словенії з великим наплічником, що подорожує по Грузії і Вірменії сама (!). Допомогли їй, чим могли — довели до центру, віддали свою карту Горі, показали, що де, залишили з місцевою дівчиною, що добре володіла англійською. До ночі дістались до Боржомі, прогулялись вечірнім містом, попили води, заночували в парку.

День сьомий. Почався лише в обід (все ті ж котлетки). Гарно пообідали, прогулялись ще раз парком і містом. Планували ще поїхати на гірській

■ Вид з монастиря Джвар

■ Дзвін біля церкви VII ст., Атені Сіоні

■ Пішохідний міст в Тбілісі

електричці до Бакуріяні, але пропустили останню. Поїхали в Лікані, в національний парк, прогулялись, зробили висновок, що ліс — лісом і поїхали в напрямку Батумі. За 200 км до Батумі нас спіймав вечір, але бажання моря і пам'ять про Contra spem spero Лесі Українки, що жила і померла в цих околицях, тримали нас на трасі. Щасливий збіг обставин, наша наполегливість і бажання людей допомагати один одному таки посадили нас в авто, що довезло нас до самого Батумі. Сосо, що віз нас, по прибутті до Батумі запропонував нам заночувати в нього, що було дуже доречно, бо в ту ніч була дуже сильна злива. Батумі, зокрема вечірній, — це дуже гарне місто, грузини тут дуже дбають про його розвиток і, за словами місцевих, розбудовують неймовірними темпами. Домашня вечеря, душ і теплі ліжка ще ніколи не були для нас такими цінними, як в той вечір.

День восьмий. Хотіли позичити велосипеди на день. Місцеві здають їх погодинно, сума, яку ми хотіли були заплатити, була нижчою від ринкової ціни в 4 рази, що не дозволило закінчити переговори угодою. Тому поїхали до музею Нобеля маршрутною. Потім — ботанічний сад, в який ми не пішли

через дощ, тоді — пляж в Гонію, під Батумі, за кілька кілометрів до Туреччини. Море, пляж, зустріч з групою польських студентів. Далі — знову Батумі, знову домашня вечеря, Інтернет, тепле ліжко.

День дев'ятий. Виїзд з курортної місцевості був вкрай важким. Довга затримка біля Кобулеті знову штовхнула нас до моря. Добре накупавшись, поїхали далі до Кутаїсі. В пошуках сувенірної крамниці проглянули центр цього міста. В сувенірній крамниці провели години дві. Коли порахували загальну суму, зрозуміли, що вона дорівнює тій, яку ми витратили за 7 днів перебування в Грузії. Довго торгувались за знижку, врешті домовились, взяли пакети і подалися до виїзду з міста. Дощ, сутінки і пані з будки, біля якої ми стояли, яка запевняла, що тут нам ніхто ніколи не зупиниться, не вселяли нам надії. Але за 20 хв ми вже сиділи в комфортабельному «мерседесі» і рухались в сторону Тбілісі. Відсутність дощу після Горі змінила наші плани, і ми не поїхали в Тбілісі, а заночували під відкритим небом на розв'язці біля Мцхети.

День десятий. Дорога до Казбегі є рідкопроїзною, рухались по 10 км, довго чекали машини, сонце не давало спокою. Опівдні зустріли ще одного стопера — хлопця з Ірану, що проїхав 1000 км до Грузії велосипедом. З ним ми й були разом до вечора. За 40 км до Казбегі було вже зовсім глухо, машина на 5 хвилин. Тому, побачивши маршрутку, ми її зупинили і, поборовши опір тих, хто вже був всередині і не хотів збільшення числа сусідів, сіли. В Степанцмінді, містечку під Казбегі, дізнались, що можна до монастиря виїхати машиною за 40 ларі (йти туди — годину). Без виїзду по льодовику підняти неможливо, бо там лід, сніг, ущелини, 5 тис. метрів висоти. Підкорення п'ятитисячника було відкладене до іншої поїздки. Ми ж залишили зайві речі в готелі і прогулялись до монастиря, де знову зустріли тих самих поляків, що бачили в Батумі, в іншому кінці країни. Також зустріли групи українців, німців, американців, групу туристів з Києва, що збиралась брати Казбегі, і багато інших людей. По поверненні до готелю виявилось, що влас-

■ В столиці Грузії Тбілісі

■ Видніється г. Казбегі, 5-тисячник

ник ключа від комори кудись поїхав, тож довелось чекати. Поки ми чекали, бачили, що всередині якась серйозна застілля. Кілька жіночок вийшли, ми з ними заговорили, виявилось — група туристів з Польщі. Щоб нам не було сумно, поляки запросили нас до себе, ми й погодилися. Гарно повечеряли, забрали речі і пішли пішки до Верхнього Ларсу. Пізно ввечері, за 5 км до кордону, нас таки хтось підібрав. Заночували на кордоні.

День одинадцятий. Додому! Раненько встали і якомога швидше намагались рухатись в сторону Києва. Єдине цікаве за весь день — те, що я забув всі свої записи, щоденник, контакти, карти в машині в далекобійника, що нас підвозив. Під вечір зупинилась машина, що їхала в потрібному напрямку, водій спитав, скільки платимо за те, що підвезе нас. Таке питання за всю мандрівку ми чули 6 разів, і це був єдиний випадок, коли після нашої відповіді водій не поїхав собі далі, а таки забрав нас. Таким чином ми добрались до Новочеркаська. Ця ділянка маршруту дуже важка для автостопа, бо з траси до кордону і після кордону машин небагато. Цей факт, бажання потрапити додому і те, що останній водій жив біля автовокзалу, змусили нас туди заглянути. За 50 хв якраз був автобус до Луганська. Квиточки коштували по 350 рублів, але в касі гривень, доларів і євро не приймали, тому ми вирішили домовлятися з водієм напряму. Водій оголосив нам ціну 500 рублів за двох (приблизно 17 \$) і підтвердив готовність прийняти плату доларами чи євро. Великим було моє здивування, коли, не доїжджаючи до Луганська, він сказав мені готувати 30 \$. Його математика була проста: 700 рублів за незрозумілим курсом = 30 доларів. Назривав конфлікт. В Луганську я пояснив йому, що не згідний ні зі зміною ціни проїзду на ходу, ні з рахуванням за нереальними курсами. Наша пропозиція була 15 євро — 600

Факти

Учасники: Микита Убийвовк і Володимир Мисак.

Дати: 16—28 липня 2011 року.

Дорога: автостоп, 140 машин, що нас підвозили.

Маршрут: Київ — Полтава — Красноград — Слов'янськ — Ростов — Тихорецьк — П'ятигорськ — Владикавказ — Мцхета — Тбілісі — Горі — Атені — Уплісціхе — Боржомі — Батумі — Гоніо — Кобулети — Кутаїсі — Казбеґі — Київ. Загальна протяжність — 5 000 км.

Грузія — країна, варта уваги; тут багата природа, Кавказькі гори, море, багато архітектурних, історичних пам'яток, багата культура і традиції. Країна реально розвивається. В Грузії автостоп значно кращий, ніж в Україні, люди гостинніші і загалом досить приємні. Щоправда, в деяких відгуках ці речі виглядають занадто перехваленими.

Валюта — ларі, курс до долара — 1.65, до євро — 2.33. З гривнею теж конвертується за курсом 0,16, але значно вигідніше купити в Україні євро чи долари і там вже їх міняти.

Витрати. Розрахунок на людину: дорога — 200 грн, харчування — 500 грн, музеї — 50 грн, ночівлі — 0 грн, сувеніри — все решта. Сумарно без сувенірів — 750 грн на людину. При бажанні ці витрати можна зменшити до 300-400 грн на людину.

Поради:

1. В Грузії їздить тільки автостопом, в автобусному турі буде точно не так цікаво і насичено.
2. Виділіть достатньо часу для підготовки поїздки, зробіть все завчасно.
3. При використанні матеріалів з Інтернету враховуйте рік їхньої публікації — інформація з часом втрачає актуальність.
4. При виборі маршруту рекомендуємо крім відвіданих нами місць ще поїхати у Вардзіо і Сурамі.
5. Утримайтесь від котлеток влітку.
6. Найкращий час для поїздки, вірогідно, початок вересня, коли всі фрукти вже достигнуть.
7. Розгляньте можливість до Грузії долетіти літаком, якщо немає мети насолодитись процесом самого автостопа, а хочете лише побачити цю країну. За сьогоднішніми даними, є рейси до Батумі і назад за 200 \$. Всім гарних подорожей та насиченого пригодами життя!

P.S. Щоб зробити те, що давно хотів, часто достатньо просто відірватись від стільця.

рублів. Ситуація загострилась до максимуму, було досить весело. Водій думав залякати нас міліцією, а нам було принципово не відійти і цікаво, що ж буде далі. Дочекались міліції. Результати нашої розмови з міліціонером були для водія неочікуваними. Він зробив вигляд, що дуже зрадів, коли дізнався, що в нас є і гривні і запропонував заплатити 160 грн за двох, що нас задовольнило, адже це ще менше, ніж 15 євро і складає 550 рублів. Міліціонер тільки покрутив пальцем, ставлячи під сумнів інтелектуальні здібності водія, ми пішли задоволені, бо заплатили менше, ніж планували, а водій теж чомусь був задоволеним. Чи то він знову з курсом щось наплутав, чи просто радів, що позбувся проблеми.

День дванадцятий. Наступив плавно, ще в автобусі. В Луганську ми вже думали їхати до Києва загальноприйнятним способом — поїздом чи автобусом. Але ні одного, ні іншого до вечора не було, тому ми вирішили не паритись в місті, а паритись в дорозі, по ходу стоплячи. Східна Україна — далеко не найкраще місце для стопу, але зрештою до вечора ми дістались Полтави, а з Полтави вже нічним поїздом — до Києва. В Києві і завершилась наша мандрівка, подумали ми. Але ні: коли їхали ввечері до вокзалу, чекали на маршрутку, то за звичкою витягнули руку, коли їхала машина. В Києві є традиція: чи не кожен водій готовий підпрацювати таксистом, тому можна зупинити всіх і дешевше, ніж беруть таксисти, добратись, куди потрібно. Дорога до метро звідти коштувала гривень 15, ми запропонували 4, водій був в шоці, але сказав, щоб сідали. Почувши нашу історію, сказав заховати гроші і хотів везти нас до вокзалу, що звідти кілометрів за 15, але мав якісь невідкладні справи, тому просто підкинув до метро.

Фото автора статті

Андрій Сова

Ще одна сторінка нашої історії. «За тебе, Україно...»

Українські в'язні концтабору у Березі Картузькій (Рецензія на книгу: З архіву в'язнів концтабору Береза Картузька (1934—1935) часів II Річі Посполитої Польської / [Ільїн Олександр, Шандрук Сергій, Мазур Петро, Гудима Арсен]. — Тернопіль: Терно-граф, 2010. — 254 с.).

Упорядниками видання є історик-краєзнавець, доцент Поліського університету (Пінськ, Білорусь) Олександр Ільїн; директор Кременецького медичного училища ім. Арсена Річинського Петро Мазур; проректор з навчальної та виховної роботи Галицького інституту ім. В'ячеслава Чорновола Національного університету «Києво-Могилянська академія» Сергій Шандрук та викладач того ж інституту Арсен Гудима. Особливої подяки заслуговує Олександр Ільїн, історик-краєзнавець, автор понад 120 наукових праць, — саме його ідею видати документи з архіву Берези Картузької підтримали науковці з Тернополя.

Видання є першим у незалежній Україні, в якому подано документи з архіву міста Брест (тепер Білорусь). В них міститься докладна інформація про членів та симпатиків ОУН, які перебували у концтаборі Береза Картузька. Йдеться про особові справи в'язнів. Усі документи подані в пе-

рекладі з польської на українську мову. У них міститься така інформація: прізвище та ім'я в'язня, імена батьків, місце проживання, національність, віросповідання, дата і місце народження, професія, сімейний стан, освіта, сфера громадсько-політичної діяльності. В багатьох справах є дані про попередні ув'язнення, часом по днях

розписана громадська діяльність в'язнів. Подається також кількість і причини покарань у Березі Картузькій. Всього до видання включено інформацію про 228 в'язнів (в алфавітному порядку). Серед них є чимало пластунів, зокрема Кость-Арпад Березовський, Василь Ваврук, Дмитро Валько, Ростислав Волошин, Олекса Гасин, Омелян Грабець, Дмитро Грицай, Василь Кархут, Богдан Кравців, Роман Шухевич та ін. Книга містить додатки. Серед них — листи до в'язнів (с. 232—238), тексти доповідей про Святвечір та Крути члена товариства «Просвіта» с. Почапи (тепер Золочівсько-

го р-ну Львівської обл.) Федора Оленчака-«Васильківа» (с. 239—241); подання на арешт і скерування до концтабору Береза Картузька від 26 квітня 1939 р. вояків Карпатської Січі, які брали участь в боях за незалежність Карпатської України (с. 242—250).

Певним недоліком книги є відсутність іменного та географічного покажчиків, а також світлин. У справах в'язнів містяться фотоматеріали, які, очевидно, становлять неабияку цінність. Однак у книзі опубліковано лише згадки про наявність цих світлин. Так, у справі Олекси Гасина з с. Конюхів (тепер Стрийського р-ну Львівської обл.) є 6 фотографій (с. 55), Володимира Горбового з Долини — 2 (с. 64), Богдана Кравця з Львова — 3 (с. 113), Омеляна Матли з Львова — 6 (с. 132), Ярослава Пришляка з Миколаєва (тепер Львівської обл.) — 3 (с. 172) тощо. Видання також значно виграло б, якби у ньому помістили словник рідковживаних і застарілих слів. Є певні неточності у перекладі, зокрема переключення назв населених пунктів та організацій. Зокрема, назву пластового куреня «Лісові чорти» перекладено як «Лісові біси» (с. 92).

Незважаючи на висловлені зауваження та побажання, загальна оцінка книги є позитивною. Упорядники провели велику роботу, що дало можливість отримати біографічні дані та відомості про родини рядових членів і провідних діячів українського визвольного руху першої половини ХХ ст., серед яких було чимало пластунів. Опубліковані документи є важливим джерелом до історії Пласту, які варто враховувати при укладанні біограм, написанні біографічних нарисів.

пл. сен. **Юрій Леськів, СМ**

До історії таборування ВСУМ

Відновлення незалежності України в Самборі. Хорунжий — Ярослав Семен, праворуч виховниця Ростислава Плешкевич. Самбір, червень 1941

Діяльність Пласту під назвою «Виховні Спільноти Української Молоді» під час німецької окупації Західної України 1941—1944 рр. залишається не до кінця вивченою. Деяку інформацію щодо діяльності Племени новаків, як називали в ті роки пластовий улад для наймолодших, систематизовано. Цьому завдячуємо бл. пам. Теодосію Самотулці — визначному членові Пласту, педагогові та дитячому психологу, який став автором літопису УПН «Новацьким шляхом».

А як і де таборувало юнацтво? Де саме відбулися останні юнацькі табори перед вимушеною мандрівкою Пласту на Захід? Пошук джерел для відповіді на ці запитання вказав на Криницю, що на Лемківщині, а також привів у село Розлуч на Бойківщині.

У згаданій книзі Теодосія Самотулки, що вийшла друком у Львові 2008 року, початком таборування воєнного періоду (у рамках «Виховних Спільнот Української Молоді») вказано липень 1942-го [1, с. 20—21, 37]. У с. Пасічна біля Надвірної відбулися обласні новацький та юнацький табори. Тоді ж, у серпні, новацтво таборувало у Брюховичах неподалік Львова. Два табори, що тривали по 3 тижні кожен, загалом охопили 150 хлопців і дівчат. З біографії другого Начального Пластуна відомо, що у 1942 році Юрій Старосольський був комендантом пластового табору у Шклі, що на Яворівщині. Влітку того ж року відбувся табір для дітей неповної середньої школи у Старому Самборі, який за змістом і формою проведення дуже нагадував пластовий.

Слід зазначити, що за дорученням Українського Крайового Комітету, при якому діяв відділ молоді, в час німецької окупації було передбачено відповідні площі і споруди для таборування новацтва і юнацтва, а також для вишкільних таборів

для провідників — членів ВСУМу. Це с. Пасічна та Косів (Івано-Франківщина); Брюховичі — 2 будинки: один — на літню оселю з просторою площею, а другий на зимовий лещетарський табір; Корчин на Стрийщині, а також окремих дім відпочинку на цих теренах (мабуть, у Моршині); Підбуж на Дрогобиччині; Шкло; с. Розлуч. Майже про всі ці терени згадав К. Паньківський у книзі «Роки німецької окупації». Він, зокрема, писав: «Вишкільні табори відбувалися в різних місцях, як Брюховичі біля Львова, Криниця, Шкло, Старява, Пасічна біля Надвірної, Розлуч біля Турки в бойківських горах. Влітку 1942 р. відбувся в Криниці вишкільний табір вищого типу для провідників при співучасті Виховної Ради» [Цит. за 1, с. 69].

У 1943-му, по закінченні шкільного року, пластові табори для новацтва відбулися у Брюховичах (липень — серпень). Серед учасників була окрема група хлопців-юнаків з сиротинця на вул. Кадетській у Львові. Також у книзі Теодосія Самотулки (в одній з поміщених у додатку статей Тимоша Білостоцького «До історії "Виховних Спільнот Української Молоді"» [1, с. 166—170]) згадано про інші місцевості, де у воєнні роки відбувалося таборування (зокрема, Корчин, Моршин, Підбуж), однак більш докладних відомостей немає.

Про таборування в Пасічній йдеться у різних джерелах. У липні 1943 року там відбулися як новацький, так і юнацький табори. Проходив там інструкторський табір, комендантом якого був Юрій Старосольський. Про це йдеться у книзі «Минуло п'ятдесят літ...», створеній редакційним комітетом у складі семи членів ВСУМу у Самборі та пластункою довоєнного записування Ярославою Турчан. З поміщених там споминів всумівця Романа Пацули довідуємося, що влітку 1943 року він побував у Пасічній: «Разом зі мною в цей табір поїхали мої однокурсники Антін Кухта, Іван Бучківський і Михайло Чайківський. Табір був великий. Було нас триста юнаків з цілої Галичини. Життя в таборі було цікавим і змістовним, але до кінця не вдалося добути, бо на той час через Карпати проходив советський партизанський загін Ковпака, і тому нас терміново вночі було евакуйовано в Станиславів. Повернувшись у Самбір, я мав нагоду побувати в пластовому таборі у Розлучі» [2, с. 121].

Отже, після знищення оселі в Пасічній ВСУМ використав для таборування базу в Розлучі. Ось що про цю місцевість пише Тиміш Білостоцький: «Табір у Розлучі біля Турки на Бойківщині (подає Олесницький, що їх відвідував) в серпні 1943 р., коменданткою була Ганка Коренець. На тому ж місці в липні був табір юнаків» [1, с. 170]. Це — не єдина згадка про таборування у Розлучі. У споминах самбірчанки Ярослави Турчан, подруги Ганни Коренець по куреню «Ті, що греблі рвуть», читаємо: «...Перед очима — картина табору для юнаків і юначок у Розлучі: 1943 рік, липень. Розташувалася він у трьох будиночках — дерев'яних віллах, без шибок у вікнах і без дверей, біля шосейної дороги Самбір — Турка, а поруч — залізничний міст, який охороняли вояки-кавказці, що служили німцям. Гарна околиця, свіже гірське повітря, побли-

Курс новацьких виховників. Косів, 1944

зу — потічок. Спальні були розміщені в будинках, так званих куренях, їдальня і кухня — окремо. Вся доросла опіка над дітьми лягла на плечі Олі Коз-

Із'їзд гуртків ВСУМ у Самборі, подвір'я тодішньої учительської семінарії, 6 червня 1943

бур, Ігоря Мірецького, Едварда Бродацького і мої. Сестричкою була Наталка Новосільська. Оля і я — обидві вчительки, Ігор Мірецький, Едвард Бродацький і Наталка Новосільська — студенти III курсу вчительської семінарії в Самборі. Ігор був дуже серйозним моїм помічником. Добрий пластун, дисциплінований, веселий і співучий, дуже тактовний юнак.

Праця в таборі була нелегкою. Тривала війна, бракувало хліба. Побутові умови були важкі. Не мали ми ні лікаря, ні інструктора від співів і фізкультури. Їх заміняли ми самі — Стися (Ростислава — Ю.Л.) Плешкевич відповідала за співи, руханку для хлопців вів Ігор, а для дівчат — Наталка. Ми запланували запалити маленьку ватру. Команда кавказців дала дозвіл, але в ярку і невеличку, і запалити вчасно ввечері. Ми так і зробили. Гостем був наш опікун о. Володимир Івашко. Також побували в нас пластуни Ярослав Білінський і музикальний Самотовка з куреня «Озони», від якого нам перепало за не таке «Боже, вислухай благання».

Була екскурсія до витoku Дністра і святоцна присяга дівчат-юначок... Сестрички проводили заняття з новаками. Були три гуртки новаків.

Веселі пісні лунали в таборі весь день, свіже повітря і спортивні заняття зміцнювали здоров'я. У неділю табір вирушав до церкви на Службу Божу. Опівдні звичайно на таборі з'являлися гості. Це була молодь та працівники різних установ. Однієї неділі на авто прибули гості з Самбора. Серед них була молоденька Ірина Лукавська, яка в 1947 році у дев'ятнадцятирічному віці пішла у вічність — загинула в Страшевичах у боївці.

А потім німці тікали, наступала совєцька армія, діяла УПА. Вже не було до таборів. Розійшлися наші пластуни різними дорогами — хто в ліс, у лави УПА, хто помандрував на Захід» [2, с. 43—44].

Ці рядки комендантка юнацького табору у Розлучі Ярослава Турчан написала у 83-річному віці, в липні 1993-го — через 50 років. А назвала споми́н «Останній табір». Літня вчителька з чудо-

ІДЕЯ Й СУТЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Фото з архіву ПШ

■ Із'їзд гуртків ВСУМ у Самборі, о. Володимир Івашко приймає звіт. В лаві зліва: курінний Стефан Сулик, проф. Олесь Бережницький, 6 червня 1943

вою пам'яттю і пластунок з 1927 року не помилилася у виборі заголовка, вважаючи це таборування останнім у воєнний період для пластунів Самбора. Хтозна, чи не були табори у Розлучі влітку 1943-го, комендантками яких були давні приятельки, «Греблі» Ярослава Турчан та Ганна Коренець, останніми в краї перед мандрівкою Пласту на Захід? Адже інших згадок про таборування юнацтва в дальший період (чи то у 1943, чи в 1944 роках) у жодному з джерел не зустрів.

Чи тепер нагадує щось у Розлучі про одну з важливих, без сумніву, сторінок пластової історії? Перевірити це вирішив влітку минулого року. Думав, що таборування влітку 1943 року відбувалося у будівлі теперішньої бази відпочинку «Карпати» Львівського науково-виробничого об'єднання «Термоприлад». Адже двоповерховий будинок височіє біля дороги якраз неподалік залізничного моста і дуже нагадує довоєнний. В обідню пору недільного серпневого дня підійшов до цієї бази відпочинку, щоб зробити світлинку. На ганку зустрів працівницю закладу, яка підтвердила, що будинок теперішніх «Карпат» стоїть тут з 30-х років, а разом з тим повідомила, що мені пощастило, бо щойно до цієї будівлі підходив її попередній власник — літній чоловік, який точно зможе розповісти щось про воєнні роки у Розлучі, бо в той час тут мешкав.

І справді, теперішній львів'янин Ярослав Созанський у час війни мешкав саме у цьому будинку, спорудженому його батьком інженером Йосипом

Созанським у 1930 році. По війні батька репресували, а дім довелося продати. Але пластове таборування влітку 1943 року пан Ярослав пригадав. Було йому тоді 7 років. Щоправда, таборовики розмістилися не на його родинному обійсті, а з іншого боку моста — зі сторони Турки. Там до війни у кількох будинках проживали брати Малермани — євреї, які усе залишили і втекли з родинами перед загрозою німецької окупації (населення довоєнного Розлуча — знаного санаторно-відпочинкового центру — складалося не лише з українців, а й давніх німецьких колоністів, поляків та євреїв).

Співрозмовник чітко вказав місце, де стояли будинки. Зараз там — відкрита площа перед лісом, де можна зупинити авто і відпочити серед чудової природи. Пан Ярослав розповів, що після зміни німецьких окупантів большевицькими військовослужбовцями з деяких будинків покрівлю і вимінювали її на горілку. Така доля спіткала і обійстя Малерманів, а коли взялися стіни розбирати (теж, напевно, добрий будівельний матеріал), один солдат загинув, бо стояв надто близько до рогу будинку, який тросом зрушила з місця вантажівка. Але в 1943-му споруди непогано надавалися для облаштування в них табору. Іншого місця просто не було. Саме в той час, як згадав пан Созанський, у Розлучі розмістили для лікування багато поранених німецьких військових, які воювали на Курській дузі. «Ми, хлопчачки, спостерігали за пластунами, які в неділю йшли селом на Службу Божу. Було їх чимало, щоправда — без одностроїв. А одного разу запросили нас у табір на імпрезу. Сподобалося, було дуже весело», — пригадав мій співрозмовник.

Звісно, на таборуванні не замикалася праця ВСУМу. Були й інші форми діяльності. Зокрема, кількадевні курси виховників (Перемишль, Львів, 1943 р.); курс-табір новацьких виховників (Косів, січень 1944 р.); пластові мандрівки, які описано на сторінках книги «Минуло 50 літ...». Відомо й про І з'їзд гуртків ВСУМу у Самборі (6 червня 1943 року). А своєрідним завершенням періоду пластування на рідних теренах слід вважати літо 1944-го. Новацький табір у Криничі, який розпочався у червні того року під проводом Теодосія Самотулки, було передчасно розв'язано з уваги на наближення лінії фронту.

Та не згасла запалена на цій лемківській землі таборова ватра. Вогонь пластової праці розгорівся з новою силою поза Україною — в повоєнних Західній Німеччині та Австрії, а згодом і в інших країнах на різних континентах.

Джерела

1. Самотулка Т. Новацьким шляхом. — Львів — Нью-Йорк, 2008.
2. Турчан Я., Бучківський І., Пончко С., Ковальчук П., Куземко Г., Башак М., Терлецька М., Пацула Р. Минуло п'ятдесят літ... (Спомини про Самбірську учительську семінарію і Пласт (ВСУМ) у 1941—1944 рр.). — Львів: Арсенал, 1997.

■ Спортивні вправи Пласту, 1920-і роки

Введення фізичного виховання до раціональної системи виховання молоді довело до цілого ряду непорозумінь і спорів, не лиш серед самої молоді, але в першу чергу серед педагогічних кругів.

Ціле непорозуміння пішло звідси, що в початках не очеркнено достаточо ясно суті й цілей фізичного виховання.

Принято як одинокую ціль фізичного виховання вироблення тілесної справності молоді, зате відкинуто духові моменти, які по суті тісно зв'язані з раціональним плеканням фізичного виховання молоді. І щойно тоді втихли ті спори й непорозуміння, коли то докладно з'ясовано суть і ціль фізичного виховання.

А саме: фізичне виховання молоді має на меті вироблення не лиш тілесної справності молоді, але в першу чергу певної духової справності при допомозі таких фізичних середників як: повітря, сонце, вода й рух.

До досягнення намічених цілей стремимо не лиш посередньо фізичними середниками, але теж психічними. В руханковій салі, на спортовому грищі, або врешті на прогульці, чи в таборі плекаємо безпосередньо такі духові прикмети як: карність, відвагу, силу волі, почуття солідарності й спільної відповідальності, — і то при допомозі певних психічних впливів, пов'язаних однаке суцільно з фізичним середовищем і фізичними діланнями.

Щойно в той спосіб поняте й в тому напрямі плекане й організоване фізичне виховання може принести молоді користь й сягнути на дальшу мету.

Сучасна боротьба за життя з його різними політичними й суспільними кризами, труднощами добуття варстату праці й воєнними хуртовинами вимагає від людського організму незвичайно багато.

Лише одиниці тілесно здорові, зі сильним серцем і нервами, та загартовані до всяких трудів і невигод можуть побідно проходити крізь сучасне життя.

Мусимо признати, що сучасне життя вимагає від людини не лиш самої тілесної справності; ще більше вимог ставить до її духового уладу, характеру й психоволевого наставлення до життя.

Самостійність, підприємчивість і зарадність, глибоко вкорінене почуття солідарності й товарищів, сильна воля й незломний характер, уміння панувати над душевними настроями і пристрастями й відповідно ними кермувати, — отсе духові прикмети, без яких не може обійтися сучасна людина — якщо хоче вийти переможцем в життєвій боротьбі.

І саме тут фізичне виховання, при допомозі відповідних методів, як: руханки, різних родів спортивних гор, прогульок, мандрівництва й таборування — має виробити в молоді згадані духові прикмети поруч тілесної справності та в цей спосіб має приготувати й загартувати молодь до видержування невдач і добування перемог в житті.

Хто однаке розуміє фізичне виховання, — як середник до досягнення лише тілесної справності й джерело певних емоціональних відчужань, той заступає погляд, який не відповідає сучасному культурному поступові. Такий погляд вдаряє в інтереси нації.

В той спосіб доходимо до розуміння спорту як культу зусилля духа й тіла людини та культури боротьби (англ. fair play).

Щойно так зрозуміле спортове виховання може виробити в нас крім тілесної справності ще й такі духові цінності як: національну гідність і окремішність, віру в власні сили, бажання перемоги, енергію чину, карність, внутрішнє опановання, солідарність у збірному поступованні, самовідречення й підпорядкування своїх інтересів інтересам організації для фіз. виховання, у дальшому: інтересам і цілям нації.

Ідея фізичного виховання це не тілесний інтерес одиниці — індивіду?, — це інтерес духа організації.

Це не культ тілесних утіх, — це культ зусилля духа й культура. Це не безладне копання м'яча в красках того, хто більше заплатить, — це культура боротьби, fair play і почуття особистої та національно-державницької гідності й окремішності.

Це не зневіра у власні сили й шукання допоміжних чужинців, — це віра у творчі сили нації.

Ідея фізичного виховання, це не ідея провінції: улягання та підпорядкування чужим впливам, — це ідея і гін вільної нації-держави класти п'ятно своєї волі на кожному відтинкові розвою національного життя на шляху до здобуття могутності.

Календар-альманах в-ва «Вогні», 1934

Так формувалася Пласт

(документи, факти, події, особистості)

З нагоди 100-ліття Пласту

Пластовий однострій і відзнаки

Пластуни замовляйте прибори!

Всі гуртки можуть замовляти наступні прибори! Наплечники по 3 К 50 сот., відзнаки в приписаних для кожного куреня красках по 80 сот., хоруговці в приписаній формі, з відзнаками звірят і числом чети (при замовленні подати опис) по 1 К. Ідунки (ліпші) по 1 К, ідунки (другого роду) по 30 сот. Флянеля на сорочки 1 м. по 90 сот., сукно на штанці 1 м. по 6 М 20 с. Підручник про «Пласт» д-р. Тисовського по 60 с., переписні картки з узлами по 20 с. Всякі інші прилади можемо спровадити на замовлені. Замовляти за надісланем грошей у П. Василюка. Бурса У. П. Т. ул. Вірменська ч. II. Львів.

«Пластовий табір», ч. 2, 1914. Додаток до «Вістей з Запорожжя» ч. 91, 14 березня 1914

Постанови про відзнаки

Розряди. У хлопців

1. Учасник. 2. Розвідчик. 3. Пластун. 4. Гетьманський Пластун. 5. Заступник. 6. Провідник (гуртковий). 7. Четар. 8. Сотник. 9. Полковник. 10. Курінний отаман. 11. Впорядчик. 12. Член місцевого Комітету. 13. Член окружного Комітету. 14. Член осереднього Комітету (Де нема Комітету може бути 15. Покровитель, котрий не мусить бути впорядником).

Відзнака розвідчика після Першої світової війни

Всі ті п'ятнадцять відзнак зроблені з кораликів у формі осмокутника з двома видовженими боками. Відзнаки від 1—10 (включно) вимагають затвердження місцевого Комітету (коли його брак, то окружного, а коли його брак, то осереднього і Покровителя). По зложенню уряду або виступленню із організації відзнаку належить безпроволочно звернути. Відзнака є власністю чети. Відзнаку припинає ся точно над лівою кишенею. Так само дві і три відзнаки одна побіч другої. Відзнаки від 11—15 (включно) не включають ся взаємно. Відзнаку заслуги і відзнаки праці припинає ся понад розрядними.

Кожда відзнака має 4 краски: поле, обвідка, головна буква, бічні букви і цифри. Тими красками різнять ся усі курені. По середині відзнаки знаходиться найбільша (початкова) буква, в горі римська цифра чети, в низу арабська гуртка. Поміж ними (в горі) початкова буква назви куреня, в низу буква К. (курень).

Після розряду маємо на відзнаці наступні головні букви: 1. У. 2. Р. 3. П. 4. Г. П. 5. 3. 6. П. 7. Ч. 8. С. 9. Пл. 10. К. 11. В. 12. Ч. М. К. 13. Ч. о. К. 14. Ч. О. К. 15. Пк.

Відзнаки заслуги є металеві (нікель — бронза — срібло — золото). Рівнож відзнаки праці. Оба послідні роди відзнак остають при нагородженні. Курінна рада на внесенє четової ради може звільнити від такси, переймаючи видаток (вартість відзнаки) на курінь.

На вправи кожний провідник обовязаний приходити з палицею і гуртковою хоруговцею. Крій хоруговці має кожний курінь інший і вже по крою можна пізнати, до котрого куреня гурток належить. В римських цифрах подано число чети в курені. «Знак» звіряти даного гуртка означає точно кожний гурток. Хоруговця має виміри 45 X 28 см. і її припинає ся до накарбованих рівців на палиці.

Хоруговці, відзнаки, підручники і однозброї (однострої — ред.) замовити можна у Львівським курені на адресу П. Василюк, ул. Вірменська ч. 2.

Взори та краски відзнак і хоруговець уже вироблені і при замовленню вистарчить подати лиш назву куреня, число чети та число гуртка.

Наступні курені творять округи:

- I. Львів (краски: зелено-синьо-жовто-біла), Жовква, Городок, Бібрка;
- II. Стрий (краски: біло-оранжева, сино-зелена), Дрогобич, Жидачів, Сколе;
- III. Станіславів (краски: жовта, рожева, зелена, сина), Калуш, Долина, Отинія;

- IV. Тернопіль (краски: чорна, біла, червона, зелена), Збараж, Тербовля, Нове Село;
- V. Чортків (краски: червона, сина, чорна, зелена), Бучач, Гусятин, Борщів;
- VI. Коломия (краски: сина, біла, зелена, червона), Городенка, Надвірна, Косів;
- VII. Рогатин (краски: бронзова, біла, фіолетна, зелена), Ходорів, Бережани, Болшівці;
- VIII. Золочів (краски: гранатова, зелена, безбарва, ясно-жовта), Буськ, Перемишляни, Броди;
- IX. Сокаль (краски: зелена, біла, чорна), Камінка Струмилова, Рава Руська, Белз;
- X. Перемишль (краски: сина, зелена, біла, червона), Сянок, Доброміль, Ярослав;
- XI. Самбір (краски: рожева, червона, чорна, зелена), Старий Самбір, Судова Вишня, Комарно.

Листівка з нагоди Шевченківського Здвигу, 1914

Товариші всіх пластових куренів мають відбувати вправи і ладити однострій на Шевченковий Ювілейний Здвиг 28 червня 1914. Наколи шкільна молодіж має стати до походу, то може се зробити лише в пластових одностроях.

«Пластовий табір», ч. 3, 1914. Додаток до «Вістей з Запорожжя» ч. 92

Опис пластового однострою,

обговорюваного для усіх Пластунів Галичини і Буковини, після постанов II Зїзду пл. Відпоручників у Львові.

Пластун I полку ім. Петра Конашевича-Сагайдачного

Однострій складає ся з сорочки, штанців з поясом, капелюха, доколінників (штильпів) та несконечної нагортки.

Сорочка із сиво-попелятої флянелі має дві грудні кишені, ковнір припинаний (може бути й пришитий), викладаний на барках драгончики на гудзик. До сорочки шовкова краватка, краски після рішення Курінної Ради.

Штанки з сиво-попелятого сукна, в відтінку лише ріжні від краски сорочки, літні до колін, зимові понисше колін, запинані на гудзики, з бічними, задним та передним драгончиком до пересунення пояса із жовтої шкіри. Штанки мають дві бічні кишені припинені гудзиком. Пояс заосмотрений у два карабинки.

Капелюх краски «гакі» з ремінцем під бороду.

Доколінники краски полого-сірої, або сірої.

Нагортка із викладаним ковнірем двома грудними, двома бічними і двома спірними кишнями із сукна або льодену тоїж краски, що й штанки. Пояс на нагортці тоїж краски із сукна, на два гудзики. Крій отже після англ. взірця.

До однострою приходять наплечник, сірої краски, ніж, компас, свіставка, палиця у власний ріст, черевики, ідунка, біле, їда, фляшка на воду, евент. торба на хліб.

На один гурток приходять ще лопатка, сокирка, казанок та шатро, а на чету підручна аптичка та прилади до знакованя. Кожда чета повинна постарати ся о кількох наколесників, до скорої розвідчої служби.

По всякі прибори, підручники, однострої, відзнаки слід звертати ся на адресу: П. Валюк (Василюк — ред.), четар III чети, Львів, ул. Вірменська ч. 2.

Розсилкою часописи завідує М. Панас, Львів, пл. Бенедиктинська ч. 1.

Ціни однострою. 1 м. сукна на штанці 6 К 50 с. 1 м. флянелі на сорочки 90 с., сорочка готова 3 К 70 с., штанці 7 К 60 с., капелюх 3 К 50 с., поясок 2 К 60 с., штильпи 1 К 80 с., відзнаки 30 с., хоруговці 80 с., блюза 28 К, наплечники 3 К 50 с., «Пласт» д-р Тисовського 60 с., Картка з узлами 20 с., Пластова виказка 20 с., Сигналізація 20 с., Вимоги до другого пластового іспиту 10 с.

В справі інших приладів подаємо скорі інформації.

До пересилки на пренумерату прошу долучити 6 с. (для листара).

М. Панас,

Львів, пл. Бенедиктинська ч. 1.

«Пластовий Табор», 15 мая 1914. ч. 4. Додаток до «Вістий з Запорожа»

Щоб читач міг приблизно зрозуміти, яку вартість мали тодішні австрійські крони, наводимо цитату зі спогаду перемиського пластуна Романа Коцика: «Труднощі в поширенні членства були передусім з матеріальної сторони, бо треба було внести 18 корон (тоді ціна 100 кг пшениці) на купівлю пластового виряду, що складався з наплечника, ножика, пояса, їдунки, ложки — для окремого пластуна, й алюмінійового 5-літрового баняка з кохлею, триніжка, шатра, сокирки й рискалика — для гуртка» (Р. Коцик. Перші пластові гуртки в Перемишлі. — ПШ 1 (121) 1999, с. 46)

Підготувала О. Свідзинська

ст. пл. Олексій Оніщук

Печатки куреня «Ті, що греблі рвуть»

У пластовому житті не останню роль відіграє Улад Старших Пластунів. Перші гуртки старших (почесних) пластунів виникли у Львові в 1922 році. Вони об'єднались в «Клуб старших пластунів (-нок) ім. сотн. Федя Черника», який згодом було розформовано, а його члени утворили різні курені за зацікавленнями.

На зламі 1926—1927 років вихованки 2 пластового куреня ім. Марти Борецької (Міка Бачинська, Дарія «Дзюнка» Герасимович, Ганка Коренець, Любка Мриц, Нуся Рибачек і Люба Яцкевич) утворили курінь «Ті, що греблі рвуть». 1927 року курінь отримав порядкове число 1.

Працюючи з пластовими документами, що зберігаються у Центральному державному архіві України у Львові, у фондї 389 (Верховна Пластова Команда, м. Львів), ми виявили листи та звіти цього куреня. Цікавим є звіт від 5 жовтня 1929 року, з якого дізнаємось, що курінь налічував 22 членкині, серед яких була 1 учасниця, 12 розвідувачів і 9 скобів (вірлиць). Членкині куреня отримали 5 свастик заслуги, 6 відзначень і одне похвальне письмо. На жаль, документ не подає імен цих пластунок. Також зацікавленість викликає інший документ — інформаційний об'їжник, який датується 20 червня 1930 року і містить інформацію про збір учасниць пластового табору на Соколі 3 липня 1930 року. Обидва документи мають той самий відтиск курінної печатки. Це поки що єдиний тип печатки куреня «Ті, що греблі рвуть», виявлений нами в архіві. Можливо, в архіві куреня у США зберігаються ще інші документи з відтисками печаток або штампів, що становили б неабиякий інтерес для дослідників.

Перший відбиток чорнильний, фіолетовий, овальний, розміри — 30х38. Зображення: у центрі печатки трипелюсткова лілея з тризубом. Легенда: «І курінь Ст[арших] Пл[астунів] "Ті що греблі рвуть" у Львові». Дата відбитку — 5 жовтня 1929 року.

Другий відбиток тої самої печатки зроблений червоним чорнилом. Дата відбитку — 20 червня 1930 року.

Музей-архів Пластового руху рекомендує

Спогади пл. сен. Ірини Левчанівської

Подруга Ірина Левчанівська пластувала у 20-х роках у Луцькій гімназії, до офіційного розв'язання Пласту. Її мати, Олена з роду шляхтичів Гродзінських, активна громадська діячка, співзасновниця «Просвіти» в Житомирі, єдина жінка-депутат до польського парламенту від українців Волині, що успадкувала від батька великий маєток в с. Линів, була заарештована наприкінці 1939 року і вивезена, правдоподібно, в Казахстан. Батько, Олександр Левчанівський, нащадок давнього шляхетського роду, вчителював у школах Волині (йому вдалося уникнути репресій). Ірина Левчанівська описує спосіб життя провідних верств українського населення Волині, їхні клопоти і радості, думки і мрії. Під час Другої світової війни мешканці Луцька доволі тверезо оцінювали події, що відбувалися навколо, зокрема і польсько-українське протистояння. Як згадує подруга Ірина, її приятелька Ванда так висловила з цього приводу: «Все це політика німців, вони нацьковують нас одних на одних, щоб самим було легше панувати».

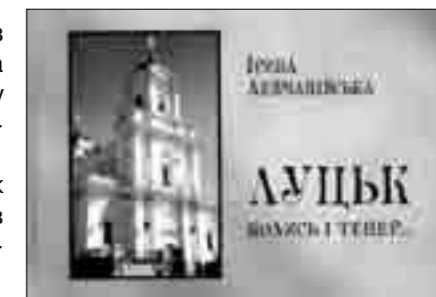
Спогади Ірини Левчанівської написані доступною, простою (подекуди навіть наївною) мовою.

Альбом світлин «Луцьк колись і тепер...»

Від гімназійних років Ірина Левчанівська практично не розлучалася з фотоапаратом. Як згадувала вона у своїх спогадах, «тоді я фотографувала все, що рухалося»: гусей, курей, качок, котів і собак. Згодом, вже у зрілому віці, Ірина потрапила до аматорського фотогуртка, де по-новому поставилася до світництва, а згодом опанувала й мистецтво аматорського кіно.

Альбом «Луцьк колись і тепер...» цікавий не лише як художній, а й як історичний матеріал. Авторка, що більшу частину свого життя провела в Луцьку, передає колорит колишнього провінційного містечка, зображаючи ті самі місця у 20-х, 50-х, 80-х роках.

Музей-архів Пластового руху

Конкурс публікацій «Мій гурток», «Мій курінь»

Історичний пластовий блог «100 кроків» спільно з Крайовою булавою УПЮ України, редакцією журналу «Пластовий шлях» та Музеєм-архівом Пластового руху в рамках святкування 100-ліття Пласту оголошує конкурс публікацій «Мій гурток», «Мій курінь».

Усі дописи будуть опубліковані на блозі «100 кроків», кращі — в журналі «Пластовий шлях».

Вимоги до матеріалів:

- всі тексти мають бути написані українською мовою;
- обсяг матеріалу необмежений;
- обсяг ілюстративного матеріалу необмежений;
- всі фотографії мають бути підписані: хто, що, час, місце;
- матеріяли можуть подаватися в електронному вигляді на адресу: post@100krokv.info;
- у друкованому вигляді на адресу: Андрій Ребрик, «100 кроків», а/с 24с, м. Ужгород, Закарпаття, 88000

Інформація про курінь може включати:

- назва та число куреня / гуртка,
- рік і місце заснування,
- патрон куреня / символи гуртка,
- барви куреня / гуртка, хустка, знамено,
- зв'язковий куреня / виховник гуртка, кадра виховників,
- важливі події з історії куреня / гуртка,
- біографічні довідки визначних пластунів — членів куреня / гуртка,
- спогади членів куреня чи гуртка.

По можливості до інформації додати ілюстративний матеріал. Можна долучити інформацію (якщо така є) про історичну тяглість куреня (чи були / є такі самі іменні курені в Пласті міжвоєнного періоду чи в діаспорі).

Музей-архів Пластового руху надає авторам історії своїх куренів і гуртків максимальну підтримку, зокрема доступ до архівних матеріалів з досліджуваної тематики. По допомогу звертайтеся за електронною адресою museum@plast.org.ua.

СКОБ!
Друже В'ячеславе!

У статті пл. сен. О. Климчука, ЧК, «Коли до дня "Х" залишається 100 кроків...» є деякі неточності стосовно станиці Червоноград. На зустрічі в Трускавці друг Олег не зовсім правильно мене зрозумів, та й я через хвилювання десь не так висловилася. Вся біда в тому, що в Червонограді існує дві станиці. Так-так: саме дві.

Розповім все по порядку, бо історія ця дуже давня. На початку 90-х в нашому місті постав Пласт. Станичним став Любомир Дячок. Уже на першому юнацькому таборі до нього виникнуть претензії, а набагато пізніше, у 2002, він буде виключений з Пласту. А тоді група молодих педагогів, не погоджуючись зі способом ведення справ, пішла до УНПО «Пластун». Можливо, якби не було цієї організації, розвиток Червоноградського Пласту був би іншим. А так у станичного Л. Дячка, який не мав у своєму осередку опозиції, були розв'язані руки. І щойно коли фінансові зловживання викликали великий скандал на рівні держадміністрації, провід Пласту в Україні прийняв рішення про розв'язання станиці Червоноград і виключення з Пласту Любомира Дячка і його родини. Однак ліквідаційна комісія, яка мала довершити справу, цього не зробила.

На час ЮМПЗ 2002 (я тоді вже працювала і мешкала в Червонограді, але ще належала до станиці Сокаль) у спілкуванні зі сеніорами ми обговорювали питання майбутнього Пласту в нашому місті. Тодішній голова Львівської округи пл. сен. Володимир Раковський, ЧМ, дбав про розвиток округи, створював нові та відновлював старі осередки. За його сприяння вже 17 листопада 2002 року Божого в приміщенні школи № 4 м. Червонограда відбулися Установчі збори, на яких постановили наново створити станицю Червоноград Пласту — Національної Скаутської Організації України та зареєструвати її як юридичну особу. Мене було обрано головою СПС.

І тут почався складний та довгий процес реєстрації: щось у нашому Статуті було не так (хоча з цим статутом були зареєстровані всі осередки в Україні). Але ми були повні сил, ентузіазму та бажання працювати, тож бюрократичні перешкоди нас не лякали. Ми — це провід новоствореної станиці, пластуни сеніори, що вступили до Пласту ще на початках його відновлення в Україні: Зіна Кармилюк, Віктор та Марійка Павлик, Наталя Гнатюк-Орлова, Костя Єременко; старші пластуни Назар Гірний, Оленка Сухорукова. Офіційно міська влада зареєструвала осередок щойно 26 січня 2004 року.

Тоді мені доводилось чути від керівників різних підприємств міста про негарні вчинки Любомира Дячка. Тільки рухівці з гордістю заявили, що вони його зразу «розкусили» і вигнали зі своїх рядів. А ще під час розмов з людьми, що належали до так званої «дячкової» станиці, я почула про платню, яку він спочатку обіцяв їм за виховну працю, але так і не заплатив. Вони ніяк не могли чи не хотіли зрозуміти, що Пласт — це громадська організація, і праця

в ній — добровільна, неоплачувана. Звичайно, в новостворену станицю вони не прийшли.

Офіційно в Червонограді досі існує та «дячкова» станиця. До речі, вона навіть володіє певним майном. На сайті міської ради в розділі «Громадське життя» є перелік всіх громадських організацій міста, в якому одним з перших є той фактично ліквідований осередок Пласту. Оскільки організації в переліку розташовані за датою створення, то діюча станиця знаходиться десь у його кінці. Людям, що не мають відношення до Пласту, складно зорієнтуватися, що тут і до чого. Кому мають вірити громадяни, як не офіційному сайту міської ради?

Дізнавшись про цю ситуацію від податкової інспекції, я почала порушувати це питання перед ОПС, КПС, але зіткнулась уже з пластовою бюрократичністю, я б сказала, безвідповідальністю: ОПС посилає в КПС і навпаки.

Якщо ми збираємося святкувати своє 100-ліття, нам необхідно зробити порядок, як робить господар у своїй хаті перед святами. І треба покінчити з цим ганебним явищем.

Місто наше не дуже велике. Постало воно в 1950-х роках на теренах, багатих вугіллям. І коли відкривалися шахти, робітників звозили з різних кінців тодішнього Союзу: Магадана, Сахаліну, Воркути та Казахстану. Після здобуття Україною незалежності умови життя змінилися. Виникло безробіття, люди почали шукати праці десь далеко від рідних домівок. Вишколені новацькі виховники на даний час перебувають за межами України, а нових немає. Юнацтво виростає, їде вчитися у вищу школу і назад в депресивний Червоноград не повертається. Зараз у нашій станиці є п'ять сеніорів (з яких більшість уже пенсіонери) та двоє старших пластунів.

На жаль, сильна Україна в центрі Європи нікому не потрібна. І ворог не дрімає. Цілевою групою для нього є молодь. І завдання саме Пласту — виховати добрих громадян своєї країни. Наші станиці, об'єднані в округу, проводять окружні табори, що дає можливість таборувати на високому якісному рівні. Але цього замало, бо табір триває до двох тижнів. Діти знову повертаються у свої села та містечка, де існує безліч проблем. Робота з батьками є складною. Ті батьки, які хочуть, щоб дитина росла в Пласті, співпрацюють з пластовими виховниками, їхні діти стають справжніми пластунами. Але, на жаль, не всі батьки є такими. Дехто ще згадує «безкоштовних» совєцьких піонерів.

Наші сеніори, в силу обставин, що склалися, є головними спонсорами станиці — особливо ті, що заробляють гроші за її межами. Ми є позапартійною організацією, але живемо в суспільстві, де купа партій ніяк не може між собою владу розділити. І гроші теж. В таких умовах про фінансову підтримку громадських організацій важко говорити. І в той же час величезні суми бюджетних коштів йдуть на вітер. Але то вже інша тема.

З Войнарівським

За Україну, Пласт і Дружбу!

пл. сен. Галя Єременко, Войн.

Леся Храплива-Щур, Тис. Наш отець Филимон

Було, ще за Австрії, двох синів у заможного й шановного господаря Побігушки у селі Мала Березовиця Збарзького повіту на Тернопільщині. Обох напучували дбайливі батьки вже змалку на всі чесноти: Божі й національно-громадські.

Старший, Трохим, провів усе життя у рідному селі, дякуючи у церкві, будучи успішним організатором у всіх ділянках побуту односельців, як культурних, так і економічно-організаційних. Він і включив своє село у загальну струю духовного й національного піднесення, яка захопила у міжвоєнні роки все населення Галичини.

Молодшого сина, народженого дня 3 грудня 1898 року, охрестили Филимоном. Маловживане, але особливо гарне своїм значінням ім'я, із грецької мітології: з легенди про мужа, вірного до смерті та й опісля...

Покінчивши з успіхом місцеву народну школу, Филимон, здібний та розумний хлопчина, вступив у тернопільську гімназію. Вона ж славилася немалою кількістю визначних випускників, між ними й самого Патріярха Української Греко-католицької Церкви — Йосифа Сліпого.

Після блискучого закінчення середньої освіти, Филимон, уже питомець Духовної Семінарії у Львові, та вже і пластун, став, самозрозуміло, активним учасником Визвольних Змагань. Завершив теж свої теологічні студії докторатом з відзначенням на університеті в австрійському Іннсбруку.

Одружившись із Юлією Кіляр, прийняв він єрейські свячення у 1923-му році з рук Владики Йосифа Боцяна та став сотрудником у місті Золочеві.

Там проявив живу діяльність не лиш на терені парохії, а й в громадському та навіть мистецькому житті міста. Здобувши самотужки повну освіту у ділянці музики та вокалу, отець Филимон організував при парохії справді професійний хор. Цей хор виступав не лише під час Богослужень, а й на національних святах та в гостинних виступах в околиці — бувало, і в супроводі оркестри.

До цих обов'язків долучилася для отця Филимона теж і катехитуря для українських дітей у місцевій польській державній гімназії. До цієї педагогічної діяльності був отець Филимон теж професійно підготований, і для горстки українських дітей у чужій (а то й ворожій!) школі був не лиш законовчителем, а й вирозумілим опікуном та дорадником.

Широко закроена громадська праця молодого сотрудника не могла, звичайно, подобатися польській шкільній кураторії, і за її бажанням отця стали переносити на щораз нові сільські парохії, а вкінці до міста Бережани.

Кінець Другої світової війни застав отця Побігушку з дружиною та дітьми, Орестом і Лесею, у

польському місті Познані. Туди делегував був його Митрополит Андрей Шептицький як опікуна численних наших студентів на тамтешньому університеті та українців — політичних в'язнів у познанській тюрмі.

Наближення большевицької навали змусило отця з родиною до дальшої скитальщини, довгої й важкої. Коли ж доводилося групі втікачів-українців переживати жахи нелюдяного закінчення війни та постійних втеч, отець Филимон був завжди провідником групи та вмільм організатором її «ісходу» в особливо важких обставинах.

Довела ця мандрівка, після закінчення війни, в британську окупаційну зону Німеччини у переселенчій табір Гайденав біля Гамбурга. Там зібралися тисячі «переміщених осіб» — українців, розвинулося швидко наше організоване життя. Це було родюче поле для нової всебічної діяльності о. Филимона. Він причинився суттєво до організації табірної гімназії та викладав там не лиш релігію. За успішну душпастирську та педагогічну працю відзначив його тодішній Апостольський Візитатор УГКЦ на Німеччину о. Миколай Вояковський, надаючи йому гідність протопресвітера на британську зону Німеччини.

Брав отець Филимон живу участь і в політичному житті як передовий член «Спілки визволення України» в Німеччині та опісля в Америці.

Вірний покликові Великого Митрополита, отець Филимон завжди удержував якнайближчі приятні зв'язки з духовенством Української Православної Церкви, братів по одному Святволодимировому хрещенні.

У Гайденаві, як і по всій українській еміграції у вільній Європі, відродився після війни Пласт. Тут отець Филимон відновив своє членство та живу діяльність у Пласті. Вступив у члени 1 куреня пластунів сеньйорів ім. Степана Тисовського¹ — за порадою свого доброго друга, відомого провідника Пласту на Закарпатті Леоніда Бачинського. Прийняв курінне псевдо «Березій» у пам'ять села свого походження — Березовиці. Отець скоро одержав ступені скавтмастера та сеньйора керівництва, став провідником стежі

¹ У курінному виданні «Листки дружнього зв'язку» ч. 8, 1950 р., читаємо: «Курінна старшина 1 куреня прийняла в листопаді 1949 р. на члена куреня пл. сен. о. Филимона Побігушку, протопресвітера укр.гр.кат.церкви на Британську смугу Німеччини з осідком в Ганновері. За день прийняття визначаємо день 22 листопада 1949 р.» — ред.

свого куреня на Німеччину, духівником Крайової Пластової Старшини на британську зону Німеччини. Всюди був справді улюбленим та високошанованим виховником і другом пластової молоді та проводу.

Особливо велику роль відіграв о. скавтмастер Побігушка у виправі наших пластунів на міжнародну скавтову зустріч, першу по війні, «Джемборі миру» в Муасон у Франції у 1947 році. Туди вибралися (не без численних пригод) групи наших пластунів з британської та американської зон Німеччини. Дарма, що не могли вони там бути повноправними учасниками — як нечлени Світового Скавтового Бюро. Таке їх становище — «тільки гостей» — створювало ряд непередбачених труднощів на кожному кроці. І саме тут отець Филімон вмів уживати свій авторитет духівника, щоб виводити наших пластунів щасливо із усіх «негод». До речі, скавти всіх народів взагалі вміють шанувати своїх капелянів, а до того особиста врівноважена і впевнена постава отця скавтмастера вже сама викликала зразу довір'я й пошану в усіх. Ця успішна виправа на міжнародне поле зору піднесла на дусі всіх пластунів та збільшила повагу до Пласту й України між численними впливовими чужинцями.

Переїхавши з родиною у Нью-Йорк, отець скавтмастер став зразу духовним опікуном місцевої пластової станиці² та капеляном великої пластової таборової оселі на Вовчій Тропі у Кетскільських горах.

■ Хор товариства «Просвіта» в Золочеві, диригент о. Филімон Побігушка (сидить в центрі), 1936

Авторка цих рядків ніколи не забуде гутірки о. Филімона із новачками на тій оселі. Випадково довелось почути її і запам'ятати на все — вже давно не дитяче — життя. Отець учив, а невинні дитячі уста повторювали хором: «Ми знаємо, що Бог любить Україну, бо зсилає їй випробування!»

На жаль, життя отця скавтмастера Филімона, сповнене праведних діл у кожну хвилину, обірвалося нещасливим збігом обставин — смертельним мозговим ударом вже у 1953 році³.

Він служив вірно Богові й Україні в усі часи і в кожних обставинах дослівно до останньої хвилини життя. Так напрозорчило йому дане при хрещенні ім'я «Вірного Мужа», так і зобов'язувало його курінне гасло 1 куреня: «Вірні до смерті»...

Його нема. Він спочиває у чужій землі, на кладовищі «Кальварія» у піднійоркському Брукліні вже більше, ніж півстоліття. Але скільки ж змісту залишає нам для нашої дозрілої вже призадуми хоч би згадувана Його проповідь у наші знов такі важкі часи: «Бо Бог посилає Україні випробування»...

На основі споминів родини та матеріалів збірника «Збаражчина» інформації подала пл. сен. Ляриса Музичка, Тис.

² Від 1951 року — провідник стежі 1 куреня УПС в Нью-Йорку (пізніше отримала назву «Метрополія»). — ред.

³ Помер 3 листопада 1953 р. в Нью-Йорку (див. газета «Свобода» ч. 231 за 6 листопада 1953; у «Листках дружнього зв'язку» помилково вказано іншу дату). — ред.

пл. сен. Леся Бойко, ПС Пам'яті нашої подруги пл. сен. прих. Люсі Малкович

■ Люся Малкович і Леся Бойко на таборі «Писаний камінь», 2007

Все життя
як засушена ружа
як скошена трава
що завжди
виростає
життя тихе
як антонівка
в саду

9 липня 2011 р. в с. Нижній Березів відійшла на Вічну Ватру пластунка, поетеса, любляча мама, наша вірна подруга Люся Малкович. Раптово ми втратили подругу, яка була ще тільки у розквіті сил.

Люся Малкович народилася 18 лютого 1967 р. в с. Нижній Березів на Івано-Франківщині. Навчалася в Київському педінституті ім. М. Драгоманова, закінчила Івано-Франківський педінститут ім. В. Стефаника. Учителювала в Русорі — одному з найменших і найвіддаленіших від цивілізації гуцульських сіл. Від 1988 року викладала українську мову і літературу у Нижньоберезівській школі. Керувала сільським театриком, була авторкою постановок багатьох шкільних вистав, завідувала сільським музеєм. Виховувала двох дітей: Ромчика (16 років) і Ярину (15 років).

З Люсею ми познайомилися у лютому 2006 року на окружному з'їзді. Я ще довго не знала, що це сестра того самого Івана Малковича. Це була проста і скромна людина, яка ніяк не афішувала свого походження. Оскільки Білі Ослави найближчі до Березова, то ми вирішили допомогти новому осередку, тим більше, що вони тільки набрали гуртки. Так зародилася співпраця, а потім міцна дружба.

Тоді, у червні, робили курінну роверову мандрівку. Довго не думаючи, вирушили до Березова. Крім Люсі нікого ще не знали, тому розшукали її в школі і вирушили до неї в гості. Ми були неочікуваними гостями, але нас дуже гостинно прийняли. Такі мандрівки у нас були дуже часто.

А потім був наш курінний табір «Писаний камінь». Люся завжди привозила і відвозила дітей. А коли приїздила в гості, то завжди з гостинцями і великими трояндами для кожного виховника.

Три роки поспіль ми спільно з березівськими пластунами передавали Вифлеємський Вогонь у їхній церкві, і завжди нас приймала Люся. Уявіть собі, коли до вас у хату приходять 20-25 дітей і ви кожного нагодуєте, скажете добре слово, щось подаруєте. Ось така вона була, наша Люся.

Люся походила із чудової і щедрої родини Арсеничів-Малковичів. Таких світлих родин в Україні небагато. Тут панувала просвітлена любов, пам'ять і добро. Нас завжди приймали як дорогих гостей.

У 2007 році Люся організувала нам поїздку з табору до с. Тюдів Косівського р-ну на відкриття пам'ятника Романові Шухевичу. Пластуни стояли у почесній варті. А потім були «Дитячі мрії». Люся запам'ятається в образі бджілки з казки про Вінні-Пуха. З любов'ю ми називали її «нашою маткою». Відтоді вона постійно була членом журі. У нас ніколи не виникало питань з нагородами на свято. Завдяки Люсі «А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га» кожного разу люб'язно надавала нам книги для переможців.

Не вмю радіти
навіть тоді
коли мене хтось
кохає...
Я вмю слухати
смуток
коли
приходить
до мене.

Ми були знайомі п'ять років, але було таке враження, що зналися завжди. Дуже часто спілкувалися, ділилися думками, складали плани на майбутнє. Скільки всього хотілося зробити... Люся мала стільки обов'язків, що я дивуюся, звідки в неї був час на Пласт. А він завжди у неї був.

Восени минулого року вийшла її поетична збірка «Свічка зі снігу». Люся із покоління дев'яностників. Проте вона ніколи не афішувала себе як поетку, ніколи не належала до жодних поетичних угруповань, хоча волею долі й перебувала у гушавині «поетичного рою». Вона просто навчала дітей рідної літератури і писала свої тихі, «як антонівка в саду», вірші.

Презентація збірки відбувалася в Івано-Франківську у книгарні «Є». Так сталося, що я не змогла прийти і підтримати її, але знаю, що презентація відбулася доволі успішно. Слухачі не вмістилися в залі. Ніхто не чекав такого тріумфу.

*Я вірю в смерть
у духа
і у себе
смерть — забере
дух — понесе,
а я залишуся
для себе
ось і все.*

Усе було чудово, життя тривало. Але... хвороба не розбирає, молодий ти чи старий, успішний чи посередній. Відсвяткувавши своє 44-річчя, Люся злягла, щоб уже не встати. Це було дуже тяжко. Ми, її друзі, всіляко її підтримували. Часто провідували, старалися зробити для неї щось приємне. Люся знала, що це кінець, але ніколи цього не виказувала. Знаходила сили, щоб жартувати.

Тяжка звістка застала нас на курінному таборі. В це не хотілося вірити, з цим неможливо було змиритися. І ми поїхали провести нашу Люсю в останню путь. Прощай, наша дорога подруго, нехай земля тобі буде пухом. Ти назавжди залишишся в наших серцях доброю, люблячою, щирою, привітною і такою життєрадісною. Ти до останнього свого дня була оптимістом, ти любила життя і все сприймала з гумором. Нам тебе не вистачатиме.

■ Люся Малкович з новацтвом на фестивалі «Дитячі мрії», 2007

*Зникну,
загублюся,
пропаду
тільки голос
візьму
і запалю
і грітиму
себе
я помру
як помирає
лист осені
пізно
і
тихо.*

Роверова мандрівка куреня ч. 101 ім. Н. Яремчука в гостях у Люсі Малкович, 2007

пл. сен. Мотря Мілянч

Наша сестричка Стаха Гойдиш

5 березня 2011 р. громада Нью-Йорка, а зокрема пластуни, прощала на вічний спочинок заслужену дорогу подругу св. п. пл. сен. кер. Евстахію (Стаху) Гойдиш, склали їй глибокий поклін і відзначили її багатогранне життя. Св. п. Евстахія прожила цікавих 96 років.

Народилася 10 вересня 1914 в Новому Яричеві Львівської області у сім'ї

Івана і Марії Лотиш. Мала трьох сестер і двох братів. До Пласту вступила у Львові в 1929 р. і стала членкою гуртка «Перепелиці» 3-го юнацького куреня ім. Княгині Ярославни. Пощастило їй ще перед розв'язанням Пласту в 1930 р. відбутися юнацький табір на Соколі в Карпатах. Покійна закінчила Львівську державну учительську семінарію (для підготовки вчителів початкових шкіл). 1939 р. вийшла заміж за інженера Романа Гойдиша. Друга світова війна перекреслила всі їхні плани. Її чоловікові, старшині української армії, було небезпечно залишатися на рідних землях, і 1944 р. родина була змушена залишити улюблений Львів і податися на захід. Еміґрація через жадливий Страсгоф в Австрії, примусова розлука з чоловіком, непевність і злидні творили повсякдення Евстахії. Згодом їй пощастило разом з родиною перебраться до Баварії, де вони перебували чотири роки.

Рік по приїзді до Америки, в 1951 р., Евстахія була верифікована і наново прийнята до Пласту. Подруга Наталія Макаревич заохотила її вступити до 2-го куреня УПС «Ті, що греблі рвуть». Згодом вона вписала своїх трьох дітей, Володимира, Богдана і Галину-Марію до станиці Нью-Йорк. Її найбільшим зацікавленням була праця з наймолодшим уладом в Пласті — з новацтвом, на яких розвиток як добрий педагог вона уміло і позитивно впливала. Вона з великою радістю працювала спершу як сестричка, а згодом і гніздова. Її обирали крайовою референткою новачок (на цьому пості вона була 10 років) і булавною новачок (12 років).

Св. п. Евстахія започаткувала щорічні новацькі костюмові забави в станиці Нью-Йорк. Таких костюмових забав вона організувала 34 і написала

для кожної з них казку. Новацтво радо брало участь у костюмівках у різних строях, при музичному супроводі, і ця традиція існує донині. Сестричка Стаха використовувала чарівний світ казки, щоб плекати в найменших любов до свого рідного. Костюмівки втішаються великою популярністю, в них беруть участь діти й з-поза Пласту.

Сестричка Стаха була коменданткою двох таборів новачок і не раз коменданткою юнацького і новацького Свята Юрія. Вона була інструкторкою на новацьких вишколах. Дописувала до журналу «Готуйсь» і до журналу для новацьких виховників «Вогонь Орлиної Ради». 1979 р. була головою окружного Свята української дитини. Зорганізувала всі станиці на свято «Українська Молодь у відзначенні річниці хрещення Руси-України».

Була тричі головою Крайової Пластової Ради та тричі головою Крайової Пластової Старшини. Під час її каденції як голови КПС з допомогою крайового проводу провела Ювілейну Міжкрайову Пластову Зустріч 1982 р. з участю пластунів чотирьох континентів. Організувала участь станиць у другому запряженні Начального Пластуна Юрія Старосольського, яке відбулося на «Вовчий Тропі» 1979 р. в присутності усіх таборів. Вона щедро віддавала час і ресурси на плекання співпраці між станицями й іншими КПС-ами в світі, які вона відвідувала. За всі її заслуги, за велику і корисну працю для Пласту була нагороджена двома пластовими відзначеннями — орденами св. Юрія в золоті.

У 2-му курені УПС «Ті, що греблі рвуть» була курінною, плавнею і заступницею плавні. Як курінна (1994—1996) вона подбала, щоб в таборі-музеї «Сокол» в Україні закупити дві кімнати в мешкальному курені в імені двох визначних «Гребель» — довголітньої курінної Ганки Коренець і комендантки таборів на «Соколі» Кекилії (Цьопи) Паліїв. Як заступниця плавні вона багато причинилася до підготовки ювілею 50-ліття діяльності куреня в США.

Протягом 28 років св. п. Евстахія була учителькою історії і культури в школі українознавства «Самопоміч». Наложала до 64-го відділу Союзу Українок Америки. Була членкою Українського Музею, Патріархального товариства й інших організацій.

Над гробом прощали пластуни пл. сен. кер. Евстахію піснею «Ніч вже йде», а гарні спомини з її життєвої мандрівки залишилися для них прикладом до наслідування. Покійна спочила біля свого чоловіка Романа на цвинтарі св. Андрія Первозваного в So. Bound Brook, NJ.

Корнелія Штадлер

Пам'яті Олі Ткаченко

(31.08.1946 — 06.10.2010)

■ Оля Ткаченко з сином Романом, ЮМПЗ 2002, Свірж

Той день, коли Ольгу Ткаченко ховали на мюнхенському цвинтарі Вальдфрідгоф, був холодним і сірим. У тумані, що прикривав осінні заморозки, десь біля двохсот осіб супроводжувало Олю в останню путь. Своєю присутністю вони ще раз засвідчили, якою незвичайною людиною була Оля. Адже в неї був чудовий дар налагоджувати контакти й захоплювати будь-кого справою, якою вона дорожила. Те, що їй видавалося важливим і за що протягом усього свого життя вона виступала, вона із щирою наполегливістю, повністю, але не фанатично, доносила людям. Що ж для Олі було таким важливим і що її так постійно штовхало вперед?

Передусім це були діти — «її» діти. Не тільки її власні діти, Леся та Роман, а й всі ті діти, якими протягом десятиліть опікувався Пласт у Німеччині. Для них Оля організувала прекрасні літні вакації, різдвяні святкування, знайомство з українськими традиціями та культурою. На похороні вони стояли густими лавами: дівчата в гарно вишитих кептарях схилили пластовий прапор, співали і відмовляли молитви українською мовою. Оля, яка народилася в німецькому місті Бад Герсфельд (її батьків націонал-соціалістична Німеччина загнала на примусову працю), завжди сприймала свою близькість з Україною як багатство. Не диво, що вона з таким глибоким хвилюванням сприйняла Чорнобильську атомну катастрофу, що спіткала її країну. Від цього моменту контакт з «її» чорнобильськими дітьми став особистим Олиним завданням. З притаманним їй талантом нав'язувати контакти вона звертається до українських жіночих і допомогових спілок, до німецьких місцевих політиків і

авторитетних допомогових організацій, зокрема до Баварського Червоного Хреста. Завдяки наполегливості Олі щастить подолати бюрократичні перепони, фахово закупити медичне обладнання і влаштувати його транспортування. Щороку вона, часто особисто, перевіряла, чи належно використовують надане медобладнання у лікарнях Києва та Рівного. За працю на громадських засадах вона одержала почесні нагороди і від німецької держави, і від української: Орден княгині Ольги вручив Президент України, а Почесне відзначення за працю на громадських засадах (Malteserkreuz) Оля отримала від прем'єр-міністра Баварії. Однак, мабуть, найціннішою для неї була найвища нагорода Пласту — орден Вічного Вогню в золоті. Підростаючи пластову молодь вона заохочувала активно включитися до збірок для «дітей Чорнобиля». Щороку восени Оля відвідувала особисто мюнхенські школи і дитячі садки та розпочинала збірку пакунків. Вона брала участь у базарах-ярмарках, а дохід з продажів ішов на закупку медичного устаткування. При цьому Оля могла вельми радіти, коли при закупівлі дорогої апаратури, внаслідок сприятливих переговорів, їй поталанило одержати значні знижки.

Оля з самого початку була активною в заснованій 1986 року екологічній організації «Матері проти атомної енергії» (Mütter gegen Atomkraft). Коли 1990 року організовано допомогову акцію «Діти Чорнобиля», вона була її рушієм практично до останніх тижнів свого життя. Еріка Бройнлінг (скарбник організації) пише: «Ми з Ольгою працювали разом довгі роки. За домовленістю з керівництвом організації ми намагалися вкладати гроші, що надходили від жертводавців, туди, де була нагальна потреба, з якомога більшою ефективністю. Наша співпраця відзначалася великою приязню й довірою. Протягом усього нашого знайомства Ольга стала для мене більше, ніж колегою по службі. Її мені бракує, а її втрата вельми болісна. Саме зустріч з такими людьми, як Ольга, робить цю працю такою цінною».

Попри те, що минулої зими без Олі влаштувати допоміжні акції було дуже тяжко, ми дуже радіємо тим, що в тісній співпраці з її приятелькою Марусею Саляк два транспорти було знову відправлено в Україну. Фотографії з розподілу пачок і подяки, надіслані з України, свідчать про те, що вантажі досягли своєї мети. Ми вважаємо нашу працю заповітом Олі, яка надто рано відійшла від нас.

Журнал «Mütter Courage», 2011
переклад з німецької Михайла Добрянського

Відійшов на Вічну Ватру пл. сен. Юрій Тарасов

(10.11.1949 — 14.09.2011)

Добра пам'ять про нього житиме в наших серцях!

Юрій прийшов до Пласту у 2000 році. За час свого перебування в Пласті був виховником юнацького гуртка «Сармати», станичним станиці Донецьк, головою Станичною Пластової Ради станиці Донецьк, окружним Донецької округи Пласту, почесним пластуном станиці Донецьк. Друг Юрій брав участь в юнацьких та сеньйорських таборах, був делегатом Крайових пластових з'їздів та Зборів КУПО. Його щира приятельська вдача здобула йому друзів-пластунів в усьому світі.

Крім Пласту проводив активну діяльність в інших громадських організаціях — ОУН (м), кредитній спілці «Схід», Українській Республіканській Партії «Собор», Українському Реєстровому Козацтві. У часи Помаранчевої революції від першого до останнього дня був на Майдані.

Донецька округа Пласту

пл. сен. Микола Попович (Лукин Назарук)

Вже майже півтора роки минуло, як відійшов на Вічну ватру наш товариш і довголітній голова КПС Лукин Назарук — або Микола Попович, як ми його завжди знали.

Народився Микола 13 березня 1930 р. в селі Кривотули на Івано-Франківщині в родині релігійних і національно свідомих батьків. Під час війни німці облавою забрали його разом з іншими молодими хлопцями і через молодий вік (мав тоді 14 років) дали його до відділу юнаків, що служили в частинах протилетунської артилерії.

По закінченні війни молодий Лукин, боячись репатріації, змінив своє ім'я і почав називатися Миколою Поповичем. Жив у таборах Ді-Пі. До Пласту вступив у 1945 р. в місті Гайденав, де і склав Пластову Присягу.

До Англії приїхав у січні 1948 р. як європейський добровільний робітник і зразу ж приєднався до Пласту, який зорганізувала на цьому терені сен. Цюпа Паліїв. Згодом вступив також до інших громадських організацій.

Попри те, що мав дружину і сина, працював фізично, а вечорами ходив на курси технічної англійської мови, а пізніше два роки студював соціологію на політехніці, він завжди мав час бути активним в громаді та завжди брав участь у всіх проявах пластової праці.

Більшу частину свого життя Микола з родиною прожив у місті Дербі (центральна Англія). Тут він організував велику пластову станицю та був її станичним довгі роки. У пластових таборах він був братчиком, юнацьким виховником, інтендантом, комендантом.

Впродовж свого життя Микола був головою місцевих організацій.

Останніми роками через слабке здоров'я вже не брав активної участі в таборах. Проте як голова КПС він постійно тримав зв'язок зі всіма.

Два тижні по тому, як Микола відсвяткував своє 80-ліття в присутності багатьох пластунів, він спокійно відійшов на Вічну ватру. З великим жалем громада і пластуни провели його в останню дорогу.

Фото У. Стефанюк

■ Ольга Свідзинська з Іриною Левчанівською після інтерв'ю

пл. сен. Ірина Левчанівська

1 травня 2011 р. Б. на 97 році життя відійшла у вічність пл. сен. Ірина Левчанівська, найстарша пластунка станиці Луцьк. Подруга Ірина належала до Пласту під час навчання в Луцькій українській гімназії. Брала участь у відновленні Пласту в Луцьку на початку 1990-х років, зокрема 14 жовтня 1990 року під час урочистого складення пластунами з Рівного, Києва, Луцька та Львова Пластової Присяги на В'їзній вежі Луцького замку.

Від 2009 року в Луцьку діє підготовчий дівочий курінь ім. сенаторки Олени Левчанівської, матері Ірини, видатної громадської та політичної діячки.

Представники Музею-архіву Пластового руху мали за честь двічі зустрітися з подругою Іриною і записати невелике інтерв'ю з її пластування.

Андрій Сова

«Ех, пригадаємо минуле, яке ми трохи призабули...»

Декілька штрихів про життєвий шлях Романа Купчинського та поему «Скоропад»

У травні 2011 р. у Львові вийшла друком поема «Скоропад». Вона становить частину творчого доробку відомого поета, прозаїка, критика, громадського діяча, композитора, барда січового стрілецтва, спортсмена, редактора, учасника національно-визвольних змагань, старшини легіону Українських Січових Стрільців та Української Галицької Армії Романа Купчинського.

Перше видання поеми з'явилося у Нью-Йорку 1965 р. Після проголошення незалежності в Україні почала друкуватися творча спадщина Романа Купчинського. Поема ж вийшла щойно 2011 року. Однак і після стількох років ідеї, висловлені Романом Купчинським в цьому творі, не втратили своєї актуальності. Поема «Скоропад» є талановитою спробою автора відтворити середовище, в якому зародилася стрілецька ідея, що залишила глибокий слід у пам'яті українців.

Роман Купчинський народився 24 вересня 1894 р. у с. Розгадів (тепер село Зборівського р-ну Тернопільської обл.) у сім'ї священика. З 1896 р. жив у с. Кадлубиська Бродівського повіту (тепер с. Лучківці Бродівського р-ну Львівської обл.). Від 1911 р. — член спортивного товариства «Україна», метою якого було пропагування серед української молоді різних видів спорту. Представляючи спортивне товариство «Україна» на легкоатлетичних змаганнях за першість Галичини, які відбулися у Львові 29 червня 1914 р., він посів перші місця у штовханні ядра (9,98 м) та метанні диска (31,80 м).

У 1913 р. Роман Купчинський закінчив Перемиську гімназію і того ж року почав вчитися в Греко-католицькій духовній семінарії у Львові. На початку Першої світової війни разом з багатьма іншими студентами записався до створюваного тоді легіону УСС. На постійно брав участь в організації шкільного навчання, читалень, хорів і оркестрових гуртів, видавав пресові листки, журнали. 1915 р. разом з іншими вояками-митцями — І. Балюком, М. Гайворонським, Л. Гецом, В. Дзіковським, О. Куриласом, Л. Лепким, А. Лотоцьким, Ю. Назаруком, О. Сорохтеєм, С. Чарнецьким, Ю. Шкрумеляком, — Роман Купчинський став членом пресової квартири УСС. Так розпочав свій творчий шлях

письменник Роман Купчинський. Того ж року він опублікував у віденському часописі «Вісник Союзу визволення України» свій перший вірш. У 1916 р. з'являються публікації Романа Купчинського у часописах «Діло» («Стрілецькі відзнаки», ч. 49; «Весна на становищах», ч. 107; «Бій орлів», ч. 197), «Громадський Голос» («Перші бранці Українських Січових Стрільців», ч. 7). На початку 1916 р. УСС на фронті почали видавати журнал «Бомба» (вийшло два числа). Активними дописувачами журналу були Лев Лепкий, Лесь Новіна-Розлуцький, Іван Іванець і Роман Купчинський. Видавці «Бомби» планували продовжити її випуск і навіть перевидати перші числа більшим накладом, але фронтові умови завадили цьому.

У 1916—1917 рр. Роман Купчинський був командантом чоти, у 1917—1918 рр. — командантом сотні, ад'ютантом полку в ранзі поручника. У цей час він створив багато пісень (писав вірші і музику).

Від 1919 р. Роман Купчинський перебував у лавах УГА. Того ж року одружився з Оленою Ходоровською. У липні 1920 р. у складі військ УГА, які відступили на територію Польщі, був інтернований. Перебував у таборі для старшин УГА в Тухолі. Після звільнення в лютому 1921 р. розпочав навчання на філософському факультеті Віденського університету. Того ж року опублікував у Львові драматичну поему «Великий день» (перевидана у часописі «Новий шлях», 1953 р., ч. 85—87, та у Тернополі 1997 р.). Продовжив студії 1922 р. у Львівському таємному українському університеті, де навчався до 1924 р.

Бойові побратими-митці Роман Купчинський, Василь Бобинський і Павло Ковжун створили літературно-мистецьку групу «Митуса». Разом з В. Шуровським (відповідальним редактором) у 1922 р. вони видавали однойменний журнал. Основними відділами та рубриками «Митуси» були поезія, етична проза, мистецька трибуна, книжки, хроніка, репродукція.

У 1920—30-х рр. творчість Романа Купчинського набула нових ознак. Тепер він активно працює журналістом. Роман Купчинський друкувався та працював у редакціях щоденника «Новий час», тижневика «Господарсько-кооперативний часопис», від 1924 р. редагував газету «Діло». Його статті та дописи з'являлися у «Неділі», «Шляхах», «Літературно-науковому віснику», «Дзвонах», «Нових шляхах», «Літописі Червоної Калини», «Календарі Червоної Калини», двотижневику «Назустріч»,

журналі «Світ» та інших виданнях. У 1926 р. Роман Купчинський почав писати сценарії для створеного Л. Лепким лялькового театру «Вертеп наших днів». У 1928—1933 рр. опублікував три частини роману-трилогії про стрілецьке життя «Заметіль». Перша («Курилася доріженька») і друга («Перед навалою») частини побачили світ 1928 р., третя («У зворах Бескиду») — 1933 р. Від 1933 р. очолював Товариство письменників і журналістів імені Івана Франка, працював у видавництві «Червона Калина». Разом з В. Софронівим-Левичем написав сценарій для фільму «Для добра і краси» (знятий Ю. Дорошем у 1936—1937 рр.).

З початком Другої світової війни розпочинається третій період творчості Романа Купчинського. У 1940 р. він переїхав до Кракова. Невдовзі місто перетворилося на головний осередок української антибольшевицької еміграції: там осіло приблизно 3-4 тисячі політичних біженців зі Східної Галичини, серед яких були письменники, журналісти й працівники видавництва. У заснованому в Кракові «Українському видавництві» (існувало від грудня 1939 р. до березня 1945 р.) Роман Купчинський здійснив літературну редакцію книги Святослава Гординського «Вибрані поезії. 1933—1943» (Львів, 1944 р.), а також співпрацював з С. Гординським і Е. Козаком у підготовці 11-го видання книги Івана Франка «Лис Микита». Книгу перевидано з ілюстраціями Е. Козака у Монреалі 1953 р.

Підхорунжий Р. Купчинський та П. Теодорович

Вірші Романа Купчинського з'являлися у літературно-художніх, навчальних виданнях, календарях. В той же час писав передмови, рецензії до видань, що виходили у Кракові.

Наприкінці Другої світової війни Роман Купчинський виїхав до Німеччини. Усе написане ним відтоді і до кінця життя можна віднести до четвертого періоду його творчості. У Німеччині він деякий час займався літературною діяльністю. У 1949 р. емігрував до США. У 1950 р. був обраний членом управи Літературно-мистецького клубу в Нью-Йорку. Співпрацював з газетою «Свобода», публікував спогади і художні твори в українській періодиці США і Канади («Від юнака до полковника. Уривки зі споминів» у журналі «Новий Шлях», 1964 р., ч. 50). У 1952 р. увійшов до складу ініціативної групи, яка організувала Спілку українських журналістів Америки, впродовж 1958—1960 рр. був її головою, від 1966 р. — почесним членом. Працював у видавництві «Червона Калина», був членом редакційної колегії журналу «Вісті Комбатанта» у Нью-Йорку. У 1964 р. опублікував «Мисливські оповідання» (Вінніпег), 1965 р. — поему «Скоропад» (Нью-Йорк). В останні роки свого життя тяжко хворів. Помер 10 червня 1976 р. у м. Оссінг (штат Нью-Йорк, США). У деяких енциклопедичних виданнях помилково наводиться дата 10 листопада 1976 р.

Уже після смерті письменника, 1977 р., побачила світ повна збірка його пісень «Ми ідемо в бій» та збірка віршів і прози «Невиспівані пісні». 12 листопада того ж року в Нью-Йорку відбулася урочиста конференція Наукового товариства імені Шевченка і Братства УСС на пошану Р. Купчинського. У 1989 р. у його рідному селі Розгадові започатковано проведення щорічного пісенного фестивалю «Стрілецька слава», 1990 р. відкрито меморіальну дошку й освячено музей, розташований у його родинній хаті — колишньому парафіяльному будинку; син Романа Купчинського Юрій передав музеєві батькові листи й документи. У жовтні 1994 р. до 100-ліття від дня народження письменника у с. Розгадові відкрито пам'ятник (скульптор П. Кулик, архітектор В. Блюсюк).

Упродовж своєї творчої діяльності Роман Купчинський користувався різними псевдонімами та криптонімами. Серед них: Г. Ч., Галактіон Чіпка, Зиз, М. Д., М. Д. Т. С., Мирон Доля, Мусій Гак, Р. К., Рокувабо (спільно з В. Бобинським), Той-сам, Учасник, Чіпка Галант та інші. Він є автором слів і мелодій понад 80 стрілецьких пісень — героїчних, маршових, історичних, ліричних, розважальних, створених переважно на основі справжніх подій, про конкретних людей («Заквітчали дівчатонька», «Був собі стрілець», «Ірчик» та ін.). Пісні Романа Купчинського «Ой, та зажурились», «Засумуй, трембіто» належать до найбільш вартісних у цілому пісенно-стрілецькому фонді. Багато пісень стали народними, наприклад, «Їхав козак на війноньку», «Як з Бережан до Кадри», «Зажурились галичанки», «Човен хитається». «Ода до пісні» Романа Купчинського стала програмним шкільним твором в українській діаспорі. Його твір «Боже,

■ Українські січові стрільці — «Лицарі Залізної Остроги». Малюнок Е. Козака

Великий, Творче Всесвіту...» став національно-релігійним гімном багатьох українців. Вершиною поетичної творчості Романа Купчинського вважається неопублікована збірка «Село», рукопис якої зберігається у Львівській національній науковій бібліотеці України імені В. Стефаника.

На особливу увагу серед творів Романа Купчинського заслуговує травестійно-героїчна поема «Скоропад». Рукопис твору дивом вдалося зберегти у перипетіях 20—40-х рр. ХХ ст. Відомо, що поема була написана 1919 р., однак через передбачені обставини (у віз, на якому була валізка з рукописом, влучила граната) рукопис було втрачено. Роману Купчинському довелося відтворювати поему з пам'яті. Передавши рукопис Іванові Іванцеві для ілюстрування, автор назад його не отримав. Лише невеликі фрагменти твору з коментарями були опубліковані 1937 р. у «Календарі Червоної Калини». У цілісному вигляді поема «Скоропад» вперше побачила світ 1965 р. у Нью-Йорку, щоправда у варіанті, що дещо відрізнявся від первісного, 1919—1922 рр.

Герої поеми «Скоропад» — «Лицарі Залізної Остроги». Це об'єднання не вигадане. Воно насправді існувало. Формация Українських Січових Стрільців поділялася на Кіш, Вишкіл та бойові курені. У листопаді 1915 р. УСС започаткували Вишкіл, що тривав від 6 до 8 тижнів. У різний час Вишкіл очолювали сотники Михайло Волошин і Володимир Стафицяк, підполковники Мирон Тарнавський і Костянтин Слюсарчук, отаман Гриць Коссака. Основним завданням Вишколу було військове навчання новобранців УСС і тих стрільців, які повернулися до легіону після лікування і поранень. Особлива увага приділялася національно-патріотичному вихованню стрілецької молоді. Виявом веселих і повних фантазії настроїв стрілецтва стало заснування своєрідного ордену «Лицарів Залізної Остроги». Його головним завданням було плекання товариської культури й формування лицарського характеру. Результатом діяльнос-

ти цього своєрідного ордену було те, що після закінчення навчання з Вишколу виходили не лише добрі вояки, а й свідомі громадяни та переконані патріоти. «Лицарі Залізної Остроги» носили різні звання: Великий Комтур Лицарства, Малий Комтур, Великий Канцлер, Майстер Церемонії, Підчаший та Окличник. Першим Великим Комтуром став популярний серед УСС Іван Цяпка. Саме його образ за головного героя своєї поеми «Скоропад» Роман Купчинський.

Іван Цяпка народився 1884 р. у с. Хишевичів Рудківського повіту (тепер село Городоцького р-ну Львівської обл.). Закінчив гімназію в Перемишлі; випускник юридичного факультету Львівського університету. В 1907 р. — провідний учасник боротьби за український університет у Львові. У 1910 р. у Коропужі (тепер Городоцький р-н Львівської обл.) брав участь у розгоні москвофільської маніфестації, на яку прибув посол російської думи Стахович. З 1914 р. перебував у лавах легіону УСС, брав участь у карпатській кампанії і походах на Поділля. Виконував функції коменданта чоти. В 1920 р. вивезений більшовиками з Києва. Загинув, за деякими даними, в ув'язненні по дорозі на Соловецькі острови.

Про символіку «Лицарів Залізної Остроги» розповідається у «Скоропаді»:

*Окличник «Л. З. О.» Ревуха,
Що як гукав — боліли вуха,
Узяв у ліву руку щит,
Залізний, на краях пригнутий,
Стрілецькими майстрами кутий,
Що мав немов би серця вид.*

*Довкола мав краски Закону.
Це краску чорну і червону.
Червона: радість, ярий дух,
Готовість жертви і відвага.
А чорна: сталість, ум, повага
І слово сильне, як обух (с. 110; тут і далі цитується за виданням 1965 р.).*

Поема Романа Купчинського пронизана тонкою сатирою, іронією і гумором. У ній читач знайде чудові описи природи і поетичні образи. У поемі робляться екскурси в минуле, зокрема в часи скитів (скіфів), Київської Русі, козаччини. Устами героїв твору «Скоропад» Роман Купчинський висловив свої роздуми про актуальні суспільно-політичні проблеми України та українських етнічних земель.

Образ Цяпки напряду виростає з народної сміхової, бурлескно-травестійної традиції. В його особі поєднуються старшина стрілецького війська, козак та галицький князь, його пригоди розгортаються як повна випробувань мандрівка. Для Цяпки характерне збереження доброго гумору серед найзапекліших битв світової війни і найнебезпечніших пригод.

■ Обкладинка книжки Р. Купчинського «Скоропад»

Роман Купчинський природно вкраплює в поему патетичні епізоди на кшталт збору Управи «Лицарів Залізної Остроги». Як знаємо з історії, й сам Орден з часом спричинився до заснування патріотичних структур, наприклад, пластового куреня «Орден Залізної Остроги». Пом'якшена гумором іронія образу Цяпки надалі перетворюється на засіб дієвої пропаганди. Принаймні в межах Галичини цей персонаж стає синонімом незнищенности духу української нації.

Роман Купчинський неодноразово звертається до героїчного минулого українського народу:

*Ех, пригадаємо минуле,
Яке ми трохи призабули,
Заграє трубка бойова,
Заграє кров у наших жилах,
Що дуже біг свій сповільнила,
І буде діло, не слова! (с. 87).*

Роман Купчинський з ностальгією згадує бойовий шлях легіону Українських січових стрільців, воєнні дії та військову справу:

*Скінчилися «нешасні неньки»,
«Війноньки», «кляті воріженьки»,
Хоч сядь і плач — безбарвний час (с. 29).*

Поет відзначає відвагу та витривалість українців:

*Відома річ, що українець —
Чи галичано-буковинець,
Чи він холмщак, чи поліщук,
Чи волиняк, чи наддніпрянець,
Чи закарпатець, чи кубанець —
Не побоїться ран, ні мук (с. 14).*

Роман Купчинський осуджує неправильне використання національної символіки, зокрема порядку кольорів на національному прапорі. До речі, ця проблема актуальна і сьогодні:

*Що в нас два прапори донині:
Один з них з жовтим надоліні,
А другий з жовтим нагорі.
І хоч вже є закон державний,
Та українець непоправний —
Шанує помилки старі (с. 28).*

Письменник іронізує стосовно проблеми багатопартійності, осуджує поведінку окремих політиків та політиканів:

*Що зникло кільканадцять партій,
А всі були багато варті,
Та голови померли їм.
Хоч виглядає це трагічно,
Та ми не впали політично,
Бо ще лишилось двадцять сім (с. 29).*

Поет нагадує своїм читачам про важливість української літературної мови та дотримання правил правопису:

*Що вже одна для всіх літ-мова,
Чи він із Києва, чи Львова,
Чи з Харкова, чи з Бережан.
Так само і один правопис,
Чи повість пише хтось, чи допис.
Хоч є ще не один «сампан» (с. 30).*

Роман Купчинський оптимістично пророкує добру долю українському народові. Я переконаний, що невдовзі його слова справдяться:

*Із ваших слів докладно видко,
Що наш народ окріпне швидко,
Бо вже почав любити лад.
Ще три, чотири покоління,
А зійде вруном те насіння,
Що сіяне було навгад (с. 30).*

Поему «Скоропад» вдало доповнюють ілюстрації талановитого карикатуриста, графіка, живописця, письменника-гумориста, видавця та редактора Едварда Козака, яких близько 90. Органічно поєднуючись з текстом, вони допомагають читачеві глибше зануритися у події недавнього героїчного минулого українського народу, осягнути задум автора, пізнати насолоду від читання.

Поема Романа Купчинського «Скоропад», зайнявши гідне місце серед творів української літератури, нарешті повертається до сучасного читача в Україні, щоб надихати майбутні покоління українців до нових звершень.

Висловлюю щирі подяки синові Романа Купчинського Юрію, завдяки старанням і фінансовій допомозі якого поема «Скоропад» видається в Україні вперше, В'ячеславу Стебницькому, Антоніні Кекляк, Олександрі Дебопре та Анні Гончар.

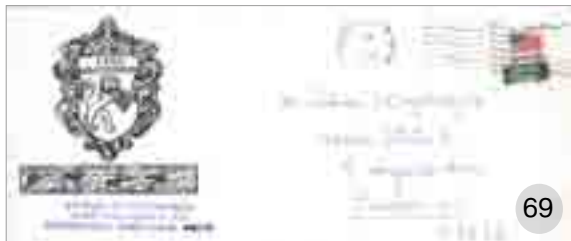

Сіроманець-Філателіст

Пластові картки і конверти

(продовження)

68) Незаадресована середня конверта 1969 року з Англії, із наліпленою пластовою лілейкою замість кашету. Також наліплена пластова марка «20-ліття Українського Пласту в Британії». Перебита печаткою «Перший день випуску», подібний герб.

69) Довга кашетована конверта 1969 року 1 куреня УПС ім. Тисовських. Конверта є від славного пластового провідника Леоніда Бачинського.

(далі буде)

(далі буде)

пл. сен. В'ячеслав Стебницький, V З нагоди 100-ліття Пласту

Святкування 100-ліття Пласту, яке відбуватиметься у всіх краях — членах КУПО, започаткувала Німеччина, провівши Ювілейну Зустріч у Кенігсдорфі 5—7 серпня 2011 року. Наступним кроком стала Міжрайова Пластова Зустріч на «Вовчій Тропі» 6—13 серпня, де зібралися пластуни Канади і США.

З нагоди Зустрічі у США було надруковано пластову марку та конверт.

Марку оформив пл. сен. Володимир Луців, V, з Торонта, підготувала до друку пані Люда Павлів. Надруковано фірмою Canada Post — Canadian Bank Note Co.

На синьому тлі зображено пластову лілейку з цифрою «100» (світло-блакитного кольору), навколо лілейки — символи «сильно», «красно», «обережно», «бисто». Вгорі подано напис: «Століття Пласту» та «Ukrainian scouting» (жовтого кольору) і дати 1911/12 — 2011/12 (білого кольору). Розміри марки — 32 на 40 мм.

Надруковано 25 аркушів по 40 марок та 16 аркушів по 22 марки. У другому варіанті з лівого боку подано збільшену марку та одну звичайну, а з правого — блок з 20 марок.

Конверти також оформив пл. сен. В. Луців, V. На конверті бачимо стилізоване зображення святого Юрія (малюнок з прапора століття) у синіх тонах. Конверт (185 на 132 мм) надруковано накладом 1000 примірників у друкарні оо. Василян (The Basilian Press) в Канаді.

Ці марки та конверти продавалися під час МПЗ на «Вовчій Тропі» в США і погашувались двома штемпелями: зеленого кольору у вигляді відзнаки 100-ліття Пласту та прямокутним чорним з адресою оселі (останній підготував Іван Дитюк зі США).

Щоб придбати ці ювілейні видання, звертайтеся до друга Володимира Луціва електронною поштою: wnluciw@sympatico.ca.

(далі буде)

В наступному числі читайте:

Міжкrajова пластова зустріч у США

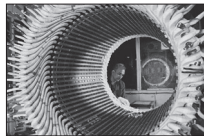
Степан Салик
Перша наколесна мандрівка «Лісових чортів»

Орест Павлів
Естафета пластових вогнів

Анатолій Свідзинський
Чи маємо ми думати та діяти заради майбуття людства? (продовження)

Микола Музала
Пласт та НОСУ

Зенон Татарський
Пластун — приятель Папи

Ольга Свідзинська
Про наповнення фондів Музею-архіву Пластового руху

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

На сторінці 2 використано фотографії з архіву журналу «Пластовий шлях», а також зі збірок Івана Дитюка, Оксани Кузишин та Олега Іванусіва

На першій сторінці обкладинки: Пластуни на Соколі, 1920-і роки

На останній сторінці обкладинки — порічка. Фото Бориса Явора-Іскри

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH

ч. 3 (167) 2011

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12.12.1996

Виходить щоквартально

Редакція

Головний редактор
пл. сен. Любомир Онишкевич

Співредактор

пл. сен. Лариса Онишкевич

Технічний редактор

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Мовний редактор

ст. пл. Ольга Свідзинська

Члени редакції

пл. сен. Юрко Леськів

к. і. н Андрій Сова

пл. сен. Сергій Летенко

Адміністратор

пл. сен. Юрій Слюсарчук

Адміністратор в Україні

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Коректор

ст. пл. Ольга Свідзинська

Дизайн

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Верстка

пл. сен. Юрко Гарматій

Адреси для листів

в діаспорі

L. Onyshkevych

5842 Wyndham Circle N., # 105

Columbia, MD 21044

410-740-1323

e-mail: onyshlub@aol.com

в Україні

В'ячеслав Стебницький

Пластовий Шлях

а/с 65 Львів, 79000

тел. 050 501 3573

Адреси адміністрації

в діаспорі

Plastovy Shliakh P.O. Box 303,

Southfields, New York, 10975-0303, USA

(845) 782-0977; yurko@frontiernet.net

в Україні

Пластовий шлях

В'ячеслав Стебницький

а/с 65, Львів, 79000, Україна

vmsteb.plsh@gmail.com

© Видає Головна Пластова Булава, відповідальний пл. сен. Любомир Онишкевич

© Пластове видництво в Україні

© «Пластовий шлях»

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливі.

Використання матеріалів, в тому числі ілюстрацій, дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».